

ACTIVITEITENVERSLAG 2016

Inhoudstafel

1. Voorwoord

2. Belangrijke evoluties in 2016

- 2.1. Lancering van de SDGs of duurzame ontwikkelingsdoelstellingen
- 2.2. De federale overheidsdiensten nemen duurzame ontwikkeling op in hun bestuursovereenkomst of in een actieplan voor duurzame ontwikkeling
- 2.3. Het Nationaal Actieplan “Ondernemingen en Mensenrechten” is klaar
- 2.4. Het Federaal Planbureau publiceert 64 aanvullende indicatoren naast het bbp
- 2.5. Het FIDO voert een tevredenheidsonderzoek met betrekking tot de Gids voor duurzame aankopen
- 2.6. De ICDO buigt zich over het federale wagenpark
- 2.7. De ICDO heeft een nieuwe online rapporteringstool

3. Activiteiten van de ICDO

- 3.1. Opdrachten van de ICDO
- 3.2. De leden van de ICDO
- 3.3. Activiteiten van de ICDO

4. Het beleid van de federale overheidsdiensten dat bijdraagt tot duurzame ontwikkeling

- 4.1. Strategische benadering van de federale overheidsdiensten inzake integratie van duurzame ontwikkeling
- 4.2. Maatregelen en acties van de federale overheidsdiensten in het kader van de SDGs en de LTV
- 4.3. De Regelgevingsimpactanalyses (RIA)

5. Duurzaam beheer in de federale overheidsdiensten

- 5.1. Duurzaam beheerssysteem
- 5.2. Dialoog met de stakeholders
- 5.3. Duurzaamheidsverslagen (GRI)

5.4. Duurzame overheidsopdrachten

5.5. Stand van zaken betreffende het federale wagenpark

5.6. Duurzame mobiliteit

5.7. Duurzame voeding

5.8. Duurzame evenementen

6. Activiteiten van de cellen duurzame ontwikkeling van de federale overheidsdiensten

6.1. Kanselarij van de Eerste Minister

6.2. FOD Personeel en Organisatie

6.3. FOD Budget en Beheerscontrole

6.4. FOD Informatie- en Communicatietechnologie (Fedict)

6.5. FOD Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking

6.6. FOD Binnenlandse Zaken

6.7. FOD Financiën

6.8. FOD Mobiliteit en Vervoer

6.9. FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg

6.10. FOD Sociale Zekerheid

6.11. FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu

6.12. FOD Justitie

6.13. FOD Economie, KMO, Middenstand en Energie

6.14. Ministerie van Defensie

6.15. POD Maatschappelijke Integratie

6.16. POD Wetenschapsbeleid

7. Lijst van afkortingen

8. Bijlagen

1. Voorwoord

S.D.G. Overall in de wereld weerklinken voortaan deze drie letters. Ze belichamen de duurzame-ontwikkelingsdoelstellingen die de internationale gemeenschap tegen 2030 nastreeft.

De “Sustainable Development Goals” werden in september 2015 door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties goedgekeurd. Op 1 januari 2016 zijn ze in werking getreden. In België worden ze door een ambassadrice op het hoogste niveau ondersteund, aangezien koningin Mathilde deze opdracht aanvaard heeft op vraag van Ban Ki-Moon, secretaris-generaal van de Verenigde Naties. Binnen de ICDO is de WG “Federale Strategie” van start gegaan met het opstellen van een leidraad die de krachtlijnen van de SDGs, het regeerakkoord, de algemene beleidsnota’s, de bestuursovereenkomsten en de actieplannen “Duurzame Ontwikkeling” van de federale overheidsdiensten bundelt. Het gaat om een werk van lange adem.

Verder hebben de leden van de ICDO een groot deel van hun energie ingezet om binnen hun respectievelijke organisaties maatregelen en acties in te voeren die passen in het kader van de filosofie van de SDGs.

Voor meer informatie over de SDGs en de verschillende initiatieven van de overheden en de stakeholders kunt u terecht op de website www.sdgs.be.

De leden van de ICDO hebben ook het werk voortgezet dat al eerder was begonnen om de federale strategie inzake duurzame ontwikkeling te ondersteunen of om het interne duurzame beheer

van de federale overheidsdiensten te versterken. Dit werk is voornamelijk beschreven in de hoofdstukken over de activiteiten van de ICDO-Werkgroepen ([zie punt 3](#)) en de Cellen Duurzame Ontwikkeling ([zie punt 6](#)).

De ICDO heeft pas nog een nieuw rapporteringsinstrument ingevoerd, dat het nu mogelijk maakt om transversale statistieken op te maken. U zult ook het potentieel van het activiteitenverslag kunnen vaststellen, want er zijn veel onuitgegeven grafieken in te vinden ([zie punten 4 en 5](#)). Ze zullen steeds relevanter worden doorheen de jaren.

Ik wens u veel leesplezier.

Dieter Vander Beke,
Voorzitter van de ICDO

2. Belangrijke evoluties in 2016

In dit hoofdstuk beschrijven we de belangrijkste evoluties die het jaar 2016 hebben getekend.

2.1. Lancering van de SDGs of duurzame ontwikkelingsdoelstellingen

Op de Duurzame Ontwikkelingstop van 25 september 2015 keurden de VN-lidstaten een nieuw Programma voor duurzame ontwikkeling tegen 2030 goed. Dit Programma is in werking getreden op 1 januari 2016. Het omvat 17 universele doelstellingen (SDGs – Sustainable Development Goals).

Taakverdeling op het federale niveau om de SDGs in België te implementeren

Op het federale niveau is de minister van Buitenlandse Zaken belast met de internationale rapportage, terwijl de minister van Ontwikkelingssamenwerking bevoegd is voor de implementatie van de SDGs in het kader van de ontwikkelingssamenwerking en de minister van Duurzame Ontwikkeling de verantwoordelijkheid op zich neemt voor de implementatie van de SDGs in België.

Op het vlak van de implementatie van de SDGs binnen België wordt de samenwerking tussen de verschillende gefedereerde entiteiten vooral georganiseerd in het kader van de Interministeriële Conferentie voor Duurzame Ontwikkeling (IMCDO). Het doel van deze samenwerking bestaat erin een Nationale Strategie Duurzame Ontwikkeling (NSDO) en 6 samenwerkingswerven uit te werken.

Voor de federale overheid berust de uitvoering binnen België op vijf pistes:

1. De SDGs actualiseren en inpassen in de bestaande instrumenten van de federale strategie aangaande duurzame ontwikkeling.
2. De SDGs concretiseren via de werking en het beleid van de federale overheidsdiensten.
3. Een coherente benadering van de SDGs bevorderen tussen de federale en de regionale overheden.
4. De SDGs kenbaar maken aan het maatschappelijk middenveld.
5. Partnerschappen opzetten tussen de overheid en de maatschappelijke actoren aangaande de SDGs.

U vindt meer gedetailleerde informatie over deze vijf pistes op de website www.sdgs.be.

Koningin Mathilda wordt SDG-ambassadrice van de Verenigde Naties

Op 19 januari 2016 maakte Ban Ki-moon, secretaris-generaal van de Verenigde Naties, een lijst bekend van 17 spilfiguren uit de politieke, de private, de culturele of de academische wereld die de verbintenis aangaan om de implementatie van deze doelstellingen te ondersteunen. Koningin Mathilda is een van die figuren. Op 21 januari 2016 kwam deze groep voor het eerst officieel bijeen op het World Economic Forum in het Zwitserse Davos.

De groep heeft als opdracht ideeën uit te werken om de implementatie van de SDGs te bevorderen bij partners uit het maatschappelijk middenveld, de academische wereld, parlementen en de privésector.

Ontdek de 17 spilfiguren die deel uitmaken van de groep van SDG-ambassadeurs op de website van de Verenigde Naties. (<http://www.un.org/sustainabledevelopment/fr/les-defenseurs-des-objets-de-developpement-durable/>).

Benoeming van 8 SDGs Voices om de SDGs binnen België te bevorderen

Een jaar nadat de Verenigde Naties de SDGs hebben aangenomen, benoemen The Shift en het Federaal Instituut voor Duurzame Ontwikkeling (FIDO) 8 Voices (woordvoerders) die de taak krijgen de SDGs gedurende een jaar te promoten binnen België. Deze acht organisaties, ieder met hun eigen bagage, zijn dus uitgelezen ambassadeurs om niet alleen hun leden maar ook het grote publiek aan te moedigen om samen met hen de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen in België te verwezenlijken.

Deze campagne werd op 26 september 2016 gelanceerd tijdens een ceremonie in het Egmontpaleis.

Ontdek de 8 SDGs Voices op de website www.sdgs.be.

Creatie van de portaalsite www.sdgs.be

Deze website werd gecreëerd op initiatief van het FIDO en heeft een drievoudig doel:

- De 17 SDGs en hun 169 subdoelen bevorderen;
- De actualiteit rond de SDGs volgen op Belgisch, Europees en internationaal niveau;
- De initiatieven, activiteiten en evenementen bijeenbrengen die de actoren van het maatschappelijk middenveld organiseren in het kader van de SDGs en hun grotere zichtbaarheid verlenen.

De ICDO brengt de bestaande verbintenissen in kaart om het beleid van morgen voor te bereiden

In het voorjaar van 2016 heeft de ICDO een inventaris opgemaakt van de bestaande verbintenissen die vandaag al bijdragen tot de implementatie van de SDGs. Deze inventaris legt verbanden tussen de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen en, enerzijds, de bevoegdheidsdomeinen van de federale ministers en, anderzijds, de opdrachten en kernactiviteiten (core business) van de federale overheidsdiensten.

In juli 2016 heeft de minister bevoegd voor duurzame ontwikkeling een oproep gelanceerd tot de verschillende leden van de regering opdat zij zouden laten weten hoe ze in het kader van hun beleidsdomein invulling willen geven aan de SDGs.

2.2. De federale overheidsdiensten nemen duurzame ontwikkeling op in hun bestuursovereenkomst of in een actieplan voor duurzame ontwikkeling

In 2016 werd de aanzet gegeven om de SDGs te linken met de belan-

grijkste federale beleidsinstrumenten aangaande duurzame ontwikkeling en met het federale beleid in het algemeen. Het opmaken van nieuwe bestuursovereenkomsten dient als belangrijkste uitgangspunt.

- De FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu kiest ervoor om “duurzame ontwikkeling” volledig op te nemen in zijn bestuursovereenkomst. Voor meer informatie hierover, zie het jaarverslag 2015 van de ICDO dat kan worden gedownload op de website www.duurzameontwikkeling.be.
- Andere federale overheidsdiensten kiezen ervoor om strategische doelstellingen inzake duurzame ontwikkeling op te nemen in hun bestuursovereenkomst en stellen tegelijk een actieplan “duurzame ontwikkeling” op: Financiën, Kanselarij van de Eerste Minister, Economie, Mobiliteit en Vervoer, en Maatschappelijke Integratie.
- Anderen tot slot stellen een actieplan “duurzame ontwikkeling” op dat volledig gescheiden blijft van de bestuursovereenkomst en/of het bestuursplan: POD Wetenschapsbeleid, FOD Binnenlandse Zaken en het ministerie van Landsverdediging.

(Zie punt 4: Het beleid van de federale overheidsdiensten draagt bij tot duurzame ontwikkeling).

2.3. Het Nationaal Actieplan “Ondernemingen en Mensenrechten” is klaar

Begin 2016 heeft het Nationaal Actieplan “Ondernemingen en Mensenrechten” zijn adviesparcours voltooid. Het werd opgesteld door de werkgroep Maatschappelijke Verantwoordelijkheid van de ICDO en werd in juli 2016 overgelegd aan de regering opdat een politieke beslissing zou worden genomen en om vervolgens te worden aangenomen. Tijdens de 2de helft van het jaar vonden meerdere interkabinettenvergaderingen plaats die eind 2016 zijn uitgemond in

een akkoord betreffende de federale bijdrage tot dit plan. Gesprekken met de Gewesten zijn dan weer gepland in het begin van 2017. Het Plan zou definitief moeten worden goedgekeurd tegen het voorjaar 2017.

(Zie punt 3: Werkgroep Maatschappelijke Verantwoordelijkheid).

2.4. Het Federaal Planbureau publiceert 64 aanvullende indicatoren naast het bbp

Overeenkomstig een nieuwe wettelijke opdracht (de wet van 14 maart 2014 tot aanvulling van de wet van 21 december 1994 houdende sociale en diverse bepalingen) hebben het Federaal Planbureau en het Instituut voor de Nationale Rekeningen in februari 2016 voor het eerst een set van sociale, milieu- en economische indicatoren gepubliceerd “voor het meten van levenskwaliteit, menselijke ontwikkeling, sociale vooruitgang en de duurzaamheid van onze economie”.

Ontdek de aanvullende indicatoren naast het bbp op de website van het Federaal Planbureau (<http://www.plan.be/press/communiqu-1542-nl-eerste+publicatie+van+64+aanvullende+indicatoren+naast+het+bbp>)

2.5. Het FIDO voert een tevredenheidsonderzoek met betrekking tot de Gids voor duurzame aankopen

In de lente van 2016 voerde het FIDO een tevredenheidsonderzoek bij de gebruikers van de Gids voor duurzame aankopen (www.gidsvoorduurzameaankopen.be). Uit dit onderzoek blijkt dat de gids op positieve wijze tegemoet komt aan de verwachtingen van de gebruikers. De productfiches, de mogelijkheid om toegang te krijgen tot bestekken en tot sociale en milieucriteria evenals de link met de toepasselijke labels krijgen waardering en er is dan ook veel vraag

naar. Toch wensen de gebruikers nog meer informatie te krijgen over producten, praktijken en criteria. Ze gaan bij voorrang op zoek naar een functionele toolbox waar ze inspiratie kunnen vinden om een overheidsopdracht op efficiënte wijze op te stellen. Ze willen er eenvoudige en toepasselijke bepalingen vinden die de geldende regelgeving in acht nemen, die voldoende open zijn om voorstellen te krijgen en voldoende dwingend om passende antwoorden te krijgen.

U vindt het eindrapport over de resultaten van het tevredenheidsonderzoek met betrekking tot de Gids voor duurzame aankopen via de website van de ICDO (www.duurzameontwikkeling.be).

2.6. De ICDO buigt zich over het federale wagenpark

Om de twee jaar maakt de ICDO een stand van zaken op met betrekking tot het federale wagenpark. Ze gaat daarmee een stuk verder dan de eisen van de rondzendbrief 307 quinquies inzake rapportage over de nieuw aangekochte voertuigen van de federale overheidsdiensten. Ze verzamelt de gegevens die tot haar beschikking worden gesteld voor alle voertuigen en maakt een zowel kwantitatieve als kwalitatieve analyse van dit wagenpark.

De editie 2016 van deze stand van zaken is verschenen op de website van de ICDO (www.duurzameontwikkeling.be).

2.7. De ICDO heeft een nieuwe online rapporteringstool

De ICDO centraliseert tal van gegevens met betrekking tot de integratie van duurzame ontwikkeling in de strategie en de functionering van de federale overheidsdiensten. Ze heeft inderdaad het toezicht op de acties en maatregelen die bijdragen aan het bereiken van DO-doelstellingen van de federale Langetermijnvisie (LTV) of die goedgekeurd door de VN-lidstaten (SDGs). De ICDO verzamelt ook gegevens over de beoordeling van duurzame overheidsopdrachten, de analyse van het federale wagenpark, de activiteiten van Cellen DO enzovoort. In december 2016 heeft ze een nieuwe online tool in gebruik genomen waarmee ze alle rapporteringstools die ze in het verleden gebruikte samenbrengt op een enkele beveiligde plek. Deze database wil het verzamelen en verwerken van informatie, de monitoring en rapportage voor alle FOD's en POD's vergemakkelijken.

3. Activiteiten van de ICDO

Dit hoofdstuk geeft een overzicht van de opdrachten, de leden en de activiteiten van de ICDO van 2016.

3.1. Opdrachten van de ICDO

De ICDO is belast met de voorbereiding en de coördinatie van de opvolging van de acties van de federale overheidsdiensten op het gebied van duurzame ontwikkeling.

De commissie heeft conform de wet eveneens de opdracht:

- Om sporen en mogelijkheden aan het Federaal Instituut voor Duurzame Ontwikkeling (FIDO) en thema's aan het Federaal Planbureau voor te stellen in het kader van hun takenpakket, vastgelegd in de wet van 5 mei 1997, en toe te zien op hun goede afwikkeling;
- Om het verslag van de leden te coördineren, dat ze moeten opstellen 18 maanden voor het einde van het lopende Federaal Plan voor Duurzame Ontwikkeling (FPDO);
- Om het voorontwerp van FPDO en het ontwerp van FPDO voor te bereiden;
- Om een voorstel te formuleren aangaande de modaliteiten van de volksraadpleging over het voorontwerp van FPDO.

(Wet van 5 mei 1997 betreffende de coördinatie van het federale beleid inzake duurzame ontwikkeling, gewijzigd bij wet van 30 juli 2010 en bij wet van 15 januari 2014).

3.2. De leden van de ICDO

De ICDO is samengesteld uit vertegenwoordigers van alle federale overheidsdiensten en van het ministerie van Defensie. De Gewesten en Gemeenschappen worden eveneens uitgenodigd om een lid aan te duiden. Het Federaal Planbureau en het Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen worden er vertegenwoordigd door een waarnemer. Het Federaal Instituut voor Duurzame Ontwikkeling (FIDO) neemt het voorzitterschap van de ICDO waar.

Het mandaat van de ICDO-leden die de federale overheidsdiensten vertegenwoordigen liep eind 2015 ten einde. De hernieuwing van deze mandaten, voor een periode van vijf jaar, vond aldus plaats begin 2016. Naar aanleiding van een bespreking van de interkabinetswerkgroep werd beslist dat de vertegenwoordigers van de Gewesten en Gemeenschappen eerst het mandaat beëindigen van de eerder aangeduide leden (krachtens het KB van 02/06/2012). Midden 2017 wordt dan een wijzigend KB opgesteld voor de volgende periode. Het KB betreffende de nieuwe samenstelling van de ICDO werd goedgekeurd door de Ministerraad van 15 februari 2016 en in het Staatsblad gepubliceerd op 1 maart 2016.

(Koninklijk besluit van 15 februari 2016 houdende ontslag en benoeming van de leden van de Interdepartementale Commissie Duurzame Ontwikkeling).

Voorzitter :

Dieter VANDER BEKE

Secretarissen:

- Liesbeth VIAENE ;
- Cédric VAN DE WALLE.

Leden vertegenwoordigers van de FOD's, POD's en het ministerie van Defensie:

- Christophe CUCHE, vertegenwoordiger van Kanselarij van de Eerste Minister; plaatsvervangster: Aude VAN GROOTENBRUEL;
- Géraldine MATT, vertegenwoordigster van de FOD Personeel en Organisatie; plaatsvervanger: Vincent TRIEST;
- Rika DENDUYVER, vertegenwoordigster van de FOD Budget en Beheerscontrole; plaatsvervangster: Elke BLOMMAERT;
- Delphine DUPREZ, vertegenwoordigster van de FOD Informatie- en Communicatietechnologie (Fedict);
- Ellen CHEYNS, vertegenwoordigster van de FOD Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking; plaatsvervanger: Tim BOGAERT;
- Els BRAEYE, vertegenwoordigster van de FOD Binnenlandse Zaken; plaatsvervanger: Frank DE NEVE ;
- Jacques BAVEYE, vertegenwoordiger van de FOD Financiën; plaatsvervangster: Ilse NEIRINCKX;
- Cindy DEQUESNE, vertegenwoordigster van de FOD Mobiliteit en Vervoer; plaatsvervanger: Thierry DESSILLY;
- Els BORGERS, vertegenwoordigster van de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg; plaatsvervanger: Stany CHIGOHO KALIMO;
- Liesbeth MAHO, vertegenwoordigster van de FOD Sociale Zekerheid; plaatsvervanger: Peter BAEKE;

- Marielle SMEETS, vertegenwoordigster van de FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de voedselketen en Leefmilieu; plaatsvervanger: Pol GERITS;
- Cindy RENARD, vertegenwoordigster van de FOD Justitie; plaatsvervanger: Paul LOGGHE ;
- Françoise DEVLEESCHOUWER, vertegenwoordigster van de FOD Economie, KMO, Middenstand en Energie; plaatsvervanger: Christian FERDINAND ;
- Peter VANDERSTUYF, vertegenwoordiger van het Ministerie van Defensie; plaatsvervanger: Steve HAMELS ;
- Jean-Marc DUBOIS, vertegenwoordiger van de POD Maatschappelijke Integratie, Armoedebestrijding en Sociale Economie; plaatsvervangster: Bérengère STEPPE;
- Benoît VANDERVAEREN, vertegenwoordiger van de POD Wetenschapsbeleid; plaatsvervangster: Anne FIERENS;

Vertegenwoordigers van de gemeenschaps- en gewestregeringen:

- Ilse DRIES, vertegenwoordigster van de Vlaamse Regering;
- Kris RONGE, vertegenwoordiger van de Vlaamse Regering;
- Anne SAUDMONT, vertegenwoordigster van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering;
- Daniel HILLIGSMANN, vertegenwoordiger van de Regering van de Duitstalige Gemeenschap;
- Natacha ZUINEN, vertegenwoordigster van de Regering van het Waalse Gewest;
- Pierre MOUREAUX, vertegenwoordiger van de Regering van de Franse Gemeenschap;

Waarnemers :

- Patricia DELBAERE, vertegenwoordigster van het Federaal Planbureau;
- Jeroen DECUYPER, vertegenwoordiger van het Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen.

Bij het begin van ieder kalenderjaar moet de ICDO een Bureau samenstellen. Tijdens de plenaire vergadering van 25 februari benoemde de ICDO mevrouw Marielle Smeets en de heer Peter Vanderstuyf als ondervoorzitters.

3.3. Activiteiten van de ICDO

3.3.1. Het Secretariaat

Het Federaal Instituut voor Duurzame Ontwikkeling (FIDO) verzorgt het secretariaat van de ICDO en de werkgroepen.

Liesbeth Viaene en Cédric Van de Walle hebben als secretarissen van de ICDO gedurende 2016 het secretariaat van de vergaderingen van het Bureau en van de plenaire vergaderingen van de ICDO waargenomen.

Het secretariaat van de werkgroepen van de ICDO werd waargenomen door verschillende leden van het FIDO.

Ieder jaar brengt het secretariaat van de ICDO verslag uit van de activiteiten van de ICDO.

3.3.2. De plenaire vergaderingen

In 2016 kwamen de leden van de ICDO vijf keer voltallig samen: op 25 februari, 24 maart, 19 mei, 22 september en 24 november.

Opvolging van de instrumenten van de wet

Tijdens die plenaire vergaderingen werden de activiteiten van de werkgroepen en de ontwikkeling van de instrumenten van de wet betreffende de coördinatie van het federale beleid inzake duurzame ontwikkeling stipt opgevolgd.

In 2016 was het element dat centraal stond in vele besprekingen in

plenaire vergadering de realisatie van de SDGs op federaal niveau.

- In februari debatteerden de leden over 5 denksposen van de minister bevoegd voor Duurzame Ontwikkeling en het FIDO om bij te dragen aan de implementering van het Programma voor duurzame ontwikkeling tegen 2030. Die 5 denksposen zijn de integratie van de SDGs in de federale strategie voor duurzame ontwikkeling, de integratie van de SDGs in het federale beleid, de samenwerking met de gefedereerde entiteiten, de uitbouw van partnerships met het middenveld en communicatieacties. Wat deze laatste betreft, namen de leden kennis van het communicatieplan en het officiële logo dat door de FIDO werd voorgesteld.
- In mei werden zij op de hoogte gebracht van het stappenplan van de Interministeriële Conferentie voor Duurzame Ontwikkeling (ICDO), die samenkwam om de acties te coördineren die zowel op federaal als op gewestelijk vlak moeten worden uitgevoerd binnen het Programma DO tegen 2030. Hiertoe is de ICDO van plan om verschillende werkgroepen te activeren en hun mandaten te actualiseren. Zij overweegt om ook het ontwerp van de kadertekst van de nationale strategie in het licht van het Programma voor Duurzame Ontwikkeling tegen 2030 te actualiseren.
- In september maakte de ICDO de balans op van het lopende proces betreffende de inventaris van de engagementen. Er werd een oproep tot het leveren van bijdragen gelanceerd aan de vertegenwoordigers van de federale overheidsdiensten om bij te dragen aan de invulling van de tabel met engagementen van hun organisaties, eventueel met de hulp van een medewerkster van de FIDO.
- Nog steeds in september, stelde de Task Force DO van het Federaal Planbureau het ontwerp van inhoudstafel voor het volgende Federaal Rapport inzake Duurzame Ontwikkeling voor,

dat in juni 2017 zal worden gepubliceerd. Dit rapport spitst zich vooral toe op het deel toekomstverkenning. Het zal handelen over de implementatie van de SDGs in België en zal de balans van de vooruitgang van België naar de SDGs opmaken aan de hand van een update van de balans van 2017, onder andere op basis van de recente werkzaamheden van het Interfederaal Instituut voor Statistiek en van het FPB. Daaropvolgend stelde het IGVM een initiatief aan de ICDO voor dat op vraag van de Europese Commissie werd uitgewerkt, dat erin bestaat om aan te tonen hoe belangrijk het is om de indicatoren voor de opvolging van de SDGs op te splitsen volgens geslacht. Tot slot stelde het FIDO de instrumenten voor die het ontwikkeld heeft in het kader van het communicatieplan ter promotie van de SDGs in België: het evenement “SDG Voices” dat plaatsvond op 26 september 2016, de website www.sdgs.be, de videoclip waarin de SDGs in 3 minuten worden voorgesteld en de bijbehorende brochure.

- In november kregen de leden een stand van zaken van de verschillende lopende werkzaamheden voor de uitvoering van de SDGs. Zo werd het ontwerp van de kadertekst van de nationale strategie in het licht van het Programma voor Duurzame Ontwikkeling tegen 2030 op basis van de SDGs geactualiseerd tijdens de zomermaanden. De ICDO werd in de loop van juni hierover geraadpleegd. De ontwerpstrategie werd voor advies naar de adviesraden gestuurd. Het advies wordt verwacht tegen december. Voorts werd in Coormulti DO van 14 oktober 2016 de beleidsbeslissing genomen om België te laten deelnemen aan een Vrijwillige Nationale Analyse (National Voluntary Review) tijdens het High level Political Forum van juli 2017. Meer dan 30 landen zullen ter gelegenheid hiervan de manier voorstellen waarop zij SDGs hebben ingevoerd. Een interfederale IKW vond plaats op 10 november 2016 met het oog op de voorbereiding van deze NVR. Er werd beslist dat het interne luik van de uitvoering in België zal worden gecoördineerd door de ICDO en dat het externe luik

betreffende de manier waarop België andere landen helpt om de SDGs te behalen door de FOD Buitenlandse Zaken zal worden gecoördineerd.

Ondersteuning van het DO-beleid

- Op 11 februari 2016 namen ICDO-leden en experts van federale en regionale administraties deel aan het rondetafelgesprek in het kader van het onderzoeksproject SUSPENS. Dit onderzoek focust op de interactie tussen sociale en milieugerelateerde uitdagingen in het kader van de transitie naar een koolstofarme samenleving.

Het onderzoek is reeds in 2015 voorgesteld aan de ICDO. De onderzoekspartners zijn het Centrum voor Sociaal Beleid van de Universiteit Antwerpen (hoofdpromotor), het Federaal Planbureau en IGEAT - Université Libre de Bruxelles (meer informatie is beschikbaar op volgende websites https://www.belspo.be/belspo/brain-be/projects/SUSPENS_nl.pdf. en <https://suspens.net/>).

Het rondetafelgesprek kadert in de eerste Work Package van het onderzoek, dat een brug wil slaan tussen dit onderzoek en actoren betrokken in de beleidsvoorbereiding van de transitie naar een koolstofarme samenleving. G. Verbist presenteerde het project waarna vier presentaties volgden over resp. energie transitie (A. Verbruggen), de multidimensionaliteit van ecologische ongelijkheden (G. Wallenborn), sociale en milieudoelstellingen in de transitie naar een koolstofarme samenleving (J.-M. Frère en D. Jottier) en ten slotte over huishoudconsumptie als sociale praktijken (J. Vanhille). Die presentaties, die later werden herwerkt tot vier papers (zie <https://suspens.net/events/11-02-2016-policy-roundtable/>), waren de basis voor discussie met de experts over de uitdagingen die zich stellen in het kader van eerdergenoemde transitie. Vervolgens stelden de onderzoekers het micro-simulatiemodel voor dat ze zullen ontwikkelen. Dit

model zou de socio-economische gevolgen en milieueffecten van de maatregelen op huishoudensniveau die genomen kunnen worden in het kader van de transitie naar een koolstofarme samenleving simuleren.

- In februari stelde het Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen het Federaal Plan Gender Mainstreaming voor aan de leden van de ICDO. Het steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting stelde zijn tweejaarlijks verslag “Publieke diensten en armoede” voor.
- In maart gaven de vertegenwoordigster van het Waals Gewest een presentatie over het decreet inzake de Waalse strategie voor duurzame ontwikkeling, het uitwerkingsproces en de inhoud van het Waalse actieplan-ontwerp DO.
- In mei stelde het FIDO de online tool www.duurzaamevenement.belgium.be voor, ontworpen ter ondersteuning van de organisatie van duurzame evenementen. De grondslag van dit project werd ontwikkeld door de werkgroep “Duurzame Evenementen” van de ICDO, die werkte aan de opstelling van duurzaamheidscriteria voor de organisatie van evenementen. Na beëindiging van het mandaat van deze werkgroep werden de werkzaamheden in 2015 overgenomen door het FIDO, dat de operationele ontwikkeling van de tool voor zijn rekening nam.
- In september gaf de werkgroep “Duurzame Overheidsopdrachten” een presentatie over de resultaten van de tevredenheidsenquête bij de gebruikers van de gids voor duurzame aankopen. Hij maakte ook de balans op van de bestaande mechanismen ter bevordering van de integratie van duurzaamheidscriteria in overheidsopdrachten en voor de organisatie van de rapportering over duurzame overheidsopdrachten (zie pagina 18). De werkgroep “Maatschappelijke verantwoordelijkheid” gaf een stand van zaken over het nationaal actieplan “Bedrijven en Mensenrechten” (zie pagina 23).

- In november gaf het FIDO een presentatie over de evolutie van het federale wagenpark op basis van de gegevens van 2015 ten opzichte van de gegevens verzameld voor het begrotingsjaar 2013. Het volledig verslag is gepubliceerd op www.duurzameontwikkeling.be.

3.3.3. De werkgroepen

A. Werkgroep Federale Strategie

Mandaat

De werkgroep Federale Strategie van de ICDO werd opgericht om de voorbereiding en de opvolging te verzekeren van de instrumenten en projecten in verband met de federale strategie inzake duurzame ontwikkeling. Het mandaat van de werkgroep werd bijgewerkt tijdens de voltallige vergadering van 18 februari 2013. Het heeft voornamelijk betrekking op het uitwerken en opvolgen van de federale strategische langetermijnvisie op duurzame ontwikkeling, van het federaal plan voor duurzame ontwikkeling en van het onderzoek naar de gevolgen van de beslissingen voor duurzame ontwikkeling.

Zoals dit geldt voor de meeste ICDO-werkgroepen streeft ook deze werkgroep ernaar dat de federale overheidsdiensten zoveel mogelijk deelnemen aan het federaal beleid inzake duurzame ontwikkeling en dit door bepaalde projecten op interdepartementaal niveau te coördineren. Door de instrumenten te helpen voorbereiden wil de werkgroep zoveel mogelijk expertise samenbrengen binnen de federale overheidsdiensten en hen ertoe aanzetten zich de ontwikkelde instrumenten eigen te maken.

Opdrachten

De WG Federale strategie heeft de volgende opdrachten:

- De langetermijnvisie van het federaal beleid op duurzame ontwikkeling helpen uitwerken en actualiseren;
- De te bereiken doelstellingen en te voeren acties definiëren in het kader van het opmaken van de federale plannen voor duurzame ontwikkeling (FPDO);

- Opvolgingsindicatoren definiëren en de in de FPDO's voorziene acties monitoren (verslag van de leden van de ICDO en activiteitenverslagen van de ICDO);
- Binnen de federale administraties de interne toepassingsprocessen ontwikkelen met betrekking tot de beslissingen die de regering op het vlak van duurzame ontwikkeling heeft genomen. Bijvoorbeeld: bepaalde doelstellingen opnemen in de managementplannen en beheersovereenkomsten of in de eigen actieplannen van de FOD's in het kader van het Federaal Plan voor Duurzame Ontwikkeling;
- Een plaats zijn van opleiding, informatie, uitwisseling en delen voor de deelnemers aan de WG;
- Gebruik maken van de verworven kennis en ervaring om elke cyclus te verbeteren en om nieuwe te voeren acties en nieuwe te nemen maatregelen te definiëren.

Activiteiten 2016

De plenaire vergadering van de ICDO heeft in januari 2015 het voorontwerp van Federaal Plan inzake Duurzame Ontwikkeling (FPDO), dat werd voorbereid binnen de WG Federale strategie, goedgekeurd. Zodra de bevolkingsraadpleging hierover is georganiseerd, zullen de leden van de WG de uitgebrachte adviezen behandelen en gebruiken bij het opstellen van het ontwerpplan dat zal worden voorgelegd aan de regering. Aangezien de regering nog geen beslissing heeft kunnen nemen over de lancering van de openbare raadpleging, werden de activiteiten in 2015 en 2016 opgeschort.

De WG Federale strategie heeft zich bovendien beziggehouden met de uitvoering van de duurzameontwikkelingsdoelstellingen van de Duurzame Ontwikkelingsagenda 2030 van de Verenigde Naties. Om de werkzaamheden te beginnen, is de werkgroep samengekomen op 14 maart 2016. Er werd herinnerd aan verschillende contextuele elementen: het kader van de federale strategie inzake duurzame ontwik-

keling, het advies van de FRDO over de uitvoering van de SDGs en de verwachtingen die werden geuit op internationaal niveau over de rapportering, de vijf belangrijkste pistes die naar voren werden gebracht door de minister in haar algemene beleidsnota: coherentie met de deelgebieden (cf. beslissing van het Overlegcomité van 24/02/2016), actualisering van de federale beleidsinstrumenten, bijdrage van het federale beleid (cf. beslissing tot intrafederale verdeling tijdens de Ministerraad van 24/07/2015), bijdrage van het maatschappelijk middenveld (onder andere door middel van potentiële partnerschappen), luik communicatie/mobilisering.

De WG Federale strategie zal zich voornamelijk moeten uitspreken over twee pistes:

- De actualisering van de federale beleidsinstrumenten. Hoe toezien op de coherentie van de doelstellingen van de federale langetermijnvisie en die van de SDGs (en hun indicatoren)? Welk verband met het federale niveau? Hoe kunnen de verslagen van de ICDO bijdragen aan de internationale rapportering? Is er een verband nodig met de RIA?
- De bijdrage van het federale beleid aan het bereiken van de SDGs. Hoe de inventaris organiseren van de bestaande initiatieven die al bijdragen aan de SDGs en identificeren wat er nog ontbreekt om prioritaire acties te bepalen? Hoe de rapportering en de link met het maatschappelijk middelveld organiseren?

De werkgroep was van mening dat het vooral cruciaal is om te beginnen met een zo groot mogelijke politieke betrokkenheid. In eerste instantie wordt er dus voorgesteld om een inventaris op te maken van de projecten en engagementen die bijdragen aan de 169 doelen van de 2030ASD en de regeringsleden op basis hiervan te sensibiliseren om deze doelstellingen te integreren in hun beleid. Er werd dus gestart met een inventaris (mapping) om de bijdragen van het federale beleid aan de SDGs te verzamelen. Deze oefening zou ook de integratie van de SDGs in de algemene beleidsnota's 2017 kunnen bevorderen.

Dit werk werd voorbereid door het secretariaat (FIDO) op basis van de algemene beleidsnota's 2016 en het regeerakkoord. Na akkoord van de werkgroep over de structuur werd de tabel ingevuld en ter amendering en goedkeuring verstuurd naar de ICDO. Deze tabel legt verbanden tussen de SDGs, de doelstellingen van de federale langetermijnvisie, de politieke domeinen, de federale bevoegdheden en de bestaande politieke engagementen, en werd vervolgens eind juni overgemaakt aan de federale minister belast met duurzame ontwikkeling. Zij heeft de tabel begin juli aan de regeringsleden bezorgd, met de vraag om de inventaris aan te vullen/te corrigeren en in hun volgende algemene beleidsnota's de band met de realisatie van de duurzameontwikkelingsdoelstellingen te integreren. Tegelijkertijd hebben de leden van de ICDO de deskundigen van hun departementen geraadpleegd om de tabel aan te vullen. Na deze zomerraadpleging werd de tabel aangevuld met het internationaal luik van de federale bijdrage aan de SDGs, maar ook met de doelstellingen die de federale overheidsdiensten hebben vastgelegd in hun bestuursovereenkomsten, de actieplannen inzake duurzame ontwikkeling en specifieke projecten. Eind 2016 heeft dit inventariseringswerk dus zo compleet mogelijk de verbanden gelegd tussen de bestaande engagementen en projecten en de SDGs.

België heeft beslist om in juli 2017, tijdens het volgende High Level Political Forum, deel te nemen aan de vrijwillige nationale rapportering over de uitvoering van de SDGs op het niveau van zijn intern beleid. Dit belangrijke inventariseringswerk zal als basis kunnen dienen voor de voorstelling van de federale bijdrage aan de SDGs.

B. Werkgroep Duurzame Overheidsopdrachten

Mandaat

De mandaat van de ICDO-CCIM werkgroep duurzame overheidsopdrachten staat omschreven in de omzendbrief van 16 mei 2014, Integratie van duurzame ontwikkeling, met inbegrip van sociale clausules en maatregelen ten voordele van kleine en middelgrote ondernemingen, in het kader van overheidsopdrachten geplaatst door federale aanbestedende instanties, verschenen in het Belgische Staatsblad op 21 mei 2014.

Opdrachten

In de hoger vermelde omzendbrief, hoofdstuk 5, afdeling 3 wordt de ICDO “belast met het uitwerken van strategieën inzake duurzame overheidsopdrachten”. Daarnaast vermeldt de omzendbrief de noodzaak tot interdepartementaal overleg in het kader van het overlegorgaan van federale aankopers. “Binnen dit orgaan worden goede praktijken gedeeld, ook over de problematiek van duurzame ontwikkeling.”

Hoofdstuk 5, afdeling 5 verwijst naar evaluatie en opvolging van de toepassing van de omzendbrief: “ [...] De Interdepartementale Commissie Duurzame Ontwikkeling brengt ook advies uit over de naleving van deze omzendbrief, op basis van de informatie ingezameld door de verschillende cellen duurzame ontwikkeling en de door hen geformuleerde praktische aanbevelingen over het gebruik van sociale clausules. Om meer informatie in te winnen over dit laatste punt, zal de Commissie de arbeidsbemiddelingsdiensten of aanverwante diensten en de Nationale Hoge Raad voor Personen met een Handicap raadplegen.”

Activiteiten 2016

1. Interdepartementaal federaal overleg

1.1. Overlegmomenten van de ICDO-CCIM WG duurzame overheidsopdrachten

De ICDO-Werkgroep “Duurzame overheidsopdrachten” kwam in 2016 op de volgende momenten samen: 14 maart, 30 juni en 21 december. Een bijzonder overleg tussen de leden van de werkgroep en Zweedse / Finse onderzoekers vond plaats op 19 januari 2016 (Brussel) en tussen Belgische en Nederlandse beleidsmakers op 28 september (Antwerpen) ([zie verder punt 3.1.](#))

1.2. Duurzame ontwikkeling binnen het netwerk van federale aankopers

Op de 7 overlegmomenten in 2016 van het netwerkoeverleg van federale aankopers werden de volgende punten rond duurzame ontwikkeling aan de orde gesteld: mogelijkheden tot het selecteren van duurzame artikelen in E-Catalog, toelichting over functionele en circulaire economie door een vertegenwoordiger van de FRDO, tevredenheidsbevraging rond www.gidsvoorduurzameaankopen.be, overzicht federaal wagenpark en ontwerp omzendbrief 306 sexies voor aankoop van federale wagens, toelichting bij het project maatschappelijke verantwoordelijkheid bij de leveranciers van de federale overheid (zie verder punt 4.3.), en toelichting bij de lijst van goede praktijken rond sociaal verantwoorde overheidsopdrachten (zie verder punt 6).

2. Beleidsafstemming duurzame overheidsopdrachten federale overheid en gewesten

Met het oog op het voorbereiden en opvolgen van de vergaderingen van de Interministeriële Conferentie Duurzame Ontwikkeling heeft de technische werkgroep duurzame overheidsopdrachten overleg gepleegd op 14 maart, 17 augustus en 7 september 2016.

3. Werkzaamheden met de Europese Commissie en andere lidstaten

3.1. EU beleid milieuvriendelijke overheidsopdrachten

De vertegenwoordigingen voor de internationale en Europese vergaderingen inzake duurzame overheidsopdrachten werden afgesteld binnen de ICDO werkgroep duurzame overheidsopdrachten. Op de SPP Next en de Advisory Group van 19-20 april (Amsterdam) en 24-25 oktober (Oslo) 2016 werden instrumenten en beleid rond groene overheidsopdrachten binnen de lidstaten en de Europese Commissie besproken. De ontwikkeling en actualisatie van criteria voor milieuvriendelijke producten en diensten neemt nog altijd een belangrijke plaats in, maar wordt steeds meer aangevuld met discussies over GPP-monitoring, levenscycluskost, capaciteitsontwikkeling duurzame overheidsopdrachten voor NGO's, circulaire economie en verbanden met verschillende Europese beleidsontwikkelingen die zich verhouden tot groene overheidsopdrachten

3.2. EU-beleid ethisch verantwoorde overheidsopdrachten

De ICDO werkgroep heeft de werkzaamheden van de European Working Group on Ethical public procurement (EWGPP) opgevolgd. Alle bijzonderheden over de acties van deze werkgroep in de Europese handschoenensector zijn te vinden in Bijlage 1 van dit verslag.

Een bijzonder overleg rond sociale/ethisch verantwoorde overheidsopdrachten en ILO conventie 94 werd een overleg georganiseerd met verschillende Belgische, Zweedse en Finse experts op 19 januari in Brussel.

4. Uitwerking bijzondere thema's rond duurzame overheidsoopdrachten

4.1. Circulaire economie in overheidsopdrachten

Op 21 en 22 april 2016 vond in Amsterdam het Circulair economie congres plaats. Hierop waren verschillende vertegenwoordigers vanuit de Belgische gewestelijke en federale departementen aanwezig.

Met betrekking tot de coördinatie van het Belgische standpunt inzake het Europese Circulaire economie pakket vroeg de piloot van de CCIM werkgroep circulaire economie aan de leden van de ICDO WG duurzame overheidsopdrachten om advies. Het Europese dossier stelt namelijk heel wat belang in het groene en innovatieve aankopen als driver voor een circulaire economie. Aanbevelingen vanuit de beide werkgroepen werden in de zomer van 2016 voorbereid en overgemaakt aan de Europese Raad. Gemeenschappelijke aandachtspunten voor circulaire economie en overheidsopdrachten worden geregeld geagendeerd op het overleg van de CCIM werkgroep als op het overleg van de ICDO werkgroep.

In 2016 werd het federale actieplan van Minister Marghem gepubliceerd onder de titel Samen de economie doen draaien dankzij de circulaire economie in ons land. Tekst is terug te vinden op: <http://gidsvoorduurzameaankopen.be/nl/innovatie/circulair-aankopen>. Het actieplan focust op 2 taken die van belang zijn voor de ICDO-Werkgroep "Duurzame overheidsopdrachten" en die verder vorm zullen krijgen in 2017.

4.2. Maatschappelijke verantwoordelijkheid in overheidsopdrachten

In 2015 werden in België 3 pilootprojecten opgestart rond het in kaart brengen van de arbeidsomstandigheden in de keten van aankopen voor textiel, natuursteen en IT producten. Een eerste project werd uitgebouwd door de stad Gent i.s.m. VVSG, een tweede door de Vlaamse dienst Werk en Sociale Economie en een derde werd uitgevoerd op initiatief van het FIDO.

Met betrekking tot het laatste project werd de dienstverlener Ecovadis aangesteld voor het uitvoeren van ketenonderzoek bij enkele leveranciers van de FOD Financiën, het FAVV, de Federale Politie en de FOD Personeel en Organisatie. Er werden 3 lerende netwerken opgestart op 28 april, 3 oktober en 5 december 2016 met de verschillende diensten. Het project biedt ruimte voor de analyse van een 20-tal leveranciers en onderleveranciers op gebied van het naleven van hun maatschappelijke verantwoordelijkheid. Een eindrapport met aanbevelingen wordt verwacht na de zomer van 2017.

4.3. Sociale aspecten en overheidsopdrachten

De omzendbrief van 16 mei 2014 hecht heel wat belang aan het rekening houden met sociale aspecten in overheidsopdrachten. Het thema kwam geregeld ter sprake in het Netwerkoverleg van aankopers in 2016. In het kader van dit overleg vond op 18 februari 2016 een ontmoeting plaats tussen de federale aankopers en vertegenwoordigers van de Waalse, Brusselse en Vlaamse sociale economie bedrijven. Op die manier kregen de aankopers de kans om beter in te schatten wat de mogelijkheden zijn om met dit soort bedrijven samen te werken. In antwoord op dit initiatief organiseerde de FOD P&O en het FIDO een workshop voor de sociale economie vertegenwoordigers (maatwerkbedrijven en entreprises de travail adapté) met het oog op het meer toegankelijker maken van het federale aanbod aan overheidsopdrachten. De sessies vinden plaats in bij de FOD Kanselarij op 6 september (Frans) en 13 september (Nederlands).

Aanvullend heeft het FIDO in 2016 gewerkt aan een inventaris van 50 goede praktijken in het bredere gebied van sociaal en ethisch verantwoorde overheidsopdrachten. De resultaten zullen begin 2017 gepubliceerd worden op www.gidsvoorduurzameaankopen.be.

De Regie der Gebouwen onderzocht in 2016 op welke manier zij invulling kan geven aan hoofdstuk 3 van de federale omzendbrief

van 16 mei 2014 m.b.t. sociale clausules in overheidsopdrachten. Zij werkte daartoe aan een interne nota die aangeeft wanneer en hoe de overheidsopdrachten van de Regie rekening zullen houden met sociale clausules. Intensieve samenwerkingen werden daartoe opgezet met FIDO, FOREM, VDAB en Actiris.

5. In kaart brengen van duurzame overheidsopdrachten

Afgelopen jaren werden verschillende pogingen gedaan om de implementatie van duurzame (vooral milieuvriendelijke) aankopen te meten, zowel op federaal en gewestelijk niveau als bij heel wat (Europese) lidstaten en de Europese Commissie. De oefeningen geven tot nu toe een gefragmenteerd cijfermatig beeld over de implementatie van het beleid door de Belgische aankopers.

Onder mandaat van de Interministeriële Conferentie duurzame ontwikkeling en haar technische werkgroep duurzame overheidsopdrachten onderzochten verschillende federale en gewestelijke experts wat de mogelijkheden zijn inzake het in kaart brengen van duurzame aankopen. Het instrument E-Notification waarop Belgische aankondigingen gepubliceerd worden, is hier een interessante gegevensbank. De werkgroep bestaat uit 14 experts van verschillende departementen en vergaderde op 2 februari, 9 maart, 26 april, 24 mei, 22 juni en 14 september, en 22 november 2016 en 17 januari 2017. Haar werkzaamheden staan beschreven in het (ontwerp van) Eindverslag over de werkzaamheden nationale monitoring duurzame overheidsopdrachten via E-Procurement.

Aanvullend wil het FIDO, in samenwerking met een klankbordgroep van 12 experts uit federale en gewestelijke departementen, onderzoeken in welke mate aankopers de laatste 5 jaar effectief rekening gehouden hebben met het beleid rond duurzame overheidsopdrachten in E-Notification. Voor het onderzoek werd de Radboud Universiteit van Nijmegen aangesteld die aanwijzingen op gebied van milieuvriendelijk, sociaal, ethische en innovatief aankopen zal

onderzoeken in concrete overheidsopdrachten. Het eigenlijke onderzoek zal uitgevoerd worden in 2017. Beleidsexperten van OVAM zullen, in het kader van een parallel onderzoek van recycleerbare kunststoffen in overheidsopdrachten, actief meewerken aan het FIDO onderzoek. De eigen accenten van de 2 onderzoeksdomeinen zullen bewaakt worden door de respectievelijke opdrachtgevers.

Ook in Nederland werd gestart met een gelijkaardig onderzoek in Tender-Ned. Tijdens de Oslo meeting en het Belgische-Nederlandse overleg (zie punt 3.1.) werden opportuniteiten voor samenwerking geïnventariseerd, eventueel in samenwerking met de Noorse overheid en de Europese Commissie.

Tenslotte heeft de FOD Kanselarij van de Eerste Minister in 2016 een nieuwe werkgroep governance opgericht in het kader van de toekomstige rapporteringsverplichtingen van de Richtlijn 2014/24/EC (overheidsopdrachten). Een belangrijk hoofdstuk gaat over strategische (= groene, sociale, ethische en innovatieve aankopen). Commentaren over dit hoofdstuk werden in de loop van 2016 vanuit de ICDO WG duurzame overheidsopdrachten overgemaakt aan de nieuwe governance werkgroep.

6. Praktisch instrumentarium:

In de lente van 2016 hebben 95 Franstalige en 78 Nederlandstalige gebruikers (vooral Belgische aankopers) meegewerkt aan een tevredenheidsbevraging van het www.gidsvoorduurzameaankopen.be. Algemeen gesteld blijkt dat de respondenten nood hebben aan zulk een instrument en dat zij vooral praktische ondersteuning en goede voorbeelden rond concrete overheidsopdrachten op prijs stellen.

In 2016 werd vanuit het FIDO intensief gewerkt aan het actualiseren van 63 productfiches voor duurzaam aankopen van deze gids. Tevens heeft het FIDO opdracht gegeven om 50 goede praktijken rond sociaal / ethische verantwoord aankopen in kaart te brengen.

De werkzaamheden werden eind 2016 afgerond. De geactualiseerde fiches en de goede praktijken zullen begin 2017 gepubliceerd op www.gidsvoorduurzameaankopen.be

7. Federale vorming en ondersteuning duurzame overheid opdrachten

In 2016 werd geen vorming meer georganiseerd rond duurzame overheidsopdrachten in het kader van het OFO aanbod. De Koninklijke Militaire School bood aan om federale aankopers mee te vormen in hun aanbod overheidsopdrachten, maar heeft dit nog niet gekoppeld met duurzame aankopen. In 2017 zou daar werk van gemaakt worden.

Het FIDO heeft, samen met vertegenwoordigers van de FOD Mobiliteit, vorming gegeven over het instrumentarium duurzame overheidsopdrachten aan de dienst op 18 oktober (Nederlands) en op 20 oktober (Frans). Een gelijkaardige vorming werd voorbereid voor 2017 voor de FOD Volksgezondheid, FAVV en Leefmilieu.

Samen met de FOD P&O werden vormingen rond sociale economie en overheidsopdrachten georganiseerd op 6 september (Frans) en 13 september (Nederlands).

Verder heeft het FIDO in 2016 ondersteuning geboden aan het Internationaal Perscentrum met het oog op het intern operationeel maken van hun strategie duurzame aankopen. Ook aan de POD Maatschappelijke Integratie heeft het FIDO verder ondersteuning geboden rond het integreren van duurzame componenten in de overheidsopdracht voedselbanken van het Fonds voor Europese hulp aan de meest behoeftigen (FEAD).

C. Werkgroep Maatschappelijke Verantwoordelijkheid

Mandaat

Deze werkgroep coördineert acties die de maatschappelijke verantwoordelijkheid van organisaties – zowel privé als publiek - en maatschappelijk verantwoorde investeringen in België stimuleren, bevorderen en verder ontwikkelen.

Opdrachten

- Het Belgische referentiekader inzake MV opstellen;
- Het Actieplan Maatschappelijke Verantwoordelijkheid opstellen, alsook het Nationaal Actieplan “bedrijven en mensenrechten” en zorgen voor de opvolging van de uitvoering en de actualisatie ervan;
- Overleg organiseren met de belanghebbenden voor het bepalen van de te ondernemen acties om de doelstelling van de WG te bereiken, en de inhoud bepalen van de actieplannen;
- De politieke engagementen inzake maatschappelijke verantwoordelijkheid coördineren en uitvoeren.
- Een informeel overlegplatform tussen de federale en gewestelijke beleidsactoren inzake maatschappelijke verantwoordelijkheid oprichten.

Activiteiten 2016

De WG MVO/MVI kwam in 2016 twee keer bij elkaar. De werkgroep zette daarbij zo veel mogelijk in op een elektronische coördinatie van de werkzaamheden. Dat is ook de reden waarom het niet nodig was om vaker met de hele werkgroep samen te komen.

Parallel met deze vergaderingen kwam ook de subwerkgroep MVO Nationaal Actieplan (NAP) «Bedrijven en Mensenrechten» drie keer samen. Deze subgroep werd samengesteld om de inhoud te bepalen

van de federale bijdragen tot het NAP en om de definiëeringswerkzaamheden te coördineren. Deze subgroep bestaat uit experts van de FOD Buitenlandse Zaken, de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg, de FOD Economie via zijn Nationaal Contactpunt-OESO, de FOD Justitie. Het FIDO staat borg voor het voorzitterschap. De betrokkenheid van deze leden, en de diversiteit en het complementaire karakter van hun competentiedomeinen zijn essentieel voor de concretisering van de projecten en opdrachten van de Werkgroep MVO.

1. Nationaal Actieplan “Bedrijven en Mensenrechten”

Context :

Onder impuls van de Europese Unie beslisten de federale regering en de Vlaamse, Waalse en Brusselse gewestelijke regeringen om een nationaal actieplan (NAP) uit te werken ter implementering van de «Richtlijnen inzake bedrijven en mensenrechten¹ (UNGPs), die op 17 juni 2011 unaniem goedgekeurd werden door de Mensenrechtenraad van de Verenigde Naties.

Dit plan vormt eveneens de gelegenheid om de Belgische steun aan een aantal in andere fora aangegane verbintenissen die dezelfde principes nastreven te bekrachtigen, zoals de richtlijnen voor multinationale ondernemingen (herzien in 2011) van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO), evenals aan een reeks verbintenissen die werden aangegaan door de Internationale Arbeidsorganisatie (IAO).

Daarnaast draagt dit plan bij tot inspanningen van België om te voldoen aan de Agenda 2030 voor Duurzame Ontwikkeling. In het bijzonder:

¹ http://www.ohchr.org/Documents/Publications/GuidingPrinciplesBusinessHR_FR.pdf

- Doestelling 8: Een inclusieve en duurzame economische groei, volledige en productieve werkgelegenheid en waardig werk voor iedereen bevorderen;
- En doelstelling 12: Zorgen voor duurzame consumptie- en productiemethodes.

Aangezien enerzijds het respecteren en promoten van de Mensenrechten erg dicht aanleunt bij het opnemen van de eigen maatschappelijke verantwoordelijkheid anderzijds, werd deze verantwoordelijkheid toevertrouwd aan de WG MVO/MVI van de ICDO. Haar taak bestaat erin om een actieplan «Bedrijven en Mensenrechten» uit te werken en tegelijkertijd werk te maken van een actualisering van het federale actieplan «Maatschappelijk verantwoord ondernemen», via een geïntegreerde aanpak.

Door voor deze manier van werken te opteren, wilde de federale Overheid bedrijven en andere organisaties duidelijk maken dat de naleving en de promotie van de Mensenrechten integraal deel uitmaken van de aanvaarding van een maatschappelijke verantwoordelijkheid die diverse vormen kan aannemen.

De doelstellingen van het NAP «Bedrijven en Mensenrechten»:

Via dit nationale actieplan (NAP) willen de bevoegde federale en gewestelijke Belgische overheden hun engagement inzake «Bedrijven en Mensenrechten» concreet invulling geven. Ze willen het aspect Mensenrechten introduceren in het kader van het maatschappelijk verantwoord ondernemen² en van de duurzame ontwikkeling. Ze besteden daarbij aandacht aan de Belgische ondernemingen met hoge ambities op dit vlak of die meer belang willen hechten aan deze problematiek in hun activiteiten.

Dit NAP wil een platform bieden om de goede praktijken van sectoren en bedrijven op dit vlak in de kijker te plaatsen en meer overlegopportuniteiten te creëren, om beter in te spelen op de complexe uitdagingen die verbonden zijn aan deze problematiek inzake Mensenrechten.

² Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen is een proces waarbij ondernemingen vrijwillig streven naar verbetering op bedrijfs- en maatschappelijk vlak door op systematische wijze economische, milieu- en sociale overwegingen op een geïntegreerde en coherente manier in de gehele bedrijfsvoering op te nemen, waarbij overleg met stakeholders of belanghebbenden van de onderneming deel uitmaakt van dit proces. Bron: Referentiekader Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen in België, 29 maart 2006, p. 1"

Belangrijke actoren in het ontwikkelingsproces van het NAP:

- De Interdepartementale Commissie voor Duurzame Ontwikkeling (ICDO)
 - Overkoepelt alle betrokken federale administraties
 - Aanwezigheid van Gewesten en Gemeenschappen
- Werkgroep (WG) Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen
 - Toepassing van het ontwikkelingsproces
 - Opstellen van de inhoud van het NAP
- Mechanisme voor beleidscoördinatie
 - Multilaterale coördinatie (Coormulti)
 - Federale en interfederale vergaderingen (IKW)
- Federaal Instituut Duurzame Ontwikkeling & FOD Buitenlandse zaken
 - Leadership & Coördinatie van het ontwerp-NAP
- Stakeholders
 - Bedrijven, syndicaten, ngo's, consumenten, experts & academici³ en Adviesraden

Ontwikkelingsproces van het NAP:

Een samenvattende beschrijving van de belangrijke stappen in de ontwikkeling van het project is terug te vinden in de Bijlage 2.

Activiteiten :

De eerste helft van 2016 legde de WG MVO zich voornamelijk toe op de afwerking van een ontwerp van Nationaal Actieplan (NAP) «Bedrijven en Mensenrechten». Deze ambitieuze taak kon daarbij rekenen op de volle inzet van de leden van de federale en gewestelijke instellingen betrokken bij en/of aangesproken door deze materie.

De werkgroep hield zich bezig met de omslachtige verwerking van de

³ Lijst van de stakeholders die hebben deelgenomen aan het ontwikkelingsproces: http://www.rs.belgium.be/sites/5015.fedimbo.belgium.be/files/encart/attachments/contactlijst_stakeholders.pdf

tweede raadpleging van stakeholders, die enerzijds betrekking heeft op de resultaten van de schriftelijke raadpleging van de stakeholders, en anderzijds op de dialogen die werden georganiseerd met de verschillende groepen van stakeholders. Alle details van deze raadpleging zijn terug te vinden in de Bijlage 2. Het «nationale» karakter van het Actieplan en de noodzaak van een administratieve en politieke coördinatie bij de verschillende betrokken beleidsniveaus (federaal, Waals Gewest, Vlaams Gewest, Brussel Gewest) verzwaarde/vertraagde de vordering van de werken wel. Zo werkte elke entiteit eerst haar eigen voorstellen van maatregelen/acties uit en bepaalde elke entiteit eerst haar eigen bijdrage om daarna pas een geïntegreerde versie van ontwerp van het Nationale Plan op te stellen.

Naast de inbreng van de bijdragen van de stakeholders, werd een diepgaande analyse of «mapping» gerealiseerd. De «mapping» wil de implementatiegraad, op federaal niveau en in de gewesten, van de 31 VN-richtlijnen betreffende de ondernemingen en de mensenrechten in kaart brengen. Deze diepgaande analyse werd aan een academisch panel onder voorzitterschap van professor Olivier De Schutter voorgelegd. Ook deze moeilijke oefening werd tot een goed einde gebracht.

Op 5 juli 2016 werd het gefinaliseerde ontwerpplan, samen met de mapping, overgedragen aan de regering voor politieke harmonisering en goedkeuring via de betrokken Ministers, met name: mevrouw Marie-Christine Marghem, Minister van Energie, Leefmilieu en Duurzame Ontwikkeling en de heer Didier Reynders, Minister van Buitenlandse en Europese Zaken.

Er hebben verschillende IKW's plaatsgevonden. Eind 2016 werden de beleidsdiscussies verdergezet maar er werd ondertussen reeds een akkoord getroffen over de federale bijdrage.

Tijdens het tweede semester van 2016 ging de WG van start met de toepassing van de acties van het NAP «Bedrijven en Mensenrechten».

Acties die deel uitmaken van het NAP en waarvan de toepassing werd toevertrouwd aan de WG MVO

N°	Acties	Veraantwoord./bevoegd overheid	Kalender	Budget
1	Een toolkit betreffende mensenrechten uitwerken voor ondernemingen en organisaties	WG MV/ICDO +FIDO+WG+VG	2016-2017	FIDO
2	Een brochure opstellen over de overheidsgebonden remediëringssystemen	FIDO	06/2016	FIDO
3	Bestaande kwalitatieve initiatieven m.b.t. mensenrechten en maatschappelijke verantwoordelijkheid bevorderen	WG MV/ICDO +FIDO+WG+VG	06/2016 → ...	Nihil
12	Het Belgisch label ter bevordering van een sociaal verantwoorde productie evalueren	FOD Eco & FIDO & WG MV/ICDO +FIDO+WG+VG	2016-2017	Nihil
16	De evolutie van het MVO en van de mensenrechten in Belgische ondernemingen opvolgen met behulp van de MVO-barometer	FIDO	Tous les 2ans	FIDO
18	Maatschappelijk verantwoordelijke overheidsondernemingen promoten	Werkgroep MV & FIDO	2017	Nihil

Toepassing Actie 1:

«Uitwerking van een toolbox met betrekking tot mensenrechten bestemd voor bedrijven en verenigingen».

Doelstelling: Bedrijven helpen de mensenrechten na te leven en te bevorderen bij hun activiteiten door hen een toolbox ter beschikking te stellen die de kwalitatieve en relevante instrumenten/referentiesystemen groepeerd.

Bevoegde overheid: WG MVO + FIDO (coördinatie)+ Waals Gewest + Vlaams Gewest.

Begroting: FIDO 2016-2017.

Zoals dat voorzien is in het NAP wordt de toepassing van deze actie gecoördineerd door de WG, maar er werd ook een stuurgroep op poten gezet om de inhoud te bepalen en de onderdelen van deze toolbox te ontwikkelen. De samenwerking en de expertise van deze stuurgroep zijn essentieel voor het welslagen van dit project.

De werkzaamheden van de stuurgroep buigen zich prioritair over:

1. de definitie van de structuur van de toolbox;
2. de inventarisatie van bestaande, relevante instrumenten;
3. de reflectie over instrumenten/hulpmiddelen waarvoor het opportuun zou zijn om deze te ontwikkelen;
4. de identificatie van de experts en de betrokken partijen in het kader van het project;
5. Vastlegging van het proces.

Toepassing Actie 2:

«Een brochure opstellen over de overheidsgebonden remediëeringsmechanismen».

Doelstelling: Identificatie van de bestaande beroepsmechanismen die vallen onder de bevoegdheid van de overheid en bedoeld zijn voor de betrokken partijen (bedrijven en potentiële slachtoffers,...). Het project bestaat uit 3 luiken:

1. De realisatie van een exhaustief onderzoek om een inventaris op te maken van de bestaande mechanismen;
2. De uitgave van een brochure op basis van dit onderzoek. De brochure dient in het FR, NL, EN en DE te worden verspreid (de distributiewijzen dienen nog te worden bepaald);
3. Ondanks het bestaan van beroepsmechanismen kunnen er beperkingen worden gesteld aan de feitelijke toegang ertoe. Vandaar de interesse om dit project aan te vullen met een verslag dat de obstakels identificeert en formuleert om deze te overwinnen.

Verantwoordelijkheid & Begroting: het FIDO heeft in de lente van 2016 een overheidsopdracht uitgeschreven voor een bedrag van 40.000 €.

De onderzoeksoopdracht werd toevertrouwd aan de Universiteit Antwerpen (Prof. Wouter Vandenhole) en zal 12 maanden duren.

2. Maar ook...

Vernieuwing van de samenstelling van de WG:

Het voorzitterschap van de WG werd sinds de oprichting en tot juli 2016 gegarandeerd door Dieter Vander Beke. Die laatste gaf de verantwoordelijkheid door aan Hamida Idrissi.

De nieuwe voorzitter maakte van deze «fakkeldoorgave» gebruik om in de herfst de samenstelling van de WG te actualiseren.

De WG volgde ook de mensenrechtenactualiteit binnen de verschillende organen en internationale organisaties op de voet (Raad van Europa, Verenigde Naties, Internationale Arbeidsorganisatie,...) om toe te zien op een coherente uitvoering van de aan haar toevertrouwde opdrachten.

De werkgroep volgde bovendien de werkzaamheden op omtrent de transpositie van de **Europese richtlijn met betrekking tot de niet-financiële rapportering**. De transpositie van de richtlijn van het Europees parlement en van de Raad van 20 oktober 2014 tot wijziging van richtlijn 2013/34/EU, met betrekking tot de bekendmaking van niet-financiële informatie en informatie inzake diversiteit door bepaalde grote ondernemingen en groepen, behoort tot de verantwoordelijkheid van de Dienst Boekhoudrecht - Audit - Algemene Directie Economische Reglementering bij de FOD Economie.

En tot slot draagt de WG bij tot de ondersteuning van, deelname aan of verspreiding van pertinente evenementen en acties die bijdragen tot het promoten en stimuleren van maatschappelijke verantwoordelijkheid in België.

D. Werkgroep Gezondheidsongelijkheden

Mandaat

Het mandaat voor de oprichting van een interdepartementale werkgroep Gezondheidsongelijkheden in het kader van de Interdepartementale Commissie voor Duurzame Ontwikkeling (ICDO) werd goedgekeurd door de voltallige vergadering van de ICDO op 24 september 2013. Deze werkgroep moet regelmatig verslag uitbrengen bij de Interministeriële Conferentie (IMC) Volksgezondheid en moet een actieprogramma ter goedkeuring voorleggen aan de eerstkomende IMC Volksgezondheid van deze legislatuur.

Opdracht

De werkgroep heeft tot doel een nationaal actieprogramma uit te werken om de bestaande ongelijkheden inzake gezondheid tegen 2050 met de helft te verminderen, in overleg met alle betrokken administraties.

Activiteiten 2016

In 2016 heeft deze WG geen vergadering plaatsgevonden. Het kabinet van Minister De Block heeft kennis genomen van het voorstel van Nationaal Actieplan van de adhoc werkgroep gezondheidsongelijkheden van de Interdepartementale Commissie Duurzame Ontwikkeling.

Dit Nationaal actieplan werd ter kennisgeving aangeboden aan de IMC Volksgezondheid van 19 oktober 2015.

De werkgroep wordt bedankt voor zijn werkzaamheden en men vraagt de tijdelijke ontheffing van de werkgroep van zijn opdracht. Het belangrijkste is dat men politieke commitment bekomt van de ministers van de andere beleidsdomeinen, aangezien zij door middel van hun beleid de grootste impact kunnen realiseren m.b.t. de vermindering van de bestaande socio-economische gezondheidson-

gelijkheden. Zonder politiek commitment heeft sensibilisering van de departementen weinig zin.

De acties 5-9 zijn in implementatie en maken deel uit van de vijf pijlers van het Witboek over de toegankelijkheid van de gezondheidszorg.

De eerste pijler heeft betrekking op twee doelgroepen met name (1) “de gedetineerden en geïnterneerden” integreren in het klassieke systeem en (2) personen betaald door OCMW (OCMW klanten integreren in het klassieke systeem: De implementatie van deze actie is vrij ingewikkeld, aangezien ieder OCMW zijn eigen werkwijze kent.)

De tweede pijler beoogt het versterken van de middelen ten einde de universele toegang tot de gezondheidszorg te verzekeren. Als initiatieven binnen het nationaal akkoord tussen artsen en ziekenfondsen 2016-2017 worden genoemd: (1) ereloonsupplementen voor klinische biologie, pathologische anatomie en genetica; (2) borstreconstructies na kanker, (3) concretisering informatieplicht m.b.t. kostenraming en (4) de problematiek van de ereloonsupplementen.

De derde pijler beoogt preventie en gezondheidspromotie van (1) risicozwangerschappen. Samenwerking met ONE en Kind en Gezin, de vroedvrouwen en de gynaecologen is hierbij noodzakelijk; en (2) sekswerkers.

De vierde pijlers beoogt het aanbieden van zorg op maat voor sommige groepen. Verschillende vergaderingen met de volgende partners hebben plaatsgevonden: dokters van de wereld, straatverplegers, Samu Social en VRTG/FARES BeltaDOT Therapiebegeleiding.

En ten slotte de laatste pijler beoogt het verbeteren en ondersteunen van de informatieverstrekking aan de patiënt via het creëren van nieuwe beroepen in de ambulante sector met name interculturele bemiddelaars en ervaringsdeskundigen.

E. Werkgroep Internationaal Beleid

Mandaat

De werkgroep Internationaal beleid van de ICDO werd opgericht in het kader van de voorbereidingen van de Conferentie van de Verenigde Naties inzake Duurzame Ontwikkeling (Rio+20, juni 2012) en werkt voornamelijk rond de opvolging en de voorbereiding, op administratief vlak, van de processen die tijdens Rio+20 werden gelanceerd.

Opdrachten

- Een efficiënte, open, participerende, coherente en multidisciplinaire bijdrage leveren aan de voorbereiding van het werk betreffende de internationale dossiers inzake duurzame ontwikkeling, meer bepaald met betrekking tot de opvolging van de beslissingen die genomen werden tijdens Rio+20 en tijdens de VN-top in het kader van de Agenda 2030 voor duurzame ontwikkeling voor het najaar van 2015;
- Een beroep doen op de beschikbare vakkennis binnen de verschillende bestuursorganen (met inbegrip van de federale instellingen), het standpunt van de WG-leden verduidelijken en een dialoog aangaan om een nuttige bijdrage te leveren aan de Belgische politieke besluitvorming en standpunten;
- Verslag uitbrengen aan de leden van de werkgroep over de uitkomst van multilaterale vergaderingen en onderhandelingen, zodat er een betere bestuursorganisatie wordt bereikt.

Activiteiten 2016

In 2015 werden de activiteiten van de werkgroep geschorst. Er zijn andere instanties die instaan voor de opvolging van de uitvoering van de Duurzame Ontwikkelingsagenda 2030 van de Verenigde Naties. Omdat het niet meer gaat om de voorbereiding van het Bel-

gische standpunt dat op Europees of multilateraal niveau moet worden verdedigd maar om de uitvoering ervan, is het de werkgroep Federale strategie die dit project in 2016 heeft aangepakt.

De voorbereiding van de Belgische standpunten omtrent de uitvoering van de Duurzame Ontwikkelingsagenda 2030 verloopt dus binnen de instanties die de FOD Buitenlandse Zaken hiervoor heeft aangeduid: de Multilaterale Coördinatie Duurzame Ontwikkeling (Coormulti) en de DGE (directie-generaal Europese Zaken en Coördinatie) voor de Europese dossiers.

Tot slot neemt het FIDO deel aan de werkzaamheden van de Interministeriële Conferentie Duurzame Ontwikkeling, waarin een administratieve werkgroep het mandaat heeft gekregen om de internationale dossiers in verband met duurzame ontwikkeling op te volgen.

F. Werkgroep DO-doelstellingen in de strategie van de federale organisaties

Mandaat

- De werkzaamheden met betrekking tot de methodologie voor de uitwerking van het DO-actieplan en de actualisering van de ad-hochandleiding opvolgen;
- Een beheersysteem of een actieplan gebaseerd op de ISO26000-richtlijnen invoeren;
- De werkzaamheden met betrekking tot de uitwerking van de Duurzaamheidsverslagen (GRI) opvolgen;
- De proefprojecten met betrekking tot het invoeren van een methodologie voor het tot stand brengen van een dialoog met de stakeholders opvolgen;
- De werkzaamheden met betrekking tot de ontwikkeling van een monitoringtool voor de DO-verplichtingen opvolgen.

Opdrachten

- Een handleiding opstellen voor de uitwerking van de DO-actieplannen van de federale overheidsdiensten (oktober 2015) en ervaringen uitwisselen met betrekking tot het opnemen van duurzameontwikkelingsdoelstellingen in de beheersovereenkomsten en operationele plannen;
- Organiseren van monitoring en rapportage omtrent het beleid van de federale overheidsdiensten die bijdragen aan duurzame ontwikkeling;
- Een beheersysteem of een actieplan gebaseerd op de ISO26000-richtlijnen invoeren (2016);
- Proefprojecten en een handleiding voorstellen voor het tot stand brengen van een dialoog met de stakeholders (2016);

- Het uitwisselen van ervaringen met betrekking tot de realisatie van de duurzaamheidsverslagen (GRI) aanmoedigen (voortdurend);
- Voorstellen aandragen over de evolutie van het kader waarbinnen de werkingskosten kunnen worden gekoppeld aan de DO-prestaties van de federale organisaties (na het voorstel van de ad hoc-WG) (voortdurend);
- Voorstellen aandragen over de integratie en de opvolging van de SDGs in de beleidslijnen van de federale organisaties (2016);
- De tools en de opvolging van de thema's actualiseren (milieubeheer, voeding, evenementen, mobiliteit) (voortdurend).

Activiteiten 2016

De werkgroep is bijeengekomen op 4 maart en 2 december 2016.

De eerste werkzaamheden betroffen de bestuursovereenkomsten voor 2016. In welke mate waren de coördinatoren van de DO-cellen betrokken bij het opstellen van de bestuursovereenkomsten? Het bleek dat hun betrokkenheid in het algemeen beperkt was gebleven. De verklaring hiervoor ligt in het feit dat het opstellen van de bestuursovereenkomst en duurzame ontwikkeling de verantwoordelijkheid zijn van verschillende diensten, die niet noodzakelijk met elkaar communiceren.

De verantwoordelijken van de WG hebben dan ook contact opgenomen met het netwerk van de correspondenten «Bestuursovereenkomsten», dat wordt ondersteund door het DG Ontwikkeling van de FOD P&O. Er werd een bijeenkomst georganiseerd om de leden van dit netwerk te informeren over duurzame ontwikkeling en over de activiteiten van de werkgroep «DO-doelstellingen». De leden van het netwerk «BO» werden uitgenodigd op een vergadering van deze WG, en namen er deel aan het business game Corporate Social Responsibility, waarover hierna meer.

Social Responsibility vormde gedurende heel het jaar 2016 de rode draad van de activiteiten van de WG. Het zorgt immers voor een strategisch perspectief dat gunstig is voor de ontwikkeling van de bestuursovereenkomsten en voor de verslaggeving volgens de GRI-richtlijnen. Een instrument voor de implementering van de ISO 26000 norm, specifiek aangepast aan de openbare diensten, werd in de werkgroep voorgesteld en besproken. Op basis van deze tool⁴, het Zelfevaluatiekader Maatschappelijk Verantwoordelijkheid (ZEMV), kan een MV-actieplan worden opgesteld. De pilootervaring bij de RVA in 2015 werd voorgesteld aan de leden van de WG. Ze namen ook deel aan een ZEMV simulatie-oefening aan de hand van een business game, dat speciaal voor de federale overheidsdiensten was geconfigureerd.

Voor de toekomst zal prioriteit worden gegeven aan de integratie van duurzame ontwikkeling in de bestuursovereenkomsten. De implementatie van het principe van het 'maatschappelijk verantwoord ondernemen' zal deze integratie versterken.

4 Zie de website www.publicquality.be

4. Het beleid van de federale overheidsdiensten dat bijdraagt tot duurzame ontwikkeling

4.1.Strategische benadering van de federale overheidsdiensten inzake integratie van duurzame ontwikkeling

4.1.1. Definitie van de strategische benaderingen

A. De bestuursovereenkomsten – Artikel 35 van de template

Het KB van 4 april 2014 en de beslissing van de ministerraad aangaande de template van bestuursovereenkomst (14 mei 2015) bepalen dat duurzame ontwikkeling voortaan deel uitmaakt van de gemeenschappelijke transversale doelstellingen van alle federale overheidsdiensten.

Om aan deze nieuwe verplichtingen tegemoet te komen keurde de conferentie van de voorzitters een model goed voor de bestuursovereenkomsten 2016-2018. Artikel 35 van dit model stelt vast dat elke FOD/POD de volgende punten dient te vervullen op het vlak van een beleid inzake duurzame ontwikkeling:

1. Een beheerssysteem hanteren waarbij de lasten onder controle blijven (gebaseerd op de internationale richtlijnen op het vlak van maatschappelijke verantwoordelijkheid (ISO 26000) of het behoud van het EMAS-certificaat);
2. Jaarlijks een actieplan voor duurzame ontwikkeling opmaken (KB van 22 september 2004) en integreren in de bestuursovereenkomst;

3. Een geregelde en kwalitatieve dialoog aanvatten met de stakeholders over zijn werking en beleid;
4. Om de twee jaar rapporteren over zijn maatschappelijke verantwoordelijkheid aan de hand van de richtlijnen van het Global Reporting Initiative (GRI).

B. De SDGs en de langetermijnvisie inzake DO

België heeft zich ertoe verbonden bij te dragen tot de Sustainable Development Goals (SDGs) die de Verenigde Naties tegen 2030 hebben goedgekeurd alsook tot de doelstellingen zoals vastgelegd in de langetermijnvisie (LTV) inzake duurzame ontwikkeling (DO) tegen het jaar 2050. Sinds 2015 worden de federale overheidsdiensten ertoe aangemoedigd een strategische benadering uit te werken om de structurele verankering van deze verschillende doelstellingen te verzekeren op het vlak van hun werking en hun beleid. Zo dienen ze hun maatschappelijke verantwoordelijkheid ten volle op te nemen en hun niveau van ambitie inzake de integratie van duurzame ontwikkeling te definiëren.

De federale overheidsdiensten kunnen via drie kanalen bijdragen tot de verwezenlijking van hun doelstellingen inzake duurzame ontwikkeling:

- De bestuursovereenkomst;
- Het bestuursplan;
- Een jaarlijks actieplan inzake DO.

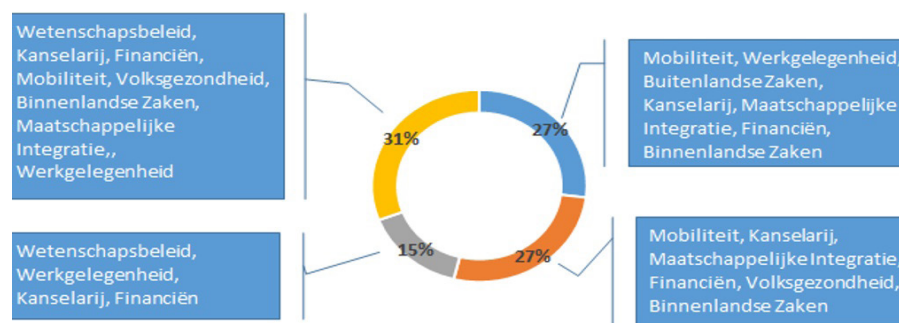
Sommige FOD's nemen doelstellingen op in de bestuursovereenkomst die worden omgezet via het bestuursplan. Als het bestuursplan de in het KB betreffende de cellen DO bedoelde elementen van het DO-actieplan bevat, is een DO-actieplan niet meer nodig. Andere FOD's hebben geen doelstellingen in de bestuursovereenkomst maar wel in het bestuursplan, terwijl anderen zich alleen op een DO-actieplan baseren.

4.1.2. Rapportering betreffende de strategische benaderingen

Eind 2016 heeft de ICDO een database online gebracht die tot doel heeft informatie te verzamelen over de integratie van duurzame ontwikkeling in het beleid van de federale overheidsdiensten.

Via deze onlinetool hebben 9 van 16 federale overheidsdiensten informatie verstrekt over de integratie van het aspect «duurzame ontwikkeling» in hun bestuursovereenkomst, in overeenstemming met artikel 35 van de voorgestelde template voor de redactie van een bestuursovereenkomst.

Integratie van duurzame ontwikkeling conform aan artikel 35 van de template voor bestuursovereenkomst (9 antwoorden)

- Jaarlijks een actieplan voor duurzame ontwikkeling opmaken
- Een dialoog aanvangen met de stakeholders
- Om de twee jaar een GRI-rapport publiceren
- Een beheerssysteem hanteren inzake MV of EMAS

Bron: Database ICDO – Februari 2016

Volgens deze rapportering is de FOD Financiën de enige die de 4 doelstellingen van artikel 35 heeft opgenomen in zijn bestuursovereenkomst. Bovendien heeft de FOD Volksgezondheid de vier in het KB betreffende de cellen DO bedoelde inhoudelijke elementen in zijn overeenkomst en in zijn bestuursplan volledig geïntegreerd. De FOD is dus vrijgesteld van het opstellen van een specifiek DO-actieplan.

Goede praktijk bij de FOD Kanselarij van de Eerste Minister:

Er zal bijzondere aandacht worden verleend aan het principe van «gendermainstreaming» en «handstreaming» in de verschillende uitvoeringsfasen van het beleid. In het domein van duurzame ontwikkeling verbindt de FOD zich ertoe zijn materiële en immateriële sociale impact inzake duurzame ontwikkeling te monitoren en te ontwikkelen in overleg met zijn stakeholders. De FOD heeft de volgende opdrachten: (1) de toevertrouwde taken naar behoren uitvoeren met een minimale negatieve impact van de processen en diensten voor de stakeholders (mens en milieu); (2) oog hebben voor alle vormen van sociale toegevoegde waarde die hij creëert als openbare dienst en die vormen samen met de stakeholders ontwikkelen in het kader van gezamenlijke waardecreatie.

4.2. Maatregelen en acties van de federale overheidsdiensten in het kader van de SDGs en de LTV

4.2.1. Definitie van de SDGs en de LTV

Zoals gezegd in het vorige punt, zijn de SDGs (Sustainable Development Goals) de doelstellingen inzake duurzame ontwikkeling die de internationale gemeenschap tegen 2030 heeft vastgesteld. De Algemene Vergadering van de Verenigde Naties keurde ze goed op 25 september 2015. Er zijn 17 doelstellingen die verbonden zijn met 169 subdoelen; samen moeten ze een actieplan vormen dat is opgebouwd rond de 5 P's: People, Planet, Prosperity, Peace, Partnership. Ze zijn in werking getreden op 1 januari 2016. U vindt hierover meer informatie op de website www.sdgs.be.

De LTV (Langetermijnvisie) inzake DO is dan weer een referentietekst (1) die de federale regering op 17 mei 2013 heeft goedgekeurd. Ze steunt op 55 doelstellingen die verbonden zijn met de federale competenties en moeten bijdragen tot de constructie van de Belgische samenleving tegen het jaar 2050, rond 4 grote uitdagingen:

1. Een samenleving die sociale cohesie bevordert;
2. Een maatschappij die haar economie aanpast aan de economische, sociale en leefmilieu-uitdagingen;
3. Een samenleving die haar milieu beschermt;
4. Een samenleving die wordt ondersteund door de federale overheid die haar maatschappelijke verantwoordelijkheid opneemt.

U vindt hierover meer informatie op de website www.duurzameontwikkeling.be.

(1) KB van 18 juli 2013 houdende vaststelling van de federale beleidsvisie op lange termijn inzake duurzame ontwikkeling.

4.2.2. Maatregelen en acties van federale overheidsdiensten

In 2016 waren de federale bijdragen tot de verwezenlijking van de SDGs en de LTV voor het eerst het voorwerp van een rapportering in een database op initiatief van de ICDO. De analyse van deze rapportering wijst op de volgende tendensen:

- Uit de gegevens die in 2016 werden verzameld via de actieplannen DO of via de database van de ICDO blijkt dat vele federale overheidsdiensten bijdragen tot de doelstellingen inzake duurzame ontwikkeling, of het nu gaat om de doelstellingen van de Verenigde Naties in het kader van het Programma voor duurzame ontwikkeling tegen 2030 of om die van de federale beleidsvisie op lange termijn.
- Meerdere FOD's geven echter aan dat het ontbreken van een federaal plan voor duurzame ontwikkeling (FPDO) een obstakel vormt voor de mogelijkheden van acties met overleg. Deze laatste versterken immers de transversale samenwerkingsverbanden alsook de coherentie van de acties.
- Overigens hebben meerdere FOD's een analyse gemaakt tussen de doelstellingen van hun bestuursovereenkomst en de SDGs en/of de LTV; dit geldt voor de FOD's Financiën en Volksgezondheid en voor de POD Maatschappelijke Integratie. De ontvangen gegevens beperken zich soms tot een generieke formulering; in andere gevallen echter geven ze een gedetailleerde beschrijving van de initiatieven van de organisatie. Aan de hand van deze oefening tonen sommige federale overheidsdiensten hoe hun beleid bijdraagt tot doelstellingen van DO oftewel deze van de LTV, de SDGs of het FPDD (Financiën, Werkgelegenheid, Wetenschapsbeleid, Maatschappelijke Integratie, FOD Volksgezondheid enzovoort).
- Heel wat federale overheidsdiensten verwijzen ook naar hun bijdrage tot het proces van rapportering ter voorbereiding van de National Voluntary Review van ons land in het kader van het HLPF van juli 2017 in New York, waar een stand van zaken zal worden opgemaakt betreffende de uitvoering van de SDGs in België.

4.3. De Regelgevingsimpactanalyses (RIA)

4.3.1. RIA en Duurzame ontwikkeling

Definitie :

Een regelgevingsimpactanalyse (RIA) is een voorafgaande evaluatie van de mogelijke gevolgen (/neveneffecten) van ontwerpen van reglementering; deze evaluatie gebeurt op een geïntegreerde manier op economisch, maatschappelijk en milieuvlak en over de overheid. De RIA dient zo snel mogelijk plaats te vinden in het proces van voorbereiding van het ontwerp van reglementering met als doel de kwaliteit van het beleid te verbeteren (efficiëntie / samenhang).

U vindt meer informatie op de website www.vereenvoudiging.be van de Dienst Administratieve Vereenvoudiging.

De RIA is in werking getreden op 1 januari en is het resultaat van de fusie van vijf tests die voorheen moesten worden toegepast: Kafka, DOEB, gender, beleidscoherentie ten gunste van ontwikkeling en, tot slot, kmo's.

De analyse wordt gemaakt aan de hand van een steekkaart die, behoudens vrijstelling of uitzondering, wordt gevoegd bij elk ontwerp van reglementering dat aan de ministerraad wordt overgelegd. Het studiegebied van de RIA wordt afgebakend door 21 thema's die tot doel hebben de potentiële gevolgen van het ontwerp van reglementering te analyseren volgens een transversale benadering van duurzame ontwikkeling.

De 21 thema's van een RIA:

- Kansarmoedebestrijding
- Gelijkheid van kansen en sociale cohesie
- Gelijke kansen voor mannen en vrouwen
- Gezondheid
- Werkgelegenheid
- Consumptie- en productiepatronen
- Economische ontwikkeling
- Investerings
- Onderzoek en ontwikkeling
- Kmo's
- Administratieve kosten
- Energie
- Mobiliteit
- Voeding
- Klimaatverandering
- Natuurlijke hulpbronnen
- Buiten- en binnenlucht
- Biodiversiteit
- Hinder
- Overheid
- Beleidscoherentie ten gunste van ontwikkeling

De Dienst Administratieve Vereenvoudiging (DAV) coördineert het federale RIA in partnerschap met vier andere instellingen: de FOD Economie (AD KMO-beleid), het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen (IGVM), het Federaal Instituut voor Duurzame Ontwikkeling (FIDO) en de FOD Buitenlandse Zaken (DG Ontwikkelingssamenwerking). De dienst heeft ook de leiding over de RIA-helpdesk, leidt het Impactanalysecomité en is belast met de publicatie van alle RIA's op zijn website.

4.3.2. Rapport 2015 van het Impactanalysecomité

Het Impactanalysecomité (IAC) publiceerde in december 2016 zijn rapport op basis van de RIA's die in 2015 werden gevoerd. Algemeen stelt het Comité vast dat de RIA's die zijn gevoegd bij de dossiers die aan de ministerraad worden voorgelegd van povere kwaliteit zijn, met uitzondering van twee of drie instellingen wier analyses tot voorbeeld kunnen strekken.

Wat betreft het feit rekening te houden met de dimensies van duurzame ontwikkeling doet het Comité op kwalitatief vlak de volgende vaststellingen:

- De geïdentificeerde potentiële impact is beperkt tot de rechtstreekse impact en heeft in zeldzamere gevallen ook betrekking op de indirecte impact; bijgevolg is de analyse nog maar al te zelden werkelijk van transversale aard;
- De overgelegde informatie-elementen zijn oppervlakkig, meer bepaald wat betreft de kwantificering van de gegevens, ook al zijn ze vaak beschikbaar. Een meer gedetailleerde argumentatie zou meer toegevoegde waarde bieden;
- De trefwoorden lijken een beter begrip van de algemene thema's te bieden, daar ze worden vermeld in de motivatie;

- Er wordt vaker verwezen naar de positieve potentiële impact dan naar de negatieve potentiële impact;
- Globaal schenkt de kwaliteit van de gegeven antwoorden geen voldoening, al zijn er wel enkele goede gevallen

Bijgevolg formuleert het comité enkele aanbevelingen:

- De ondersteuning versterken die de cellen voor duurzame ontwikkeling kunnen bieden aan hun collega's die regelgeving opstellen met als doel het begrip van de thema's en van het nut om een impactanalyse te maken te vergroten;
- Het huidige formulier volgt de structuur van de federale beleidsvisie op lange termijn van duurzame ontwikkeling zoals de regering die in 2013 heeft aangenomen. Het zou echter passend kunnen zijn om de thema's en trefwoorden van het formulier aan te passen aan de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen van de Verenigde Naties opdat er beter rekening mee zou worden gehouden in het Belgisch overheidsbeleid. Door het formulier aan te passen zou men ook de identificatie van de doelgroep en bijgevolg van de potentiële impact kunnen stimuleren;
- Door de belanghebbenden te raadplegen zou men meer informatie kunnen verzamelen en zou het mogelijk zijn de voorstellen tot aanpassing van de ontwerp teksten van reglementering meer te motiveren. De kwestie van het formulier in dit verband maakt het mogelijk melding te maken van verplichte raadplegingen alsook van facultatieve raadplegingen van talrijke doelgroepen, potentiële gebruikers enzovoort. Zij zouden er baat bij hebben te worden gehoord met het oog op de verrijking en verfijning van de voorstellen van reglementering ter aanvulling van de bestaande advies- of overlegorganen.

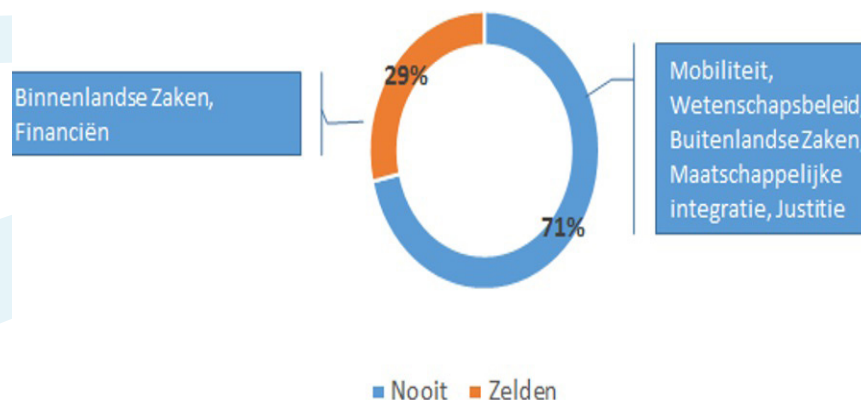
Het rapport 2015 van het Impactanalysecomité is te vinden op de website van de DAV www.veroeenvoudiging.be. Alle RIA-formulieren worden ook op de website van de DAV gepubliceerd: http://www.veroeenvoudiging.be/sites/default/files/documents/Analyse%20d%27impact/RIA-AIR%20Publ%202017%2002_.xls

4.3.3. De rol van de cellen DO bij de redactie van de RIA's

Via de onlinedatabase van de ICDO hebben 7 van 16 federale overheidsdiensten informatie verstrekt betreffende de raadpleging van de cellen DO door de diensten die de taak hebben de RIA's op te maken. Twee van de 7 respondenten beschikken over een interne procedure aan de hand waarvan ze de bepalingen van de wet van 15 december 2013 en van het KB van 21 december 2013 inzake RIA kunnen toepassen.

De onderstaande grafiek toont dat de cellen DO slechts zeer zelden worden geraadpleegd door de diensten die de taak hebben de RIA's op te maken.

Raadpleging van de Cellen DO door de diensten die de RIA opmaken (7 antwoorden)

Goede praktijk van de FOD Financiën:

De medewerkers van de Stafdienst Beleidsexpertise- en ondersteuning (SDBEO) voeren de RIA uit die standaard in de processen van de Stafdienst is opgenomen. In het kader van sensibilisering voor de DO-aspecten en de kwaliteit van de formulieren, werd een interne opleiding georganiseerd binnen de FOD door de ICDO in samenwerking met het Impactanalysecomité voor de teams «regelgeving» van de Dienst Beleidsexpertise- en ondersteuning (SDBEO) en de Financiële Markten en Diensten (FMD) van de Algemene Administratie van de Thesaurie. Hieraan hebben 35 medewerkers deelgenomen.

5. Duurzaam beheer in de federale overheidsdiensten

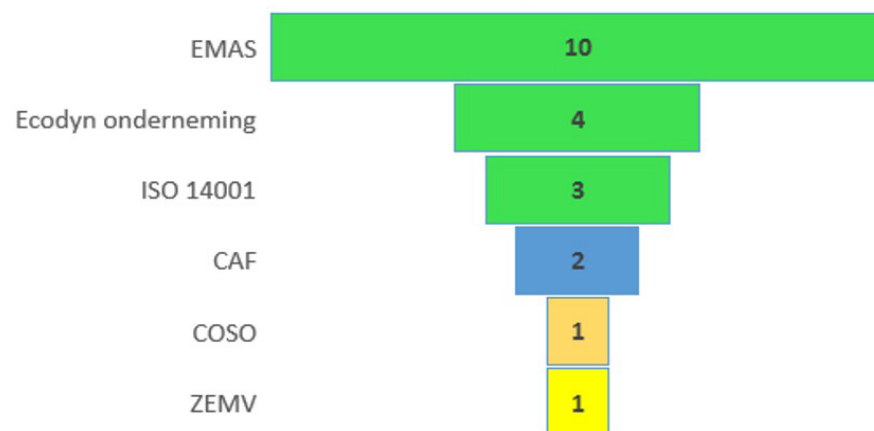
5.1. Duurzaam beheerssysteem

Voor duurzaam beheer bestaat er een ruime waaier aan tools om de interne werking van organisaties te verbeteren. Zo kunnen de federale overheidsdiensten gebruik maken van al dan niet gecertificeerde normen op het gebied van:

- Milieumanagement: EMAS, ISO 14001, Label Ecodynamische onderneming of ander;
- Kwaliteitsmanagement: CAF, EFQM, ISO 9001 of ander;
- Management van maatschappelijke verantwoordelijkheid: ISO 26000, IQNet SR10, ZEMV of ander.

11 van de 16 federale overheidsdiensten hebben via de onlinedatabase van ICDO informatie gerapporteerd over de toepassing van een duurzaam beheerssysteem.

Aantal overheidsdiensten per duurzaam beheerssysteem (11 antwoorden)

Bron: Database ICDO - Februari 2016

Van de 11 respondenten :

- laten 5 respondenten twee milieumanagementsystemen samen bestaan, met name:
 - 3 ervan beschikken zowel over de EMAS-registratie als over het label Ecodynamische onderneming;
 - 2 ervan beschikken zowel over de EMAS-registratie als over de ISO 14001-norm.
- 1 ervan cumuleert tegelijk 3 milieumanagementsystemen.
- gebruiken 2 respondenten het kwaliteitsmanagementsysteem CAF (Common Assessment Framework of zelfevaluatiekader voor overheidsdiensten), waarbij 1 respondent het parallel gebruikt met het referentiestelsel inzake interne audit COSO.

5.2. Dialoog met de stakeholders

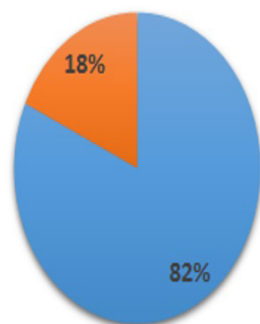
De ISO 26000-norm geeft de volgende definities :

- Dialoog met de stakeholders: 'een activiteit ondernemen om mogelijkheden voor dialoog te scheppen tussen een organisatie en een of meer van haar stakeholders, met het doel om een kennisbasis te creëren voor besluiten van de organisatie.
- Stakeholder: individu of groep die een belang heeft bij de beslissingen of activiteiten van een organisatie.

De dialoog met de stakeholders is bijgevolg een belangrijk principe in een aanpak van maatschappelijke verantwoordelijkheid.

11 van de 16 federale overheidsdiensten hebben, via de onlinedatabase van ICDO, informatie gerapporteerd over het tot stand brengen van een dialoog met hun stakeholders.

Percentage van het aantal federale overheidsdiensten met een stakeholdersdialoog (11 antwoorden)

■ Dialogoog aangegaan met stakeholders ■ Dialogoog niet aangegaan met stakeholders

Alle respondenten verklaren dat ze hun stakeholders hebben vastgesteld. 9 onder hen zijn in dialoog gegaan met hun stakeholders en 2 hebben deze stap niet gezet.

Goede praktijk van de FOD Justitie:

De stakeholders werden vastgesteld in het kader van de eerste beheersovereenkomst 2016-2018 van de FOD Justitie. In dat kader stelt elke entiteit jaarlijks een project vast waarin ze een grondige analyse uitvoert van de stakeholders. Parallel hiermee heeft sinds 3 jaar een veel meer gestructureerde en regelmatige dialoog plaats met de belangrijkste partner van de FOD Justitie: de Rechterlijke Orde.

5.3. Duurzaamheidsverslagen (GRI)

In 2014 werden zes vrijwillige federale overheidsdiensten begeleid door het FIDO om een duurzaamheidsverslag op te stellen waarin ze de GRI-richtlijnen (G4) toepassen. Na afloop van deze oefening hebben vijf onder hen een eerste verslag gepubliceerd over hun economische, milieu-, maatschappelijke en governanceprestaties, waarin de positieve en negatieve weerslag van hun activiteiten en diensten wordt weergegeven. Het FIDO stelde op zijn beurt een methodologische handleiding op die specifiek is ontworpen voor federale overheidsdiensten, om hen te ondersteunen bij het uitwerken en opstellen van een GRI-verslag.

In 2016 organiseerde het FIDO een tweedaagse opleiding die openstond voor alle federale overheidsdiensten om hen in te wijden in de rapporteringsmethodologie volgens de GRI-normen. Geen enkele van de diensten heeft echter een duurzaamheidsverslag gepubliceerd.

Goede praktijk van de FOD Financiën :

In 2015 heeft de FOD Financiën een GRI-verslag, Global Reporting Initiative, opgenomen in zijn gewoon jaarverslag over 2014. De FOD volgde voor het eerst de richtlijnen van de GRI 4.0. (bij de edities van 2011, 2012 en 2013 werden deze van de GRI 3 gevolgd). In 2017 wordt een nieuw GRI-rapport over 2016 geïntegreerd in het gewoon jaarverslag. Een analyse van de thema's die van prioritair belang zijn voor de stakeholders en een becijferde en geïllustreerde evaluatie van de core business op basis van indicatoren, tonen de wijze waarop de FOD zich kwijt van zijn taken als antwoord op de verwachtingen van de belanghebbende partijen en van de maatschappij.

5.4. Duurzame overheidsopdrachten

Analyse m.b.t. de naleving van de omzendbrief 16 mei 2014

Het ICDO secretariaat heeft van 7 op 16 FOD's en POD's toelichtingen ontvangen bij het duurzaam karakter van hun overheidsopdrachten, dit in overeenstemming met de verplichtingen van de omzendbrief van 16 mei 2014. Interne instructies op basis van door het directiecomité goedgekeurde procedures, interne nota's of dienstorders rond duurzame overheidsopdrachten zijn aanwezig bij deze diensten. De POD Maatschappelijke Integratie geeft aan dat door de invoering van zo'n procedure de ten laste neming van duurzame ontwikkeling in overheidsopdrachten duidelijk verbeterd wordt. De diensten die over een interne procedure beschikken zijn de FOD Kanselarij, de POD Maatschappelijke Integratie, de FOD Binnenlandse Zaken, de FOD Mobiliteit, de POD Wetenschapsbeleid, de FOD Justitie en de FOD Volksgezondheid. De FOD Werk rapporteerde reeds in 2015 te beschikken over een procedure. De FOD Financiën geeft aan niet over een interne procedure te beschikken maar wel de verplichtingen onder de omzendbrief na te komen.

Zes diensten rapporteren intern over duurzame aspecten in hun overheidsopdrachten vanaf een bedrag van 85.000 euro. Vrijwillige rapportering voor opdrachten met lagere budgetramingen zijn mogelijk, maar het bedrag 85.000 euro wordt vaak als referentiebedrag gebruikt. De FOD Kanselarij rapporteert ook bij opdrachten tussen 5.500 en 85.000 euro, maar geeft aan dat de opvolging en rapportering over milieu- en sociale aspecten voor deze opdrachten moeilijk verloopt.

De omzendbrief van 16 mei 2016 geeft onder rubriek 9.2. (procedures en richtlijnen) aan dat de verplichtingen inzake milieuzorg (EMAS) van belang kunnen zijn voor het duurzaam aankoopbeleid van een dienst. Onder meer de FOD Wetenschapsbeleid geeft hier-

van invulling aan de hand van haar EMAS-doelstellingen voor de periode 2016-2018. Het ontwikkelen van een aankoopbeleid dat een duurzame ontwikkeling bevoordeelt, wordt hier als een doelstelling gezien die uitgewerkt wordt aan de hand van 7 duidelijk geformuleerde acties.

Bij de FOD Binnenlandse Zaken geeft de uitvoering van de omzendbrief aanleiding tot interne samenwerking. De Stafdienst B&B zorgt er voor dat de richtlijnen van de omzendbrief nageleefd worden en geeft vooraf ook advies voor bestekken waarvan het bedrag hoger ligt dan 31.000 euro. Verder zorgt deze dienst ook voor interne controle van de volledigheid van de dossiers en de samenwerking met de coördinator voor duurzame ontwikkeling.

Ook bij de FOD Werk en de FOD Wetenschapsbeleid krijgen de cellen duurzame ontwikkeling een adviesfunctie op basis van bijlage 1 van de omzendbrief (rapportering 2015).

Analyse van het gebruik van milieu- en sociale criteria in overheidsopdrachten

De door de ICDO ontvangen gegevens rond het gebruik van milieu- en sociale criteria zijn op dit moment moeilijk gedetailleerd te vergelijken tussen de diensten onderling.

Onderstaande cijfers geven een indicatie van de opname van criteria op basis van de gegevens van 7 hoger vermelde diensten (extremen van 0% en 100% werden buiten beschouwing gelaten).

- Schommeling van percentage opname van milieucriteria in bestekken tussen diensten (meestal hoger dan 85.000 euro): 2.31% - 25%
- Schommeling van percentage opname van sociale criteria in bestekken tussen diensten (meestal hoger dan 85.000 euro): 8.33 – 92.51 %

- Schommeling van percentage opname van milieu en sociale criteria in bestekken tussen diensten (meestal hoger dan 85.000 euro): 1.7% - 34.78%

Hierbij dient de nuance gemaakt te worden dat sommige diensten aangeven dat niet alle opdrachten geschikt zijn voor de opname van milieu- en sociale criteria.

Op basis van de ICDO-gegevensdatabank, verwijzen de FOD's en de POD's naar de volgende milieu- en sociale criteria in hun overheid-sopdrachten (meestal opdrachten met budgetramingen > 85.000 euro):

Voor de milieucriteria voor leveringen :

- Gebruik van E-Notification voor publicatie van opdracht documenten (16 x)
- Verplichting een CE verklaring te bezorgen (8 x)
- Respect voor milieuregelgeving (7x)
- Technische criteria van producten (2 x)
- Gebruik van keurmerken (2x)
- Gebruik van gemeenschappelijk vervoer (2x)
- Vermindering van verbruik van producten (1 x)
- Technische criteria rond energetisch verbruik (1 x)
- Hergebruik en recyclage (1x)
- Verwijzingen naar www.gidsvoorduurzameaankopen.be (1x)
- Verwijzen naar normen FAVV (1x)

- Verwijzing naar EURO-normen voor wagens (1x)
- Vermindering van het aantal gereden kilometers (1x)
- Bescherming tegen corrosie (1x)
- Verwijzing naar granen zonder GMO (1x)
- Duurzame visvangst (1x)

Voor de sociale criteria voor leveringen:

- Respecteren van de IAO-Conventies (102x)
- Respecteren van sociale wetgeving (9x)
- Onderaanneming onder voorwaarden (4x)
- Eerlijke en duurzame handel (1x)

Voor de milieucriteria voor diensten:

- Gebruik van E-Notification voor publicatie van opdracht documenten (6x)
- Verwijzingen naar dosering, verpakking en afval (3x)
- Verwijzing naar milieuvriendelijke producten (3x)
- Indienen van offertes op gerecycleerd papier of elektronisch: (3x)
- Gebruik van duurzame materialen (1x)
- Verplichting een CE verklaring te bezorgen (1x)
- Technische milieunormen inzake gebruikte middelen en producten (1x)
- Verwijzing naar keurmerken (2x)

- Verwijzing naar broeikasgassen en vervuilende stoffen (1x)
- Vertrouwd zijn met milieuzorgsystemen (1x)

Voor de sociale criteria voor diensten:

- Respecteren van de IAO-Conventies (186 x)
- Respecteren van sociale wetgeving (4 x)
- Gelijkheid van kansen en gender (3x)
- Veiligheid van het personeel (1x)
- Aanvaardbare lonen (1x)
- Onderaanneming onder voorwaarden (5x)
- Voorbehouden van de opdracht (1x)
- Toegang voorzien voor kleine ondernemingen (1x)
- Toegang voorzien voor sociale economie bedrijven (1x)
- Respect voor collectieve conventies (1x)
- Vorming van het personeel (1x)

Aandachtspunten:

a) Opdrachtencentrales

Omwille van het ontbreken van rapportagegegevens over de FOD P&O is het niet duidelijk in welke mate duurzame aspecten structureel opgenomen worden in de raamcontracten van FOR (de Federale Opdrachten Centrale) van de FOD P&O. Op basis van discussie binnen het Netwerk van aankopers bestaat wel het vermoeden dat wel degelijk rekening gehouden wordt met duurzame aspecten, maar een grondige analyse van de bestekken zou welkom zijn.

Een aantal diensten verwijzen naar de raamovereenkomsten van de opdrachtencentrale FOR. Ze rekenen er op dat FOR voldoende milieuvriendelijke en sociaal verantwoorde producten in haar aanbod heeft. Nochtans geeft FOR aan zich hoofdzakelijk te focussen op het creëren van schaalvoordelen. Daartoe brengt deze dienst maximaal de behoeften van andere diensten (zowel duurzame als niet-duurzame behoeften) in kaart. Daardoor hebben de FOD's en de POD's die bestellen via de contracten van FOR niet onmiddellijk de garantie dat de bestelde producten een milieuvriendelijk of sociaal verantwoord karakter hebben. De bestellende dienst zal met andere woorden nog steeds een duurzame selectie moeten maken uit het ganse aanbod dat de opdrachtencentrale FOR voorziet.

In het kader van de federale herstructurering van het aankoopbeleid, lijkt de praktijk van aankoopcentrales aan belang te winnen via bijkomende onderlinge samenwerkingen tussen verschillende federale diensten. Ze bekijken gezamenlijk de behoeften en de bestekclausules voor hun gemeenschappelijke opdrachten. Ook hier is het niet duidelijk hoe op een structurele wijze rekening gehouden kan worden met duurzame aspecten.

b) Monitoring

De methodologie rond de monitoring van de duurzame aspecten van de overheidsopdrachten op federaal niveau, zoals voorzien in de omzendbrief, dient ernstig bekeken te worden. De rapportering van de ICDO blijkt zijn vruchten af te werpen op het gebied van de implementatie van interne processen rond duurzame overheidsopdrachten. Zeven van de 16 FOD's en POD's maken melding van, door het directiecomité goedgekeurde, procedures, interne nota's of dienstorders rond duurzame overheidsopdrachten.

Maar de ICDO blijkt het op dit moment onvoldoende slagkrachtig

te zijn om over de inhoudelijke duurzame aspecten van de federale opdrachten zelf een antwoord te geven. De informatie uit de bijlage 1 documenten en de ICDO databank geven vage indicaties maar zijn op dit moment onvoldoende om nuttige beleidsconclusies te trekken. Ook het feit dat verschillende diensten individueel of in onderling overleg zoeken naar parallelle en bijkomende pistes voor het monitoren van de duurzame overheidsopdrachten, toont dat het verzamelen van gegevens voor beleidsevaluatie en verspreiden van goede praktijken nog niet op punt staat.

5.5. Stand van zaken betreffende het federale wagenpark

Omzendbrief 307quinquies bepaalt dat de federale overheidsdiensten jaarlijks een overzichtslijst van de binnen hun diensten aangeschafte voertuigen dienen voor te leggen.

Onder impuls van de WG “Duurzame Mobiliteit” werd deze rapportering in 2013 uitgebreid naar het volledige federale wagenpark, op basis van een door het FIDO opgesteld model. Deze WG is in 2015 opgegaan in de WG “DO-Doelstellingen in de strategie van de federale organisaties”, maar de rapportering bleef behouden. Om de twee jaar analyseert het FIDO de door de ICDO ingezamelde gegevens.

Eind 2015 werden gegevens aan de ICDO overgemaakt door:

- De FOD Kanselarij van de Eerste Minister;
- De FOD Binnenlandse Zaken;
- De FOD Financiën;
- De FOD Mobiliteit en Vervoer;
- De FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu;

- De FOD Budget en Beheerscontrole;
- De FOD Justitie;
- De FOD Sociale Zekerheid;
- De FOD Buitenlandse Zaken;
- De FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg;
- De FOD Informatie- en Communicatietechnologie (FEDICT);
- De FOD Personeel en Organisatie;
- De FOD Economie, KMO, Middenstand en Energie;
- De POD Maatschappelijke Integratie;
- De POD Wetenschapsbeleid.

Begin 2016 werden deze gegevens geanalyseerd. Het overzicht van het federale wagenpark (gegevens 2015) kunt u in zijn volledige versie raadplegen op de website van de ICDO.

5.6. Duurzame mobiliteit

De meest recente federale diagnostiek woon-werkverkeer werd in januari 2016 gepubliceerd door de FOD Mobiliteit en Vervoer (gegevens 2014). Daaruit blijkt dat de federale ambtenaren globaal gezien gebruik maken van een duurzame mobiliteitsmodus om zich naar het werk te begeven.

Diagnostiek woon-werkverkeer van de federale ambtenaren (gegevens 2014)

	# Werknemers	% Car	% Carpool	% Moto	% Trein	% MTB	% Georganiseerd collectief vervoer	% Bicycle	% Walk	Gemiddelde toegankelijkheid (op 5)
Ministerie Defensie	14767	57,4%	5,8%	3,6%	15,8%	3,7%	0,4%	12,5%	0,9%	2,0
FOD Binnelandse Zaken	4599	31,8%	0,8%	0,2%	50,2%	9,4%	0,0%	6,3%	1,3%	3,7
FOD Economie	1854	8,3%	0,0%	0,4%	69,6%	16,3%	0,0%	2,4%	3,0%	4,8
FOD Financiën	23924	41,0%	0,2%	0,7%	34,0%	10,4%	0,1%	11,0%	2,7%	3,6
FOD Justitie	23419	33,4%	0,0%	0,2%	48,7%	10,4%	0,0%	7,4%	0,0%	3,2
FOD Kanselarij	246	12,2%	0,8%	0,4%	52,4%	30,5%	0,0%	0,4%	3,3%	5,0
FOD Mobiliteit	1066	7,0%	0,2%	0,8%	74,4%	12,9%	0,0%	3,0%	1,7%	5,0
FOD Sociale Zekerheid	489	7,4%	0,2%	0,0%	71,8%	19,0%	0,0%	0,6%	1,0%	5,0
FOD Budget	143	8,4%	0,0%	0,0%	72,0%	16,8%	0,0%	2,1%	0,7%	5,0
FOD Volksgezondheid	1183	5,5%	0,3%	0,3%	80,8%	10,9%	0,0%	1,8%	0,4%	5,0
POD Maatschap. Intégratie	134	5,2%	0,0%	0,0%	72,4%	22,4%	0,0%	0,0%	0,0%	5,0
FOD Wetenschapsbeleid	241	7,1%	0,8%	0,8%	66,0%	19,5%	0,0%	3,7%	2,1%	4,0
FOD Werkgelegenheid	791	7,1%	0,0%	0,9%	75,7%	12,9%	0,0%	2,8%	0,6%	5,0
FOD P&O (+ Selor)	131	8,4%	0,0%	0,8%	77,1%	11,5%	0,0%	2,3%	0,0%	5,0
FOD Buitenlandse Zaken	nc	nc	nc	nc	nc	nc	nc	nc	nc	
TOTAAL	72987	38,4%	1,3%	1,1%	39,4%	9,4%	0,1%	9,1%	1,3%	

Bron: FOD Mobiliteit en Vervoer – 2016
1 = zeer slechte bereikbaarheid - 5 = uitstekende bereikbaarheid

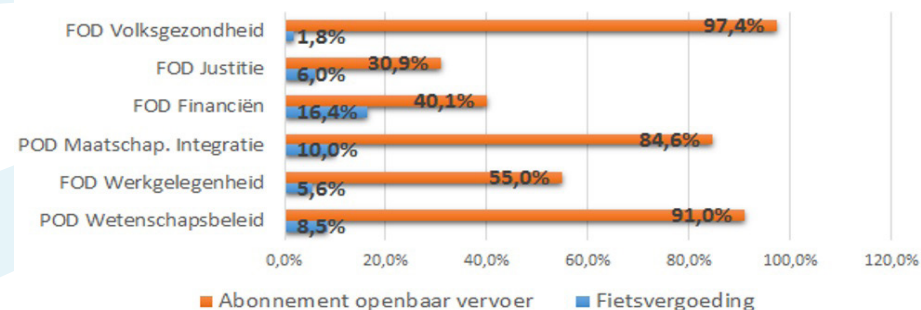
In 2014 leverde de deelname van de FOD's en POD's aan het onderzoek van de FOD Mobiliteit en Vervoer over het woon-werkverkeer gegevens op voor een totaal van 72.987 federale ambtenaren in vergelijking met 49.022 werknemers in 2011. Onderstaande resultaten hebben betrekking op de vervoersmiddelen die worden gebruikt voor het hoofdtraject. De instellingen met een uitstekende gemiddelde bereikbaarheidsscore (1= heel slechte bereikbaarheid; 5 = uitstekende bereikbaarheid) zijn gevestigd op 1 of 2 sites.

Wat het beleid inzake duurzame mobiliteit betreft dat door de federale overheidsdiensten wordt gevoerd, hebben 7 van de 15 diensten in 2016 geantwoord op de vragenlijst van de ICDO-database. Alle respondenten voldoen aan hun verplichtingen op dat gebied:

- Deelname aan de federale en gewestelijke diagnostiek woon-werkverkeer;
- Opstellen van een bedrijfsvervoerplan (BVP);
- Tenlasteneming van de abonnementen op het openbaar vervoer
- En betaling van fietsvergoedingen.

6 van de 16 federale overheidsdiensten hebben, via de onlinedatabase van ICDO, informatie gerapporteerd over het aantal medewerkers genieten van een fietsvergoeding en/of een abonnement op het openbaar vervoer.

Personeelsleden (uitgedrukt in %) die genieten van een tussenkomst van hun werkgever inzake zachte mobiliteit (6 antwoorden)

Bron: Database ICDO - Februari 2016

Goede praktijken van de FOD Mobiliteit en Vervoer:

Organisatie van de week van de duurzame mobiliteit, sensibilisering van het personeel voor duurzame verplaatsingen, fietscoaching, verdeling van materiaal.

Goede praktijken van de POD Wetenschapsbeleid:

Terugbetaling van het Villo-abonnement, terbeschikkingstelling van een grote, beveiligde en private fietsparking en van douches voor mannen/vrouwen.

Goede praktijken van de FOD Maatschappelijke integratie:

Rekening houden met de ecoscore bij aankoop of leasing van een dienstwagen, ecodrivingopleiding, terbeschikkingstelling van railpass en MIVB-kaarten.

Goede praktijken van de FOD Financiën:

De FOD is lid van Carpoolplaza, zodat carpooling kan georganiseerd worden o.a. bij staking van het openbaar vervoer. De FOD moedigt telewerk aan: Er is een continue follow-up met actieplannen gericht op de verbetering en toename van TAW («Anders werken») o.a. via telewerk en satellietwerk.

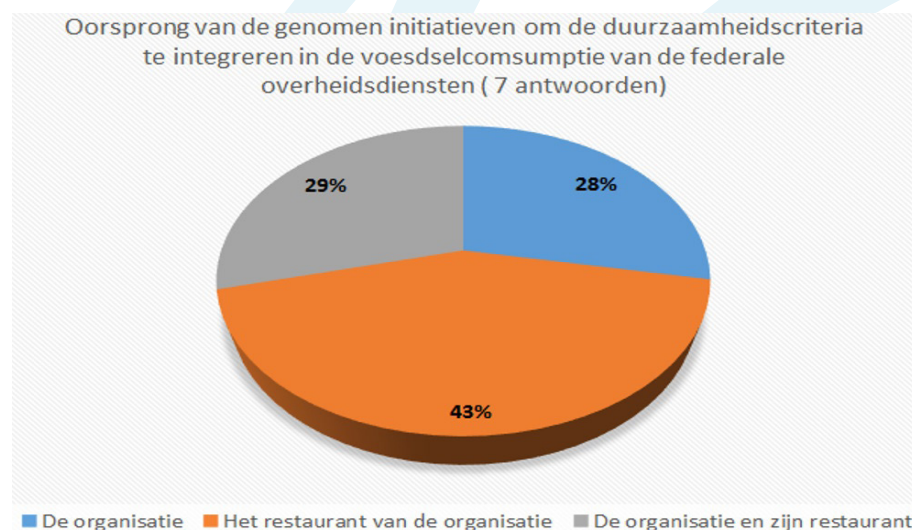
Goede praktijken van de FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu :

Compensatie van de uitstoot van CO2-equivalenten voor dienststopdrachten in het buitenland. Vernieuwing van ons wagenpark. Bij aankoop verhoging van de ecoscore met +2 (+1 indien een duidelijke beperking van het marktaanbod blijkt) van de circulaire 307 quinquies. We hebben een vademecum over vervoer bij dienststopdrachten in het buitenland. Wanneer een voertuig wordt gevraagd voor een opdracht, selectie van het minst verontreinigende voertuig ten opzichte van de uitgedrukte behoefte.

5.7. Duurzame voeding

In 2009, 2011 en 2013 heeft het FIDO (toen nog POD DO genoemd) projecten opgestart om de voeding in de personeelsrestaurants van de federale overheid duurzamer te maken.

Hoever staat de integratie van duurzaamheidscriteria in het voedselverbruik van de federale overheidsdiensten in 2016? 7 van de 16 hebben over deze problematiek gerapporteerd via de onlinedatabase van ICDO.

Bron: Database ICDO – Februari 2016

Goede praktijken van het restaurant van de FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu:

Ons bedrijfsrestaurant verbindt zich tot het aanbieden van gezonde en duurzame voeding tegen een democratische prijs, met inachtneming van de geldende regelgeving, meer bepaald inzake voedselveiligheid en hygiëne, en biedt tegelijk een kwaliteitsvolle dienstverlening aan die gebaseerd is op de volgende principes: 1. Wij geven de voorkeur aan gezonde en evenwichtige voeding. 2. Wij geven de voorkeur aan verse, volwaardige (niet of weinig geraffineerde), onbewerkte producten en eigen bereidingen. 3. Wij geven de voorkeur aan plaatselijke en seizoensproducten. 4. Wij verminderen de dierlijke eiwitten, geven de voorkeur aan vlees dat afkomstig is van niet-intensieve veeteelt en zorgen voor een evenwichtig menu door middel van plantaardige eiwitten. 5. Wij vermijden bedreigde soorten en maken gebruik van producten van de duurzame visvangst. 6. Wij geven de voorkeur aan producten uit de biologische landbouw. 7. Wij geven de voorkeur aan producten uit de eerlijke handel en korte ketens. 8. Wij verminderen voedselverspilling. 9. Wij verminderen verpakking en afval. 10. Wij verbinden ons tot een evaluatie- en verbeteringsproces. 11. Wij communiceren en sensibiliseren (naar het personeel en de verbruikers).

5.8. Duurzame evenementen

In 2015 ontwikkelde het FIDO de onlinetool www.duurzaamevenement.belgium.be waarmee de duurzaamheid van een evenement kan worden beoordeeld. Verschillende thema's komen aan bod: plaats van het evenement, voeding, logies, communicatie, enz. De tool gaat gepaard met een gids die is opgebouwd volgens dezelfde structuur en die vol staat met nuttige informatie voor de organisatie van een verantwoord evenement.

Meer informatie over de onlinetool en de gids voor de organisatie van duurzame evenementen vindt u op de website van het FIDO.

7 van de 16 federale overheidsdiensten hebben via de online-database van ICDO gerapporteerd over de integratie van duurzaamheidscriteria bij de organisatie van hun evenementen.

Hieruit blijkt dat bij twee types van evenementen over het algemeen regelmatig of frequent milieu-, maatschappelijke en economische criteria worden geïntegreerd. Het gaat enerzijds om seminars en anderzijds om de sportdag voor het personeel. Bij de andere types van evenementen (receptie, persconferentie, extern bezoek, deelname aan een beurs of salon, tentoonstelling of andere) wordt zelden of nooit een dergelijke aanpak gevolgd.

Goede praktijken van de FOD Mobiliteit en Vervoer:

Onze administratie organiseert weinig evenementen. Als dat gebeurt, is dat met de hulp van het cafetaria. Beliris organiseert soms evenementen en doet een beroep op duurzame cateraars.

Goede praktijken van de FOD Volksgezondheid:

Om ons afval te verminderen en onze milieu-impact te doen dalen, moedigen we bij vergaderingen en evenementen het gebruik van kannen met gefilterd kraantjeswater aan. Bij de organisatie van externe evenementen houden we rekening met de bereikbaarheid om het gebruik van het openbaar vervoer te bevorderen.

Goede praktijken van de FOD Financiën:

De FOD tracht een duurzame attitude te stimuleren bij zijn bijna 23.000 personeelsleden en probeert een maatschappelijk verantwoorde overheidsdienst uit te bouwen via de volgende jaarlijkse evenementen: de «Vrijwilligersdag van de FOD Financiën» en de «Dag van de Duurzame Ontwikkeling». Daarnaast organiseert de FOD jaarlijks eigen activiteiten in het kader de Move Week, de actie 11.11.11, de Week van de Diversiteit, de Week van de Mobiliteit e.a. Daarnaast nemen ook teams van medewerkers deel aan de 20 km van Brussel, Oxfam Trailwalker...

6. Activiteiten van de Cellen Duurzame Ontwikkeling van de Federale

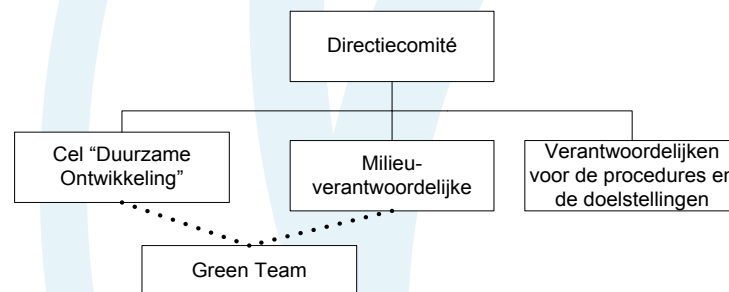
6.1. FOD Kanselarij van de Eerste Minister

de heer Christophe Cuche, lid van de ICDO en mevrouw Aude Van Grootenbruel, plaatsvervangster

De Cel “Duurzame Ontwikkeling” van de Kanselarij van de Eerste Minister werd opgericht in overeenstemming met het koninklijk besluit van 22 september 2004 houdende de oprichting van cellen duurzame ontwikkeling in de federale overheidsdiensten, de programmatorische federale overheidsdiensten en het Ministerie van Landsverdediging.

Het onderstaande organigram geeft weer welke actoren het nauwst betrokken zijn bij de duurzame ontwikkeling binnen de Kanselarij. Het bevestigt het belang van de Cel DO.

De cel «Duurzame ontwikkeling» is samengesteld uit:

- een vertegenwoordiger van het Directiecomité (in dit geval de Voorzitter van het Directiecomité a.i.);
- een vertegenwoordiger van de Beleidsorganen van de Eerste Minister;
- de coördinator Duurzame Ontwikkeling, vertegenwoordiger van de Kanselarij van de Eerste Minister bij de Interdepartementale Commissie Duurzame Ontwikkeling (ICDO) en zijn vervangster;
- de verantwoordelijke voor het communicatiebeleid rond duurzame ontwikkeling;
- een verantwoordelijke van de dienst ICT;
- een verantwoordelijke van de dienst Budget & Beheerscontrole;
- een verantwoordelijke van de dienst Secretariaat en Logistiek;
- één van de twee preventieadviseurs;
- een vertegenwoordiger van de Algemene Directie Secretariaten en Overleg, lid van de Werkgroep “Duurzame ontwikkelingseffectbeoordeling” bij de ICDO;
- de vertegenwoordigster van de Kanselarij van de Eerste Minister in de interdepartementale coördinatiegroep bedoeld in artikel 6 van de wet van 12 januari 2007 strekkende tot controle op de toepassing van de resoluties van de wereldvrouwenconferentie die in september 1995 in Peking heeft plaatsgehad en tot

integratie van de genderdimensie in het geheel van de federale beleidslijnen;

- een vertegenwoordiger van de Dienst voor de Administratieve Vereenvoudiging;
- een vertegenwoordiger van het Federaal Instituut voor Duurzame Ontwikkeling (FIDO);
- en de verantwoordelijke voor de opvolging van de milieu-indicatoren.

In de praktijk wordt de Cel DO ondersteund door het Green Team, een gemotiveerde ploeg van een tiental mensen uit de verschillende diensten, die concreet en proactief te werk wil gaan.

Met ondersteuning van het Directiecomité spannen de Cel DO en het Green Team zich samen in om de volgende taken te volbrengen:

- deelnemen aan de werkgroepen van de ICDO,
- de uitwerking en de opvolging van het Actieplan Duurzame ontwikkeling van de Kanselarij,
- de opvolging van de duurzaamheid van de overheidsopdrachten van de Kanselarij,
- de opvolging van de uitvoering van het beleid inzake intern milieubeheer,
- de bewustmaking van de Kanselarij voor duurzame ontwikkeling.

A. De activiteiten van de Cel DO in 2016

De bewustmaking van alle personeelsleden voor duurzame ontwikkeling is een continu proces, via intranet, e-mails, affiches en activiteiten. Heel concreet voerde de Kanselarij volgende projecten uit in 2016:

- In februari en juli 2016 heeft ze enkele “green tips” over afvalsortering, papierverbruik, verwarming, elektriciteit, water en dienstreizen verspreid.
- Op vrijdag 15 juli 2016 heeft ze een inzameling van gebruikte batterijen en kapotte zaklampen georganiseerd en het personeel hiervoor “BEBAT-dozen” ter beschikking gesteld.
- De keuken heeft haar inspanningen voortgezet om de negatieve milieu-impact van de gerechten die aan de klanten in het restaurant worden aangeboden te verminderen, rekening houdend met de tevredenheid van de klanten en met budgettaire beperkingen (vegetarische alternatieven, biobroodjes, keuze uit verschillende MSC-gelabelde soorten vis, meer aandacht voor seizoensgebonden groenten en fruit en vermelding in vetjes in het menu wanneer dit het geval is, aankoop van bioproducten (brood, melk, quinoa, bepaalde groenten, enz...), opname van een vegetarische verrassing in het menu, die elke dag/week moet worden aangepast om het “good food label” toegekend te krijgen, deelname aan de bioweek,).
- Naar aanleiding van de week van de mobiliteit (van 16 tot 22 september 2016) werden de personeelsleden aangemoedigd om de dienstfietsen van de Kanselarij te gebruiken, waarvan er twee elektrisch zijn, in het kader van hun dienstverplaatsingen binnen het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.
- Verder heeft de Kanselarij initiatieven genomen om het welzijn van het personeel te bevorderen: deelname aan de Happiness Day, yogalessen, enz....
- Tot slot is en blijft de Week van de duurzame ontwikkeling binnen de federale overheid een belangrijke activiteit binnen onze organisatie. Het Green Team vormt bovendien een onmisbare, drijvende

kracht achter de organisatie van dat evenement. In 2016 stond die Week in het teken van de resultaten van de Klimaatconferentie van de Verenigde Naties, “COP 21” genaamd. Daartoe vond in de perszaal een presentatie plaats over de klimaatproblematiek, de soms complexe werking van het Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC) en de voorstellen (plannen, modellen,...) om de opwarming van de planeet in te dammen. Spreker was de heer Peter Wittoek, hoofd van de Belgische delegatie op de “COP 21” en verantwoordelijke van de Dienst Klimaatverandering van de SPF Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu. Bovendien werd de documentaire “Demain” vertoond waarin enkele oplossingen voor ecologische, economische en sociale crisissen werden voorgesteld. Ze vestigde de aandacht van de personeelsleden van de Kanselarij op de noodzaak om, op hun niveau, tot een duurzame gedragsverandering te komen om het fenomeen van de klimaatverandering een halt toe te roepen. Tot slot vond op donderdag 22 oktober de dag van de duurzame ontwikkeling plaats die, traditiegetrouw, startte met een duurzaam ontbijt in het personeelsrestaurant, waarna een duurzaam menu werd aangeboden tijdens de lunchpauze.

B. De maatregelen en acties die bijdragen aan een DO

Duurzame ontwikkeling vormt een rode draad in het geheel van de activiteiten en taken van de Kanselarij.

- Duurzame ontwikkeling heeft elk jaar zijn plaats in de Algemene beleidsnota van de Eerste Minister. Bovendien is het topmanagement erg begaan met duurzame ontwikkeling.
- Alle personeelsleden van het bestuur en van de beleidsorganen zijn zich bewust van de rol die ze op dat vlak kunnen spelen, elk op hun niveau. Zowel in het kader van de interne activiteiten van

de Kanselarij als tijdens vergaderingen buitenshuis mag duurzame ontwikkeling niet uit het oog wordt verloren.

- In dat kader neemt de Kanselarij zoveel mogelijk deel aan de netwerken en werkgroepen van de ICDO en het FIDO. Dankzij de talrijke contacten is de samenwerking optimaal.
- De Kanselarij respecteert de verplichting om een regelgevingsimpactanalyse (RIA) uit te voeren voor voorontwerpen van wet en ontwerpen van koninklijk of ministerieel besluit waarvoor de tussenkomst van de Ministerraad vereist is.
- Sinds verschillende jaren streeft de Kanselarij naar een continue verbetering van haar milieuprestaties. In dat kader beschikt ze sinds 2007 over een internationale erkenning dankzij de EMAS-registratie van haar milieubeheersysteem. In het breder kader van de duurzame ontwikkeling probeert de Kanselarij voortaan ook haar partners hiervan bewust te maken. Daarom besliste het Directiecomité in 2011 om promotie te maken voor onze EMAS-registratie via onze overheidsopdrachten door de vermelding:
 - o “De Kanselarij van de Eerste Minister beschikt over de internationale erkenningen EMAS en ISO 14001 (voor het milieubeheersysteem dat ze opgericht heeft om het geheel van haar activiteiten te beheren in de gebouwen Wetstraat 14 en 16). Met het oog op duurzame ontwikkeling besteedt de Kanselarij veel aandacht aan het respect voor het milieu”, indien het bestek milieuoverwegingen bevat (energiebesparing, niet-toxische producten, vermindering verpakking, duurzame mobiliteit, gerecycleerd papier, plantaardige inkt, afvalbeheer, ...)
 - o van het EMAS-logo in combinatie met ons registratienummer, indien het bestek geen milieuoverwegingen bevat.

- In het kader van de EMAS-doelstelling om het aantal duurzame overheidsopdrachten te verhogen ziet de Kancelarij toe op de interne toepassing van de bepalingen van de omzendbrief van 16 mei 2014—Integratie van duurzame ontwikkeling, met inbegrip van sociale clausules en maatregelen ten voordele van kleine en middelgrote ondernemingen.
- De uitwerking van het actieplan 2017 maakte het mogelijk om, tijdens het jaar 2016, stil te staan bij het reeds verrichte werk en na te denken over nieuwe mogelijkheden om duurzame ontwikkeling beter te integreren in de opdrachten en beleidslijnen van de Kancelarij, maar ook in haar intern beheer.

C. Krachtlijnen van het duurzaam beheer in de interne werking van de FOD

Milieubeheersysteem

Op 26 maart 2007 kreeg de Kancelarij het ISO-certificaat 14001:2004 voor haar milieubeheersysteem (MBS) en sinds 2 april 2007 is zij geregistreerd op de Europese lijst van het communautair milieubeheer- en milieuauditsysteem (EMAS). Naast de klassieke luiken rond bewustmaking, preventie van elke vorm van vervuiling, voortdurende verbetering van de milieuprestaties en naleving van alle vereisten die van toepassing zijn inzake leefmilieu, heeft het Directiecomité begin 2016 de volgende vijf milieudoelstellingen gekozen: Papier :

- Papier: vermindering van het papierverbruik van 28 kg/VTE/jaar naar 27kg/VTE/jaar tegen 2019;
- Elektriciteit: de Power Usage Effectiveness van de dienst ICT tussen 1,4 en 1,7 houden;
- Duurzame aankopen: het aantal bestekken met DO-clausules van de AD Excom met 20% verhogen;

- Restaurant: het good food label van Leefmilieu Brussel toegekend krijgen;
- Onrechtstreekse aspecten: de invloed van de FOD Kancelarij, van de DAV en van het FIDO ten volle benutten om de bewustmaking rond duurzame ontwikkeling van actoren met wie zij samenwerken te ontwikkelen en te verhogen.

Duurzaam aankoopbeleid

De Kancelarij is erg begaan met de impact die ze kan hebben dankzij haar aankoopbeleid. Daarom besliste het Directiecomité van de Kancelarij op 3 september 2014 om de aanbevelingen van de omzendbrief van 16 mei 2014 betreffende de integratie van duurzame ontwikkeling te verruimen tot al haar nieuwe overheidsopdrachten van meer dan 5.500 euro excl. btw.

Sedert september 2015 kunnen duurzame overheidsopdrachten via Fedcom worden opgevolgd. Een specifieke procedure is beschreven in het milieubeheersysteem om de aankoopverantwoordelijken aan te moedigen duurzame ontwikkelingscriteria op te nemen in hun overheidsopdrachten van meer dan 5.500 euro excl. btw.

De door de omzendbrief van 16 mei 2014 opgelegde rapporteringsverplichting blijkt evenwel moeilijk haalbaar in de praktijk voor deze opdrachten van meer dan 5.500 euro excl. btw. De procedure moet worden herzien. Daarom zijn alleen de binnen de verschillende diensten ingezamelde gegevens over overheidsopdrachten van meer dan 85.000 euro excl. btw – zoals vereist in de omzendbrief van 16 mei 2014 – opgenomen in het deel “Rapportage over Duurzame Overheidsopdrachten” van de databank van de ICDO.

Niettemin zijn gegevens ingezameld voor opdrachten waarvan het bedrag tussen 5.500 € excl. btw en 85.000 € excl. btw ligt. Deze gegevens zijn evenwel grotendeels onvolledig en vermelden enkel of

de opdracht al dan niet milieu- en/of sociale clausules bevat, zonder deze te beschrijven. Bijgevolg zijn ze alleen opgenomen in het deel “Duurzaam beheer: Duurzame Overheidsopdrachten” van de databank, die de overheidsopdrachten geplaatst tijdens het afgelopen jaar samenvat.

Inventaris van de jaarlijkse aankopen voor het federale dienstvoertuigenpark

Voor alle dienstvoertuigen van de Kanselarij werd een leasingovereenkomst.

Initiatieven in het kader van de maatschappelijke verantwoordelijkheid

De Kanselarij heeft een eervolle vermelding gekregen voor de leesbaarheid, de illustraties en de aanpak van haar eerste maatschappelijk verslag 2014. Deze nieuwe aanpak, die past in het kader van een proefproject van het FIDO, op basis van de G4-richtlijnen van het GRI (4e versie van het Global Reporting Initiative), laat toe de Kanselarij vanuit een andere invalshoek voor te stellen, met een perifere blik na te denken over onze organisatie en onze waarden zoals flexibiliteit, uitmuntendheid en vertrouwen onder de aandacht te brengen.

6.2. FOD Personeel en Organisatie

(mevrouw Géraldine Matt, lid van de ICDO, en de heer Vincent Triest, plaatsvervanger)

A. De activiteiten van de Cel DO in 2016

De cel DO binnen de FOD P&O is vier keer bijeengekomen dit jaar 2016 en heeft zich toegelegd op het uitwerken van een basisactieplan voor het jaar 2016.

Er werd aan het begin van het jaar een nieuw mobiliteitsplan annex bedrijfsvervoersplan uitgewerkt voor de vestiging Wetstraat 51. Dit werd voorzien van de nodige verplichte en vrije maatregelen en werd goedgekeurd door de diensten van IBGE. Daarnaast werd er voor de eerste keer een bedrijfsvervoersplan ingediend door de diensten van SELOR hetgeen eveneens goedgekeurd werd door de diensten van BIM.

Daarnaast werd er verdergegaan op de ingeslagen weg rond de certificatie EMAS waar een interne audit werd voorbereid voor de diensten gevestigd Wetstraat 51 en waar de te behalen objectieven gevalideerd werden en lichtjes gecorrigeerd werden. Er werd gezorgd voor een bijkomende opleiding 'interne auditor' opdat de FOD P&O Wetstraat 51 een extra persoon zou kunnen uitsenden als interne auditor en vervolgens ook zelf een audit zou kunnen ontvangen. Voorts werd er een persoon opgeleid in het kader van de toekomstige GRI-rapportering. Voor 2015 was FOD P&O één van de proefinstanties voor het opstellen hiervan.

Er werd in 2016 slechts beperkt deelgenomen aan de dag van de

Mobiliteit (enkel via communicatie) en aan de dag van de Duurzame Ontwikkeling (enkel via communicatie).

Tevens werd het label 'eco-dynamische onderneming' toegekend aan de zetel Wetstraat 51 met drie sterren door het Brussels Gewest.

B. De maatregelen en acties die bijdragen aan een DO

Naast de punten in de bestuursovereenkomst aangaande EMAS-certificatie en bedrijfsvervoersplannen vervult de cel Openbare Aanbestedingen de rol van draaischijf voor de federale administratie inzake bewustmaking rond duurzaamheid in openbare aanbestedingen. Aan alle afdelingen werd een analyse gevraagd van hun rol inzake de SDGs en deze info werd gebundeld overgemaakt.

C. Krachtlijnen van het duurzaam beheer in de interne werking van de FOD

Er werd vastgehouden aan de certificaties EMAS en eco-dynamisch label. Deze vormen de basis voor een milieu-en kwaliteitssysteem. Een beleid voor duurzame aankopen werd verdergezet. De administratie werd intensief verder aan de uitwerking van een systeem voor maatschappelijke verantwoordelijkheid via haar ZEMV-methodologie.

6.3. Budget en Beheerscontrole

mevrouw Rika Denduyver, lid van de ICDO, en
mevrouw Elke Blommaert, plaatsvervangster

De Cel Duurzame Ontwikkeling maakt deel uit van de dienst van de Voorzitter.

De voornaamste taken zijn :

- De vertegenwoordiging van de FOD Budget en Beheerscontrole bij de Interdepartementale Commissie Duurzame Ontwikkeling.
- Sensibilisering voor duurzame ontwikkeling : via dienstmededelingen worden de personeelsleden op de hoogte gebracht van nuttige informatie omtrent duurzame ontwikkeling.

Krachtlijnen van het duurzaam beheer in de interne werking van de FOD

A. Milieubeheer

Door de opstart van het Document Management System wordt de post gescand en worden elektronische workflows toegepast. Dit zorgt ervoor dat er minder papier wordt verbruikt.

Om de personeelsleden in contact te brengen met eerlijke handel werd naar jaarlijkse gewoonte op de dag van de duurzame ontwikkeling een ontbijt met fairtrade producten aangeboden.

Het energieverbruik wordt opgevolgd om buitensporige verbruiken zo vlug mogelijk op te sporen.

Er is aandacht voor duurzame criteria bij de aankoop van producten en levering van uitrustingen.

B. Milieuprestaties voor het gebouw

Onder de verantwoordelijkheid van de Regie der Gebouwen werd het EPB-certificaat behaald, zoals gevraagd door het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

C. Milieuprestaties van de aangekochte voertuigen van de FOD Budget en Beheerscontrole

De FOD Budget en Beheerscontrole beschikt over 3 voertuigen die zijn toegekend aan de Voorzitter en de Directeur-generaals. De voertuigen voldoen aan de gevraagde normen.

6.4. FOD Informatie- en Communicatietechnologie (Fedict)

(mevrouw Delphine Duprez, lid van de ICDO)

Krachtlijnen van het duurzaam beheer in de interne werking van de organisatie

In 2016 zijn er geen nieuwe maatregelen genomen in verband met duurzame ontwikkeling binnen Fedict. In december 2016 heeft Fedict een duurzaam ontbijt georganiseerd. Er zijn geen nieuwe sensibiliseringscampagnes voor de medewerkers geweest.

Hoewel Fedict vanwege zijn grootte niet onderworpen is aan het EMAS, zijn op milieugebied de volgende maatregelen ingevoerd:

- Naar schatting was 50% van de aankopen in 2016 (via het FOR CMS) zoals de onderhoudsproducten en de bureaubenodigheden van duurzame aard.
- Vanaf januari 2017 zal er extra aandacht besteed worden aan de ingave van de duurzame aankopen in ons Fedcom-systeem om in de toekomst een accuratere rapportering mogelijk te maken. Het aandeel duurzame aankopen zal eveneens worden verhoogd.
- Het wagenpark bestond in 2016 uit 3 auto's. Bij de aankoop werd rekening gehouden met de ecoscore.

Wat het kantoomateriaal en andere benodigdheden betreft, kiest Fedict voor de aankoop van navullingen van o.a. balpennen en voor de aankoop van papieren handdoekjes en printerpapier met duurzaamheidslabel.

Om het papierverbruik te beperken wordt tegen het eerste kwartaal van 2017 een beveiligingssysteem ingevoerd waarbij een persoonlijke code/badge vereist is om afdrucken te kunnen maken. Doel hiervan is het aantal afdrucken te verminderen die niet opgehaald worden.

Het afval wordt gesorteerd (papier, PMD, restafval), verzameld voor het volledige gebouw (WTC III) en opgehaald.

6.5. FOD Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking

(mevrouw Ellen Cheyns, lid van de ICDO, en de heer Tim Bogaert, plaatsvervanger)

De systematische opvolging van duurzame ontwikkeling in het kader van onder andere het KB van 9 oktober 2014 werd eind 2015 nieuw leven in geblazen door de benoeming van nieuwe vertegenwoordigers voor het ICDO. Er werd voorgenomen de cel duurzame ontwikkeling opnieuw samen te stellen. Het KB van 22 september 2004 identificeert de minimale samenstelling van de cel. Deze mensen werden geïdentificeerd binnen de FOD maar werden nog niet officieel benoemd als lid van de cel, ad hoc samenwerking bestaat echter wel.

A. Les activités de la Cellule DD en 2016

De cel DO bestond niet als permanente structuur. In 2016 werd getracht een zicht te krijgen op de acties en maatregelen die reeds genomen werden binnen duurzame ontwikkeling en interne milieuzorg. Dit verliep veel moeizamer dan verwacht. Tot nu toe is het nog steeds niet volledig duidelijk in welke mate we rekening houden met bepaalde verplichtingen en parameters in onze interne werking. Om deze poging tot diagnose nieuw leven in te blazen zal de FOD BZ een actieplan opstellen voor 2017 waarbij de eigenaars van de processen en informatie, duidelijk geïdentificeerd zullen worden met als doel de communicatie en opvolging in 2017 te vergemakkelijken.

B. De maatregelen en acties die bijdragen aan een DO

Duurzame Ontwikkeling blijft sterk verankerd in het Belgisch buitenlands en ontwikkelingsbeleid, in het bijzonder via de opvolging die gegeven wordt aan de 2030 Agenda voor Duurzame Ontwikkeling en de SDGs.

- Via de bestaande coördinatiemechanismen die beheerd worden door de FOD BZ, zoals de «CoorMulti» en DGE-overleg, stonden wij garant voor de Belgische gecoördineerde standpuntbepaling inzake duurzame ontwikkeling op Europees en multilateraal vlak. Dankzij deze mechanismes werden alle bevoegde overheden, zowel federaal als gefedereerd, ten volle betrokken bij dit dossier, onder meer voor wat betreft de voorbereidingen van het UN High Level Political Forum voor duurzame ontwikkeling (HLPF, 11-20/7/2016), de UN Environment Assembly (UNEA, 23-27/05/2016), en de opvolging op de Commissiemededeling «Next Steps for a sustainable European future». De Coormulti-vergaderingen laten ook toe informatie uit te wisselen over de laatste stand van zaken en laten ruimte voor inbreng vanuit het brede maatschappelijk middenveld. Daarnaast werd de Federale Raad Duurzame Ontwikkeling twee keer gevraagd een advies uit te brengen inzake de 2030ASD en de SDGs;
- Teneinde de coherentie in dit dossier te verzekeren wordt binnen de FOD BZ eveneens voorzien in de nodige overlegstructuren, gecreëerd zodat de verschillende bevoegde diensten, inclusief ons postennetwerk, actief betrokken worden bij de opvolging van de SDGs. Vanuit de FOD BZ werden eveneens de activiteiten van de IMCDO werkgroepen rond de Nationale Strategie Duurzame Ontwikkeling en de Technische Werkgroep Internationaal mee opgevolgd;

- In oktober 2016 werd beslist dat België (mede onder impuls van Vice-Premier en Minister voor Ontwikkelingssamenwerking De Croo) tijdens het HLPF van 2017 de eigen «National Voluntary Review» zal presenteren. De FOD BZ is nauw betrokken bij de voorbereidingen van deze oefening, en was ter zake onder meer verantwoordelijk om de relevante informatie over de uitvoering van de SDGs in het internationale beleid van België te verzamelen, zowel op het federale niveau als voor de deelgebieden (luik “buitenlandse acties” van het verslag). Daarbij werden ook de verschillende directies en diensten op de FOD BZ gemobiliseerd, hetgeen zal toelaten in de loop van 2017 een nulmeting uit te voeren over de interne en internationale inspanningen die ons land zich collectief getroost in termen van duurzame ontwikkeling, voorbeeldpraktijken te identificeren én alle relevante spelers te sensibiliseren rond de noodzakelijke inbedding van de Agenda in hun eigen werkzaamheden van de komende dertien jaar;
- De FOD BZ is verder ook gehecht aan een sterke samenwerking met de meest kwetsbare landen, zoals de minst ontwikkelde landen en de kleine eilandstaten, en blijft ook pleiten voor een strikt beheer en een streng budgettair beleid van de internationale organisaties;
- Onder meer als burden-sharer in EU-verband over de rol van de Resident Coordinator onderhandelde België in november mee de Quadrennial Comprehensive Review Policy (QCPR)-resolutie in de Tweede VN-Commissie, die de VN in staat zou moeten stellen om ook als systeem een beter gestroomlijnd antwoord te bieden aan de uitdagingen in de Addis Ababa Action Agenda (AAAA) en Agenda 2030. Ook als donor van het multilaterale systeem, als lid van de Utstein-donorencoördinatiegroep en als lid van de Senior Level Donor Group (SLDM) van gelijkgezinde donoren droeg ons land bij

aan het uitwerken van een visie daaromtrent. Via het QCPR-spoor werden de nieuwe VNSG Guterres, voor wie hervormingen binnen het VN-ontwikkelingssysteem tot zijn topprioriteiten behoort, een aantal studieopdrachten toevertrouwd (rond financiering, functies en coördinatie op centraal en gedecentraliseerd niveau); die moeten pistes uitzetten voor een dergelijke diepgravende hervormingsoefening;

- Zowel de AAAA als 2030ASD hebben in 2016 reeds hun weg gevonden naar de Belgische ontwikkelingsinspanningen wereldwijd:

Op multilateraal vlak werden in 2015 vijftien partnerorganisaties binnen het VN- en Bretton Woods-systeem geselecteerd. In de inmiddels met elk van hen ondertekende samenwerkingskaders (Framework Arrangements) wordt naar de relevante SDGs verwezen. De keuze van partnerorganisaties weerspiegelt trouwens goed de, in vergelijking met de eerdere MDGs, verschillende nieuwe thematische accenten zoals klimaatactie en leefmilieu, migratie en duurzame landbouw. In één nieuwe partnerorganisatie (IMF) wordt ook een nieuw thematisch accent verwoord dat in Addis Abeba sterk op de voorgrond kwam te liggen: het beter mobiliseren van interne financiering in ontwikkelingslanden;

o Ook in de keuze van de bilaterale partnerlanden werd het nieuwe duurzaamheidsdenken ten volle doorgetrokken, met een concentratie van onze ODA-middelen op Minst Ontwikkelde Landen (MOL) en landen in fragiele situaties. Deze hebben immers veel meer dan andere staten nood aan officiële geldmiddelen van buiten uit, om hun economieën en samenlevingen daadwerkelijk duurzaam te maken en de kwantumsprong te maken naar een niveau waarop op geïntegreerde wijze aan alle dimensies van duur-

zaamheid tegelijk kan worden gewerkt. In 2016 werd dit engagement verder onderstreept met de Belgische deelname op hoog niveau (Minister van Staat Annemie Neyts) en het co-facilitator-schap bij de uitwerking van de slotverklaring op de Mid-Term Review Conferentie van Antalya, in opvolging bij de LDC IV-Conferentie van Istanboel (2011), en verdergezet door een Belgische burden-sharing rol bij de onderhandelingen van een resolutie rond de Technologiebank voor MOL in de Tweede VN-Commissie in het najaar;

- o Eenzelfde «hefboomdenken» rond het ontwikkelings-samenwerkingsinstrument stond centraal in de beslissing om voortaan elke projectmatige of programmatische interventie in een partnerland van een digitale component te voorzien, en een «D4D-Prijs» uit te reiken aan de meest veelbelovende initiatieven;

- o Ook wordt ingezet op het betrekken van een grotere veelheid van actoren bij het ontwikkelingsgebeuren. Dit werd verder bewerkstelligd door de uitwerking, in samenwerking met ICRC, van 'impact bonds' die de privé-sector verder kunnen stimuleren om een grotere rol te gaan spelen in het ontwikkelingsgebeuren en door de ondertekening van een SDG-Charter voor Internationale Ontwikkeling door spelers uit de openbare en privé-sector en het maatschappelijk middenveld;

- o Alle vigerende strategische documenten binnen de DGD worden sinds november 2016 één per één van een SDG-voetnotenapparaat voorzien, waarbij operationele beleidslijnen waar mogelijk worden verbonden met de tekst van concrete SDG-doelwitten (targets). Dat laat niet alleen toe tot een SDG-cartografie te komen van de prioriteiten binnen de Belgische ontwikkelingssamenwer-

king, maar ook – dankzij de matrixstructuur van Agenda 2030 en de SDGs – om meer thematische kruisverbanden te leggen dan voorheen het geval was, en tevens die strategische documenten op hun operationeel gehalte te taxeren. Deze oefening dient in 2017 zijn definitieve beslag te krijgen;

- o Inspiratie puttend bij OESO-onderzoekswerk rond de identificatie van een reeks SDG-targets en –indicatoren als resultatenmetingskader in de context van de ontwikkelingssamenwerking wordt binnen de DGD sinds medio 2016 een poging ondernomen om SDG-uitvoering en resultatenfocus in de eigen werking zo dicht mogelijk op elkaar te betrekken. Ook in de bilaterale programmering zal een dergelijke focus zijn beslag krijgen, een betrachting waar ongetwijfeld ook het in Enabel omgevormde BTC/CTB zijn rol zal kunnen in spelen;

- o Zowel in het jaarverslag van de DGD als in de nieuwe, gedigitaliseerde communicatietool [Glo.be](https://glo.be) zal voortaan berichtgeving gegroepeerd worden rond de individuele SDGs.

- De FOD BZ hecht eveneens veel belang aan de integratie van de genderdimensie in haar beleid. Naast de specifieke voordelen van de toepassing van de gender mainstreaming strategie voor de gelijkheid tussen mannen en vrouwen, bewees het zijn nut ook al voor het verbeteren van sociaal en milieuwelzijn. Het federaal plan gender mainstreaming definieert een aantal beleidslijnen waarin de genderdimensie geïntegreerd zal worden tijdens de legislatuur. De good practice om ook de eigen diensten aan te zetten tot gender mainstreaming wordt voortgezet in de vorm van een nieuw intern actieplan 2017-2019 ;
- De FOD BZ bleef actief betrokken bij het opstellen van het Belgisch Nationaal Actieplan “Ondernemingen en Mensenrechten” in het

kader van de bevoegde werkgroep van de ICDO. Elke actie van het actieplan, dat als doel heeft de UN Guiding Principles on Business & Human Rights in de praktijk uit te voeren, is uiteraard gelinkt aan een of meerdere UNGPs, maar er wordt ook een link gelegd met de SDGs. Ook al komen de SDGs niet expliciet in de titel van alle acties voor, toch is het duidelijk dat deze doorheen het document gemainstreamed zijn.

C. Krachtlijnen van het duurzaam beheer in de interne werking van de FOD

- Duurzame aankopen : Tot op heden werden de bijlagen 1 en 3, voorzien in de omzendbrief van 16 mei 2014, niet systematisch ingevuld. Momenteel wordt gewerkt aan de uitwerking van een systeem om de overheidsopdrachten op te volgen vanuit één centrale dienst binnen BZ, nu is die opvolging nog verspreid. Voor een vast aantal goederen/diensten vinden onze bestellingen plaats op grond van raamovereenkomsten van de opdrachtcentrale “CMS-FOR” (afhangende van de FOD P&O), die de aanbevelingen volgt van de gids voor duurzame aankopen. Voor de goederen/diensten verworven buiten deze CMS-FOR, inspireren wij ons op de gids voor duurzame aankopen wat betreft de ecologische aspecten en wij hernemen de bestaande sociale typeclausule vermeld in de modellen voor bestekken voorgesteld door de FOD P&O. De duurzaamheidsvereisten worden het meest gebruikt als voorwaarde voor de regelmatigheid van de offerte of als voorwaarde voor de uitvoering van de markt. In sommige specifieke gevallen, worden ze vastgesteld als gunningscriteria.
- Wagenpark: In 2016 nam de FOD BZ deel aan het rapport federaal wagenpark van de ICDO. De geleverde gegevens hadden betrekking op de activiteiten in België, onze posten werden buiten beschouwing gelaten.

6.6. FOD Binnenlandse Zaken

(mevrouw Els Braeye, lid van de ICDO, en de heer Frank De Neve, plaatsvervanger)

Op 15 februari 2011 heeft het Directiecomité de samenstelling van de Cel Duurzame Ontwikkeling goedgekeurd. Gelet op de omvang van de FOD is de cel in maart 2014 veranderd in het netwerk duurzame ontwikkeling. Dit netwerk bestaat uit vertegenwoordigers inzake duurzame ontwikkeling van de verschillende Algemene Directies, het Commissariaat-generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen en de Raad voor Vreemdelingenbetwistingen. Ook medewerkers van de horizontale diensten behoren tot het netwerk, namelijk de vertegenwoordiger bij de ICDO, de EMAS-coördinator van het gebouw Leuvenseweg 1-3, een verantwoordelijke van de Stafdienst B&B en een verantwoordelijke van de Dienst Communicatie.

A. De activiteiten van de Cel DO in 2016

De coördinator duurzame ontwikkeling van de FOD Binnenlandse Zaken neemt deel aan de vergaderingen van de ICDO en het FIDO. Ons plan inzake duurzame ontwikkeling werd op 13 december 2016 tijdens de workshop van het FIDO voorgesteld. Bovendien werken wij mee aan de rapporten van de ICDO betreffende de wagenparken en de overheidsopdrachten, alsook aan de jaarrapporten van de activiteiten van de leden van de ICDO.

De interne activiteiten van de cel spitsen zich toe op twee grote aspecten. Eerst en vooral waakt de cel over het behalen van de doelstellingen inzake duurzame ontwikkeling die gedefinieerd zijn in het bestuursplan. Het bestuursplan wordt ondertekend door de voogdi-

jminister. Daarnaast realiseert en verzekert de cel de implementatie van het plan inzake duurzame ontwikkeling van onze organisatie.

De Cel Duurzame Ontwikkeling werkt tevens mee aan de integratie van de criteria inzake duurzame ontwikkeling in de overheidsopdrachten en aan de definiëring van een duurzaam aankoopbeleid. Een vertegenwoordiger van de Stafdienst B&B is immers lid van deze cel. De Cel Duurzame Ontwikkeling zorgt ook voor de uitwerking van een systeem voor milieubeheer (EMAS) en een duurzaam mobiliteitsbeleid.

B. De maatregelen en acties die bijdragen aan een DO

B.1. Keuze van de strategische aanpak

Het beleid inzake duurzame ontwikkeling van onze organisatie streeft twee strategische doelstellingen na: de aanwezigheid van een beheerssysteem gebaseerd op de norm ISO 26000 of gelijkwaardig of de aanwezigheid van een geleed actieplan volgens de PDCA-cyclus, alsook de uitwerking van een jaarlijks actieplan inzake duurzame ontwikkeling. De Cel Duurzame Ontwikkeling actualiseert dit plan om de zes maanden alvorens het ter goedkeuring voor te leggen aan het Directiecomité.

Dit plan, dat geen gebruik maakt van de door het FIDO ontworpen tools, betreft meerdere thema's in verband met duurzame ontwikkeling (verbruik van papier, water, energie, elektriciteit, duurzame voeding, duurzame mobiliteit, ...) en is opgesplitst in projecten en routines. Aan de hand van indicatoren wordt de stand van zaken op dit vlak geëvalueerd.

B.2. Maatregelen en acties van onze organisatie in het kader van de SDGs

In het kader van deze doelstellingen inzake duurzame ontwikkeling onderneemt onze organisatie acties om bij te dragen tot de verwezenlijking van die doelstellingen in België. Deze acties werden vermeld in het door het FIDO opgemaakte rapport over de federale interne bijdragen aan de National Voluntary Review 2017.

B.3. Regelgevingsimpactanalyse (RIA)

Op 23 januari 2014 werd een interne procedure goedgekeurd om de verplichtingen betreffende de regelgevingsimpactanalyse (RIA) te kunnen naleven. Op het moment van de instelling van deze interne procedure werd meermaals een beroep gedaan op de Cel Duurzame Ontwikkeling voor het beantwoorden van vragen over de procedure en de inhoud van de regelgeving.

C. Krachtlijnen van het duurzaam beheer in de interne werking van de FOD

C.1. Systemen voor milieubeheer en beheer van kwaliteit en sociale verantwoordelijkheid

Het milieubeheerssysteem van de FOD Binnenlandse Zaken is van toepassing op alle activiteiten en diensten waarop het Directiecomité en de medewerkers een invloed hebben of die beheerst kunnen worden, en kadert binnen een logica “Plan-Do-Check-Act”. De doelstellingen en doelgroepen worden vastgelegd door de directie van een gebouw op basis van de prioriteiten die stroken met het milieubeleid van het departement. Deze prioriteiten vloeien voort uit verbeteringen die aangebracht moeten worden aan de aanzienlijke milieugevolgen. In februari en mei 2016 hebben twee van onze gebouwen de EMAS-certificatie behaald en voor de andere gebouwen

wordt daar nog steeds aan gewerkt. Sinds september 2014 bevat ons plan inzake duurzame ontwikkeling eveneens EMAS-fiches.

Sommige Algemene Directies hebben een systeem voor kwaliteitsbeheer ontwikkeld.

Wat het systeem voor beheer van sociale verantwoordelijkheid betreft, is de FOD Binnenlandse Zaken zich ten volle bewust van de economisch-socio-milieu-uitdagingen die onze samenleving kent. Bepaalde doelstellingen van onze bestuursovereenkomst kaderen binnen de door de VN vastgelegde “development goals”. Door ervoor te zorgen dat het actieplan inzake duurzame ontwikkeling uitgevoerd wordt, gaat onze organisatie met haar tijd mee en toont zij haar belangstelling voor de huidige maatschappelijke problemen. Op die manier toont onze FOD aan dat een federale overheidsdienst garant kan staan voor een zekere stabiliteit en tegelijk kan meedraaien in de moderne en hedendaagse samenleving.

C.2. Gestructureerde aanpak van de dialoog met de stakeholders

Onze stakeholders werden geïdentificeerd. Naar gelang van de behoeften bestaat er tussen hen en bepaalde Algemene Directies en diensten een dialoogprocedure.

C.3. Duurzame overheidsopdrachten

Wat ons beleid inzake duurzame overheidsopdrachten betreft, werd de omzendbrief van 16 mei 2014 omgezet in een interne nota van 25 januari 2015. De aankopers van onze organisatie hebben een opleiding duurzame aankopen gevolgd, tijdens welke ze uitleg gekregen hebben over de inhoud van deze omzendbrief en deze nota. Deze nota verplicht de aankopers ertoe de beschouwingen inzake duurzame ontwikkeling en sociale bepalingen te integreren in de nota aan de Inspectie van Financiën. Zij moeten eveneens het controle-

formulier voor overheidsopdrachten waarvan het bedrag hoger ligt dan 85.000 euro, inclusief BTW (leveringen en diensten), opstellen. De nota beveelt aan om een controleformulier op te maken voor de overheidsopdrachten waarvan het bedrag hoger ligt dan 31.000 euro, inclusief BTW.

De Stafdienst B&B zorgt ervoor dat de richtlijnen van de omzendbrief en van de nota nageleefd worden. Hij geeft vooraf zijn advies voor de bestekken waarvan het bedrag hoger ligt dan 31.000 euro, BTW inclusief, behalve voor die van de Algemene Directie Civiele Veiligheid. Hij verifieert ook of de controlelijst bijgevoegd werd voor de overheidsopdrachten waarvan het bedrag hoger ligt dan 85.000 euro, inclusief BTW. Zijn advies moet bijgevoegd worden bij het dossier dat naar de Inspectie van Financiën gestuurd wordt. Eén maal per jaar moeten deze dienst en de Algemene Directie Civiele Veiligheid, die over een aparte aankoopdienst beschikt, al die gegevens doorsturen naar de coördinator duurzame ontwikkeling van onze organisatie voor de opstelling van het rapport van de ICDO inzake duurzame overheidsopdrachten en het jaarrapport van de Cel Duurzame Ontwikkeling.

In 2016 werden 43 overheidsopdrachten gegund voor een totaal bedrag van ongeveer 60.000.000 euro. Acht van deze opdrachten bevatten uitsluitend milieucriteria, zeven uitsluitend sociale bepalingen en 16 bevatten deze criteria tegelijkertijd. Voor 16 opdrachten werd een controlelijst opgemaakt overeenkomstig bijlage 1 van de omzendbrief.

C.4 Duurzame mobiliteit

Binnen de FOD Binnenlandse Zaken werden verschillende maatregelen aangenomen om de zachte mobiliteit bij zijn medewerkers te bevorderen. Wij maken geen gebruik van de desbetreffende

tool van het FIDO. Onze FOD betaalt de abonnementskosten van de medewerkers die het openbaar vervoer gebruiken voor hun woon-werkverkeer. Daarnaast kunnen medewerkers die de fiets gebruiken voor hun woon-werkverkeer, een kilometervergoeding krijgen. In 2016 telde onze organisatie 5976 personeelsleden. Er werd een fietsvergoeding toegekend aan 1103 medewerkers en 3487 personeelsleden genoten een abonnement van het openbaar vervoer.

Bovendien neemt de FOD Binnenlandse Zaken regelmatig initiatieven om zijn personeel te sensibiliseren voor duurzame mobiliteit. Zo nemen wij bijvoorbeeld deel aan de “Week van de Mobiliteit”, die het Brussels Gewest elk jaar in september organiseert.

Om de drie jaar nemen wij tevens deel aan de enquête van de FOD Mobiliteit en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest over de woon-werkverplaatsingen van de medewerkers. Tot slot is in verschillende Brusselse gebouwen het systeem van e-ticketing beschikbaar voor de dienstverplaatsingen per trein.

C.5. Duurzame voeding en duurzame evenementen

Ons DO-actieplan inzake duurzame ontwikkeling bevat projecten met betrekking tot duurzame voeding. De cafetaria's van de meeste Algemene Directies en diensten bieden aan hun medewerkers fruit en groenten aan, ofwel gratis ofwel tegen een lage prijs.

Bij de organisatie van evenementen wordt, in de mate van het mogelijke, rekening gehouden met de duurzaamheidscriteria, teneinde de ecologische voetafdruk te verkleinen.

6.7. FOD Financiën

(de heer Jacques Baveye, lid van de ICDO, en mevrouw Ilse Neirinckx, plaatsvervangster)

A. De activiteiten van de Dienst DO in 2016

De Cel ging in 2005 van start met de leden zoals vastgelegd in het KB van 22 september 2004: een DO-coördinator en een verantwoordelijke voor milieubeleid, begroting, aankoopbeleid en communicatie. Vertegenwoordigers van alle algemene administraties en stafdiensten werden toegevoegd. Van 2005 tot 2014 werkte “de Cel” rond een agenda in 36 plenaire vergaderingen

Om deze Cel met een groeiend aantal deelnemers in een grote FOD beter te kunnen ondersteunen, is in 2010 Dienst Duurzame Ontwikkeling opgericht binnen de Diensten van de Voorzitter van het Directiecomité.

De Dienst DO heeft een deel van de bevoegdheden van de Cel overgenomen: ze stelt full-time coördinatoren te werk voor DO-beleid, EMAS, mobiliteit, sensibilisering- & communicatie.

Om efficiënter om te gaan met de diversiteit van specifieke materies, werkt Dienst DO om zijn verplichtingen na te komen met een netwerk van contactpersonen, o.a. in de Stafdiensten Logistiek (aankopen en fleet management), Beleidsexpertise & -ondersteuning (RIA) en de Dienst van de Voorzitter voor Strategische Coördinatie & Communicatie.

Dienst DO volgt de naleving van de DO-wetgeving op en is de schakel met de Interdepartementale Commissie voor Duurzame Ontwikkeling (ICDO). Vertegenwoordigers van de dienst nemen deel aan de vergaderingen en werkgroepen van de ICDO in het kader van het DO-beleid en actieplan en rapporteren aan de ICDO over de realisatie ervan binnen de FOD.

Door de wijzigingen in 2014 aan het regelgevend kader, heeft Dienst DO zich in 2016 vooral gericht op de strategische en operationele integratie van duurzame ontwikkeling in de bestuursovereenkomst (2016-2018) van de FOD en zijn beheers- en opvolgingstools.

De plaatsvervangend DO-coördinator heeft pas na de opmaak van de bestuursovereenkomst in 2016 haar rol opgenomen. Hierdoor kon enkel ad hoc via “mapping” in kaart worden gebracht welke doelstellingen uit het bestuursplan van de FOD Financiën bijdragen aan de realisatie van de DO-langetermijndoelstellingen voor België (LTV) en aan de Sustainable Development Goals (SDG) van de Verenigde Naties. De methodiek van de ICDO werd hierbij gevolgd.

Het is de bedoeling om voor jaarplan 2017 in elke Algemene Administratie en Stafdienst een DO-accent te integreren in doelstellingen van het bestuursplan die “gemapt” zijn met de LTV en SDG.

Dienst DO zal hiertoe samenwerken met de Diensten Operationele Communicatie en Coördinatie van elke manager die de strategische seminars voorbereiden, coördineren en organiseren. Die strategische seminars hebben tot doel te komen tot de bijdrage van elke Administratie en Stafdienst aan de bestuursovereenkomst (2016-2018) en aan het jaarlijks bestuursplan. Deze doelstellingen worden goedgekeurd door het Directiecomité.

Aansluitend worden ook de nodige opvolgings- en rapporte-

ringsstructuren opgezet om de realisatie van het plan op te volgen en de nodige aanpassingen door te voeren.

De FOD Financiën wil zijn bijdrage leveren aan een transversaal beleid DO voor alle FOD/POD. Hiertoe nemen de vertegenwoordiger of plaatsvervangend vertegenwoordiger van de FOD deel aan de plenaire vergaderingen van de ICDO en aan de werkgroepen “Federale Strategie”, «DO-doelstellingen in de strategie van de FOD».

Daarnaast heeft de FOD bijgedragen aan de uitwisseling van kennis en know how binnen het FIDO in het netwerk voor aankopers en de workshops van het netwerk van DO-coördinatoren rond het DO-actieplan. Medewerkers van de dienst DO hebben ook deel genomen aan de infomiddagen rond DO-indicatoren en de SDG Voices, aan het seminarie over migratiebeleid en aan de GRI-opleiding.

B. De maatregelen en acties die bijdragen aan een DO

B.1. Opstellen van regelgevings-impactanalyse (RIA)

De FOD Financiën engageert zich om de effecten van geplande of nieuwe regelgeving in kaart te brengen via een vroegtijdige impactanalyse (artikel 59 van bestuursovereenkomst 2016-2018). Het KB van 12/2013 integreert de DO ontwikkelingseffectbeoordeling “DOEB” met andere effectbeoordelingen (administratieve lasten, Kafka-test, gender, KMO, coherentie van het ontwikkelingsbeleid) tot één instrument. De regelgeving wijst de DO-coördinator een ondersteunende rol toe om een interne procedure op te stellen, de kwaliteit van de RIA-formulieren op te volgen voor de DO-aspecten en om aan te zetten het instrument zo vroeg mogelijk in het proces te gebruiken.

De DO-coördinator heeft een analyse gemaakt van de toepassing van duurzaamheidscriteria in de RIA van de FOD Financiën sedert het KB van 12/2013.

Er werd een interne opleiding georganiseerd binnen de FOD door de FIDO in samenwerking met het Impactanalysecomité voor alle medewerkers van de FOD Financiën die regelgeving opmaken die onder toepassing van de RIA vallen. 35 medewerkers van de Stafdienst Beleidsexpertise- en ondersteuning (SDBEO) en de Financiële Markten en Diensten (FMD) van de Algemene Administratie van de Thesaurie hebben hieraan deelgenomen.

B.2. DO strategie van FOD Financiën

Op strategisch niveau heeft de FOD (via zijn Cel duurzame ontwikkeling) als opdracht om bij te dragen tot het transversaal beleid inzake duurzame ontwikkeling.

De FOD Financiën engageert zich in om in overleg met zijn stakeholders zijn materiële en immateriële maatschappelijke impact op vlak van duurzame ontwikkeling te monitoren en te ontwikkelen (artikel 61 van bestuursovereenkomst 2016 -2018).

De FOD Financiën ziet het als zijn opdracht om:

1. de aan hem opgedragen taken goed uit te voeren met een minimale negatieve impact van de processen en diensten op de stakeholders (mens en milieu);
2. oog te hebben voor alle vormen van maatschappelijke toegevoegde meerwaarde die hij als overheidsdienst realiseert, en die in het kader van gemeenschappelijke waarde-creatie met stakeholders verder uit te werken.

De FOD zal:

- a. een beheerssysteem hanteren waarbij de lasten onder controle blijven gebaseerd op de internationale richtlijnen voor maatschappelijke verantwoordelijkheid (ISO 26000) en dat op frequente basis in stakeholdersoverleg geëvalueerd wordt en waarover tweejaarlijks rapportage gebeurt in de vorm van GRI 4, op voorwaarde dat er een oplossing gevonden wordt voor de aanzienlijke administratieve lasten en kosten (extra budget);
- b. jaarlijks een actieplan duurzame ontwikkeling opmaken en integreren in het bestuursplan;
- c. in het jaarlijks bestuursplan het actieplan 'Handistreaming' integreren;
- d. in het jaarlijks bestuursplan het actieplan 'Gendermainstreaming' integreren;
- e. op regelmatige basis en op kwalitatieve manier in dialoog treden met zijn stakeholders over zijn werking en beleid;
- f. om de twee jaar rapporteren over zijn maatschappelijke verantwoordelijkheid aan de hand van de richtlijnen van het Global Reporting Initiative (GRI).

Meer informatie over de visie en de strategie van FOD Financiën vind u op de website (https://finances.belgium.be/nl/over_de_fod/missie_visie_waarden/missie_en_visie)

Ondernomen acties ten aanzien van de maatschappij/ de burger in het kader van de bestuursovereenkomst en het bestuursplan die bijdragen aan de SDG/LTV :

1. Engagements et objectifs qui contribuent à la réalisation :

- **LTV 48 “Fiscale en sociale fraude zal verdwenen zijn”.**
- **SDG 16.4: “Tegen 2030 ongewettigde financiële en wapenstromen aanzienlijk indijken, het herstel en de teruggave van gestolen goederen versterken en alle vormen van georganiseerde misdaad bestrijden”.**
- **SDG 3: 5: “ De preventie en behandeling versterken van misbruik van verslavende middelen, met inbegrip van drugsgebruik en het schadelijk gebruik van alcohol.”**

De FOD Financiën zet in het kader van compliance, toezicht en handhaving verder in op nationale en internationale samenwerking en partnerschappen (artikel 29) en op fraudebestrijding (artikel 30):

De organisatie moet redelijke zekerheid bieden dat iedereen, zowel burgers als ondernemingen, zijn verplichtingen binnen de bevoegdheidsdomeinen van de FOD Financiën naleeft met respect voor de geldende regelgeving.

De FOD Financiën kan niet alles controleren, maar dat is ook niet nodig. Het toezicht moet vooral toegespitst zijn op diegenen bij wie zich het risico voordoet dat zij zich niet aan de wettelijke regels houden. Tegelijkertijd evolueert de FOD naar totaal nieuwe modellen waarbij de administratie met partners samenwerkt aan een vertrouwensrelatie.

Opzetten van nationale en internationale samenwerking en partnerschappen (artikel 29):

In het kader van compliance, toezicht en handhaving is een goede samenwerking met partners en stakeholders belangrijk. De FOD streeft naar lange termijn vertrouwensrelaties of sustainable deals met zijn belangrijkste nationale en internationale partners. De FOD probeert dat te bereiken door het afsluiten van verschillende samenwerkingsconvenanten en protocollen.

De komende jaren zullen deze nationale en internationale partnerschappen verder uitbreiden zowel met het oog op het verwerven als op het verstrekken van informatie via gestructureerde gegevensuitwisseling

Realisaties op schema volgens planning :

- * Uitbreiden en versterken van internationale samenwerking
- * Versterken van interdepartementale samenwerking
- * Toegang verkrijgen tot de Algemene Nationale Gegevensbank van de Politie
- * Afsluiten van samenwerkingsovereenkomsten met andere handhavingpartners

De realisatie van het Project PNR (Passenger Name Record), voorzien voor 31/12/2016, loopt vertraging op.

Verder inzetten op fraudebestrijding (artikel 30):

De FOD Financiën focust op de grote dieperliggende oorzaken van fiscale fraude en probeert deze met de integrale aanpak, gepresenteerd in het plan ter bestrijding van de fiscale fraude, aan te pakken.

De FOD gaat het verlies aan inkomsten ten gevolge van fiscale fraude tegen. De FOD moderniseert de invorderings- en controleprocedures, zet meer middelen in op sectorcontroles en zet ook de strijd tegen carrouselfraude verder.

Doelstellingen gerealiseerd:

- * *Meewerken aan de uitwisseling, de verzameling en de analyse van de informatie over de financiering van het terrorisme*
- * *Evalueren van de interne organisatie voor het behandelen van de strijd tegen het witwassen en financiering van het terrorisme en proliferatie van massavernietigingswapens*
- * *Ontwikkelen en uitvoeren van thematische en sectoriële acties*
- * *Uitbreiden en optimaliseren van e-audit controles (enkel de opleidingen zijn nog "on hold" door externe afhankelijkheid).*

Realisaties op schema volgens planning :

- * *Toespitsen van fraudebestrijding op fiscaal gebied : EMCS met accijnsproducten*
- * *Toespitsen van fraudebestrijding op niet-fiscaal gebied : namaak, piraterij en intellectuele eigendomsrechten, verdovende middelen*

Via haar dagelijkse handhavingsopdrachten op gebied van invoer van producten draagt de Algemene Administratie van de Douane & Accijnzen eveneens bij aan **LTV 6 (gezondheid)**, **LTV38 (biodiversiteit)** en **SDG 15.8: “Tegen 2020 maatregelen invoeren om de invoering van invasieve uitheemse soorten in land- en waterecosystemen te beperken en hun impact op aanzienlijke wijze te beperken, en de prioritaire soorten controleren of uitroeien”.**

2. Engagements en doelstellingen die bijdragen aan het realiseren van:

- **LTV 45: “België zal een situatie van evenwicht bereiken wat zijn handels- & financiële relaties met andere landen betreft”.**
- **SDG 8.10: “Versterken van de mogelijkheden van de plaatselijke financiële instellingen om toegang tot het bankwezen, de verzekeringen en financiële diensten voor allen aan te moedigen.”**
- **SDG 10.5 “ De regulering en monitoring verbeteren van de globale financiële markten en instellingen en de implementatie versterken van dergelijke reguleringen.”**

De FOD Financiën zorgt voor een optimale financiering van de Staat (artikel 35) en versterkt en vereenvoudigt financiële regulering (artikel 46):

Zorgen voor een optimale financiering van de Staat (artikel 35)

- * Opvolgen van de financiering “op zich”:

Het constant en alert opvolgen en monitoren van de toestand en van de verstrekte waarborgen en het voortdurend flexibel kunnen

inspelen op de financieringsbehoeften zijn uitdagingen waarmee de FOD Financiën zich in de komende tijd geconfronteerd ziet.

- * Opvolgen van de bescherming van de spaarder, de belegger, de verzekerde:

Doelstellingen gerealiseerd:

- * *Project “Bijzonder Beschermingsfonds” (integratie in MyMinfin voorzien in 2017)*
- * *Project “Pandora” uitbreiding 1 en 2 “Slappende tegoeden” (uitbreiding 2 stopgezet)*
- * *Dematerialisatie van effecten aan toonder*
- * *Bijzonder Beschermingsfonds “ Jaarlijkse verificatieprocedure op de werking van de afgesproken procedure en datastructuur”: Overschakeling naar de nieuwe normen volgens de nieuwe Europese Richtlijn*
- * *Oprichten van het Garantiefonds en Integratie van het gewone Fonds voor deposito’s en financiële instrumenten*
- * *Opvolgen van het Resolutiefonds*

Versterken en vereenvoudigen van financiële regulering (artikel 46)

Op het vlak van financiële regulering heeft het regeerakkoord als doel een meer duurzaam financieel stelsel tot stand te brengen en zo bij te dragen aan het herstel en de consolidatie van het vertrouwen in het financieel stelsel en de financiële sector. De Algemene Administratie van de Thesaurie onderzoekt hoe een nog betere samenwerking met internationale instellingen en de multilaterale investerings- en ontwikkelingsbanken tot stand gebracht kan worden om onze ondernemingen zo dicht mogelijk te betrekken bij hun activiteiten. De FOD Financiën blijft constructief meewerken aan de geleidelijke

invoering van een financiële transactietaks onder het regime van de versterkte samenwerking. De FOD streeft ernaar om de regelgeving van toepassing op de ontwikkeling van financiële producten te versterken door een evaluatie van de maatregelen van de afgelopen jaren uit te voeren, lacunes op te vangen en de regels waar mogelijk te vereenvoudigen. De FOD Financiën streeft ernaar de Belgische organisatie van de bescherming van deposito's, levensverzekeringen, beleggingsinstrumenten en coöperatieve spaarproducten te stroomlijnen en de nieuwe Europese Depositogarantie-richtlijn om te zetten.

Doelstelling gerealiseerd:

** De organisatie van de bescherming van deposito's, levensverzekeringen, beleggingsinstrumenten en coöperatieve spaarproducten stroomlijnen en de nieuwe Europese Depositogarantie-richtlijn omzetten.*

3. Engagements en doelstellingen die bijdragen aan het realiseren van:

- **LTV41: “De federale overheid zal alle gebruikers, ongeacht hun sociale en culturele status, een dienstverlening bieden die aan hun verwachtingen beantwoordt, rekening houdend met het algemeen belang.”**
- **SDG 16.6: “Doeltreffende, verantwoordelijke en transparante instellingen ontwikkelen op alle niveaus”.**

De FOD Financiën stelt documenten elektronisch beschikbaar (artikel 31), verbetert de beschikbaarheid van zijn diensten (artikel 47) en bouwt de digitale dienstverlening uit (artikel 53):

Documenten elektronisch beschikbaar maken (artikel 31):

De FOD streeft naar een maximale digitalisering van zijn processen. De komende jaren zal ingezet worden op het elektronisch ter beschikking stellen van zijn documenten aan onze partners en stakeholders. Formulieren, attesten en aangiften moeten zoveel mogelijk elektronisch door de burger kunnen worden ingevuld. Hiermee speelt de FOD zowel in op efficiëntie als op dienstverlening. Dit zal op zijn beurt bijdragen aan het verhogen van de compliance.

Doelstellingen gerealiseerd:

** Studie om fiscale materies te bepalen waarvoor de aanslagbiljetten maximaal elektronisch kunnen verstuurd worden, impactanalyse en implementatieplan*

** Project «E-debet attest» : sinds november 2016 wordt via MyMinfin een elektronisch attest inzake fiscale schulden (DB en BTW) ter beschikking gesteld van de belastingplichtige.*

** Vergemakkelijken van het vervullen van de aangifteplicht via een verdere vooraf invulling in Tax-on-web: een wet rond verplichte elektronische gegevensuitwisseling werd ingediend bij het parlement.*

Doelstelling met enige vertraging in de realisatie:

** Het standpunt van de administratie op een uniforme en systematische manier verdelen door middel van een unieke principiële bron.*

Het project “Oprichting van een elektronisch portaal voor de burger en partners voor rechtstreekse toegang tot patrimoniumdocumentatie” werd stopgezet en geïntegreerd in e-services via MyMinFin.

Verbeteren van de beschikbaarheid van onze diensten (artikel 47)

Een belangrijk aspect binnen Customer Relation Management of CRM is de toegankelijkheid. Dit kan enerzijds door gebouwen toe-

gankelijker te maken voor mensen met beperkte mobiliteit of door de signalatie van gebouwen te verbeteren wat de herkenbaarheid van de gebouwen van de FOD Financiën verhoogt. Verder moeten ook onze diensten makkelijker bereikt worden. De FOD Financiën bestudeert de introductie van klantvriendelijke openingsuren of de installatie van parlofonie waar er geen onthaalfunctie beschikbaar is. Ook de telefonische en elektronische beschikbaarheid willen we verbeteren.

Doelstelling gerealiseerd:

- * *Project “Optimaliseren dienstverlening”: Voorstudie met als doel aanbevelingen te doen om de dienstverlening te verbeteren*
- * *Verzekeren van kwalitatieve dienstverlening voor particulieren: Organiseren van een TOW Tax-on-web)-ambtenaar-permanenties, ook voor dovenen slechthorenden en aanpassen van de “look & feel” voor tablets.*

Développer la prestation de services numérique (article 53)

Met de ontwikkeling van digitale dienstverlening wil de FOD de kwaliteit ervan en de interactie met gebruikers (burgers, ondernemingen ...) gevoelig verhogen. In 2016 zal de FOD Financiën volop inzetten op de verdere uitbouw van deze digitale dienstverlening en zal de strategie en een roadmap voor de komende drie jaar worden uitgetekend. Ook wordt gestart met de inventarisatie van de wetgeving met de doelstelling om bestaande (remmende) factoren te identificeren die digitale oplossingen of opportuniteiten kunnen hinderen of de implementatie ervan kunnen vergemakkelijken. De FOD wil de uitstroom van documenten en de communicatie met burgers en ondernemingen zoveel mogelijk digitaal laten verlopen en alle informatie waarover hij beschikt toegankelijk maken voor alle be-

trokkenen. MyMinfin en MyMinfin Pro nemen hierbij een belangrijke plaats in als beveiligde toegangspoort tot de persoonlijke gegevens en de diverse e-government toepassingen. De FOD wil de ter beschikking gestelde informatie en documenten verder uitbreiden over al zijn bevoegdheidsdomeinen zodat de burger of de onderneming toegang krijgt tot zijn integrale elektronische dossier.

Doelstelling gerealiseerd:

- * *Project “indiening van een bezwaarschrift via MyMinFin” (In productie. Verdere afwerking begin 2017)*
- * *Project DIGIMAP: Ontwikkeling van een digitale roadmap*
- * *Project E-VA: Aan zelfstandige natuurlijke personen en vennootschappen de mogelijkheid bieden via MyMinfin een stand van zaken te krijgen over voorafbetalingen (Technische integratie in MyMinfin, zie project MEG 2017)*
- * *Analyse om voorafbetaling (VA) uitreksels via Zoomit te ontvangen (Technische integratie in MyMinfin, zie project MEG 2017)*

Realisatie voorzien einde februari 2017

- * *Project DIGILEX : studie over juridische remfactoren ten opzichte van digitale dienstverlening*
- * *Mogelijkheid ontwikkelen om documenten via MyMinfin elektronisch te ondertekenen (afhankelijkheid van het project DIGILEX)*

4. Engagements en doelstellingen die bijdragen aan het realiseren van:

- **LTV40 : "De federale overheid zal de democratische werking van haar organen voor overleg en beraadslaging blijven garanderen."**
- **SDG 16.7: "Ontvankelijke, inclusieve en representatieve besluitvorming op alle niveaus garanderen."**

De FOD Financiën verhoogt de toegankelijkheid van informatie (artikel 34) en zet in op interactie, dialoog en feedback (artikel 48)

Verhogen van de toegankelijkheid van informatie (artikel 34)

De FOD Financiën wil het vertrouwen van burgers en ondernemingen blijvend verdienen. Een moderne klant- en resultaatgerichte organisatie is het doel. Eén van de strategische doelstellingen van de FOD Financiën is om het niveau van dienstverlening te verbeteren.

In de voorbije jaren werden initiatieven opgestart om de dienstverlening te verbeteren en in het bijzonder de toegankelijkheid van de informatie en de communicatie te verhogen. In 2013 werd een groot deel van de informatie die over de FOD beschikbaar was op het internet samen-gebundeld tot één overzichtelijke internetsite. Ook werd een project opgestart om de leesbaarheid van de brieven die de FOD verstuurt te verbeteren. De komende jaren blijft de FOD Financiën hier verder op inzetten.

We voorzien in de verdere evolutie van onze toepassingen voor het internet naar de modernste technologieën. Onze website zal verder worden uitgebouwd vanuit het standpunt van de gebruiker opdat deze snel en verder te streven naar één website die alle informatie hergroepeert waarvoor de FOD Financiën bevoegd gemakkelijk de gezochte informatie kan vinden en raadplegen. Bovendien is het de bedoeling om is.

Doelstellingen gerealiseerd:

* Project "Leesbaarheid 1": Sensibiliseren en opleiden van medewerkers om leesbare teksten en boodschappen te schrijven

Lopen volgens planning:

* Project "Verbeteren en gebruiksvriendelijker maken van Fisconet" (einddatum 31/12/2019)

* Project "Annucomp": Evalueren en verbeteren van de prestaties zodat bedrijven en burgers onze contactgegevens duidelijk terug vinden, op basis van een bevraging van de gebruikers naar verbetermogelijkheden (de realisatie wordt verlaat naar einde 2017 wegens uitbreiding van de scope)

Met lichte vertraging ten opzichte van de oorspronkelijke planning, maar onder controle

* Project "Redesign internet": Analyseren en integreren van diverse bestaande internetsites van de FOD Financiën tot één geïntegreerde website en zo toegankelijk mogelijk maken voor mensen met een beperking, maar ook voor tablets en smartphones (realisatie ervan is afhankelijk van project "visuele identiteit")

* Project "Leesbaarheid 2": Herschrijven van modelbrieven die naar interne en externe gebruikers worden gestuurd volgens de leesbaarheidsprincipes en invoeren in de informaticasystemen waar ze gebruikt worden volgens jaarlijks actieplan.

Inzetten op interactie, dialoog en feedback (artikel 48)

De FOD wil de contacten met burgers, ondernemingen en partners verder verbeteren door meer als partner op te treden, door het gebruik van nieuwe communicatiekanalen zoals sociale media maar ook door het Contactcenter verder te professionaliseren en een kwalitatieve klachtenbehandeling te garanderen. De contactkanalen moeten verder gealigneerd worden zodat men hetzelfde antwoord krijgt via email, telefoon, website ... Daarom moet de FOD de manier waarop wij onze diensten aan de burgers en de ondernemingen aanbieden permanent afstemmen op hun behoeften. De FOD moet hen dan ook betrekken bij de opvolging en de uitbouw van onze dienstverlening. De FOD doet dit aan de hand van tevredenheidsmetingen.

Doelstellingen gerealiseerd:

** Optimaliseren van het klachtenbeheer binnen de FOD Financiën*

** Verderzetten van de consultatie van stakeholders met het oog op de evaluatie van de dienstverlening en het verzamelen van voorstellen tot verbetering van de dienstverlening: er vonden focusgroepen over dienstverlening plaats bij externe stakeholders.*

C. Axes de gestion durable dans le fonctionnement interne de l'organisation

C. Krachtlijnen van het duurzaam beheer in de interne werking van de FOD

Doel van EMAS binnen de FOD Financiën :

- een kader bieden voor de bescherming van het milieu door de negatieve gevolgen op het milieu die door de FOD worden teweeggebracht, te vermijden of te verhinderen;

- de FOD bijstaan bij het naleven van de wettelijke milieuvorschriften;
- de milieuprestaties verbeteren door de manier waarop de producten en diensten van de FOD Financiën worden ontworpen, ontwikkeld, verspreid, verbruikt en verwijderd (levenscyclus) te beheren of te beïnvloeden;
- financiële en operationele winst maken via milieuvriendelijke alternatieven en informatie over het milieu aan betrokkenen overmaken.

Opzetten van een milieubeheersysteem

Het label 'ecodynamische onderneming' dat in 2015 voor het North Galaxy-complex werd behaald, zal in 2018 moeten worden vernieuwd. Naar aanleiding van een beslissing van minister Céline Frémault, minister van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering belast met Huisvesting, Levenskwaliteit, Leefmilieu en Energie, gaat Leefmilieu Brussel (BIM) het label moderniseren en de kringlooeconomie in de fundamentele ervan integreren. De nieuwe versie van het label zal in de herfst van 2017 opgestart worden.

Het EMAS-project dat in eerste instantie de certificering van de centrale zetel (North Galaxy) in 2017 beoogt, bevindt zich in de fase van implementatie van de methodologie en van een management- en reportingtool voor meerdere gebouwen. De kennis van bepaalde milieuprocedures en het bijhouden van de indicatoren en reporting naar het management van de FOD Financiën en de belanghebbenden zal worden gewaarborgd door de management- en reportingtool.

Het is de bedoeling om in de nabije toekomst te werken met een netwerk van logistieke medewerkers die in de verschillende gebouwen sensibiliseringsacties voeren om de objectieven te realiseren.

C.2. Dialoog met stakeholders

De FOD wil verder inzetten op interacties en dialoog met stakeholders (o.a. via regelmatige schriftelijke enquêtes) en hun feedback gebruiken om zijn dienstverlening bij te sturen en te verbeteren (artikel 48). De stakeholdersbevraging omtrent duurzame ontwikkeling zal hierin zoveel mogelijk geïntegreerd worden.

Begin 2017 vindt een schriftelijke stakeholdersenquête plaats bij burgers om de thema's te bepalen waarover de stakeholders prioritair willen geïnformeerd worden in de GRI 2017 (materialiteitsindex).

C.3. Bewustmaking van het personeel

- De Vrijwilligersdag van de FOD Financiën: Dit jaar bracht de Vrijwilligersdag op 8 oktober 200 medewerkers van de FOD samen. Zoals de eerste editie ("rolstoelen poetsen"), wilde de FOD opnieuw rond één thema werken. Voor deze vijfde editie hebben Dienst DO samen met de Algemene Administratie van de Inning en de Invordering en in partnerschap met Natuurpunt en Natagora een programma uitgewerkt rond natuurbescherming en natuuronderhoud in 13 natuureservaten over heel België. De vrijwilligers van de FOD hebben de natuurgebieden opgeruimd en klaar gemaakt voor de winter en hebben nadien genoten van een mooie begeleide wandeling.
- Dag van de duurzame Ontwikkeling: De FOD investeert reeds jaren intensief in digitalisering om zoveel mogelijk te evolueren naar een papierloze omgeving en in gescheiden afvalophalen. Daarom sloot de FOD zich in 2015 voor de tiende editie van de Dag van de Duurzame Ontwikkeling aan bij de Europese Week van de Afvalpreventie. De activiteiten van de FOD over heel België stonden in het teken van afval reduceren, beter sorteren en recyclen,

zowel thuis als op kantoor. In Brussel konden de activiteiten door de terreurdreiging niet doorgaan. Daarom werden ze opnieuw georganiseerd in maart 2016. In de North Galaxy (NoGa) en de Financietoren (Finto) werden een tentoonstelling en een infosessie georganiseerd om onze medewerkers meer bewust te maken van de grote hoeveelheid kantoorafval (vooral papier) die we in deze twee grote gebouwen creëren. Door de terreuraanslag van 22 maart konden deze activiteiten opnieuw niet doorgaan.

- Deelname aan de actie 11.11.11.

C.4. Communicatie en sensibilisering

Het is de bedoeling om de medewerkers van de FOD via meerdere interne communicatiekanalen te informeren over verschillende onderwerpen van duurzame ontwikkeling en om hen te sensibiliseren tot meer duurzaam gedrag, zowel op het werk als privé.

In 2016 werden meerdere sensibiliseringsartikels gepubliceerd op het intranet van de FOD, op het intranet van Dienst DO en in het personeelsmagazine FinInfo rond volgende onderwerpen:

- het jaarlijks actieplan DO en de link met de SDG
- afvalsortering in het kader van EMAS en de dag van de Duurzame Ontwikkeling;
- duurzame mobiliteit;
- duurzame evenementen, zoals de Vrijwilligersdag;
- actualiteiten, zoals 11.11.11.;
- realisatie van DO-doelstellingen door administraties en stafdiensten.

C.5. Duurzame mobiliteit

Wagenpark:

De cijfermatige rapportering werd geactualiseerd en volledig hernieuwd op basis van de huidige verdeling van de wagens binnen het wagenpark van de FOD.

Tot voor enkele jaren had de FOD voornamelijk meer vervuilende en oudere dieselwagens. Geleidelijk proberen wij ons wagenpark duurzamer te maken.

Bedrijfspolitik die de komende jaren wordt verdergezet binnen het aankoopbeleid, in zoverre het budget dit toelaat :

- In eerste instantie dieselwagens zoveel mogelijk weren uit het wagenpark en vervangen door andere, minder vervuilende wagens bij de aankoop van nieuwe voertuigen. De FOD reduceert sterk het aantal dieselwagens en zorgt ervoor dat de oudere en meest vervuilende worden vervangen door nieuwe wagens op benzine.
- In tweede instantie opteert de FOD in de mate van het mogelijke voor de aankoop van wagens op elektriciteit en CNG, zowel voor de personenwagens als voor de bestelwagens. In 2016 werden 3 elektrische wagens en 1 wagen op CNG aangekocht.

Duurzame mobiliteit van personeel stimuleren:

- In het kader van de federale regelgeving biedt de FOD ook in 2016 een volledige tussenkomst in de abonnementen voor openbaar vervoer en de fietsvergoeding (*):
 - 9193 op een totaal van ca. 22.900 personeelsleden hebben een abonnement op het openbaar vervoer gekregen;
 - 3773 personeelsleden hebben gebruik gemaakt van de fietsvergoeding.

(*) De cijfers voor de STIB, NMBS, TEC en De Lijn voor het volledige

jaar 2016 zijn pas einde februari bekend omdat dan pas alle facturen zijn overgemaakt aan de FOD. Voor de STIB worden cijfers weergegeven t.e.m. oktober 2016 en voor de NMBS, TEC en De Lijn t.e.m. september 2016

- De FOD is lid van Carpoolplaza, zodat carpooling kan georganiseerd worden o.a. bij staking van het openbaar vervoer.
- De FOD moedigt telewerk aan: Er is een continue follow-up met actieplannen gericht op de verbetering en toename van TAW ("Anders werken") o.a. via telewerk en satellietwerk. Van het totaal aantal gewerkte dagen in 2016 waren 15% telewerkdagen. Van januari tot en met november 2016 werden 331.045 telewerk- en satellietwerkdagen geregistreerd.
- Daarnaast biedt de FOD op eigen initiatief:
 - een variabel uurrooster met flexibiliteit in werkuren, om files te vermijden : Einde 2016 werkt 61% van de personeelsleden volgens een variabel uurrooster.
 - het gebruik van e-tickets NMBS voor dienstreizen in plaats van bulkbiljetten (dit is ook , met papierbesparing en administratieve vereenvoudiging).
 - tussenkomst in abonnementen voor stadsfietsen bij wijze van proefproject in Brussel, Antwerpen en Namen en een intern aanbod van enkele bedrijfsfietsen in Brussel, om haar personeel te sensibiliseren voor de "zachte" mobiliteit.
 - deelname aan de Week van de Mobiliteit via diverse promotie- & sensibiliseringsacties.

Een mobiliteitsplan opmaken en uitvoeren In het kader van gewestelijke regelgeving:

De FOD maakt driejaarlijks een mobiliteit- en bedrijfsvervoerplan op voor de 7 grote gebouwen van de FOD Financiën in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest met minimum 100 personeelsleden.

De uitvoering wordt gedurende de 3 daaropvolgende jaren getoetst aan het plan dat werd goedgekeurd door Brussel Leefmilieu.

In 2016 werden de fietsenparkings verder in overeenstemming gebracht met de wetgeving van het Brussels Gewest (1 dossier is nog lopend). Daarnaast vonden volgende aanpassingen en communicaties plaats :

- Op de website DO werd de link gelegd naar de website van de FOD Mobiliteit met de “gepersonaliseerde rapporten” uit Diagnostiek 2014 van al onze vestigingen (bedrijfsprofiel, gegevens, maatregelen, adviezen op maat).
- De multimodale toegangsplannen werden geactualiseerd na de verhuisactiviteiten en in de kijker gezet gedurende de week van de mobiliteit via affiches en op de website van de FOD Financiën.
- Het noodplan bij pollutiepieken werd bijgewerkt, goedgekeurd door het Directiecomité en gepubliceerd op de website DO.

In juni 2017 vinden nieuwe mobiliteitsenquêtes plaats (FOD Mobiliteit en Brussel Leefmilieu).

C.6. Duurzaamheidscriteria bij overheidsopdrachten

FOD Financiën:

Overeenkomstig de omzendbrief van 16 mei 2014 (Belgisch Staatsblad van 21 mei 2014) onderzoekt de Afdeling Aankopen van de FOD Financiën systematisch de mogelijkheid om milieuaspecten op te nemen in de technische specificaties van de bestekken waarbij rekening moet worden gehouden met het feit dat die specificaties transparant moeten zijn en noch de mededinging mogen beperken noch discriminerend mogen zijn. Bovendien moeten ze verband houden met het voorwerp van de opdracht. De technische specificaties die met het voorwerp van de opdracht verband houden, worden geformuleerd

hetzij door verwijzing naar (internationale, Europese of nationale) normen, hetzij als prestatie-eisen of functionele eisen, hetzij door verwijzing naar een combinatie van beide.

De sociale aspecten mogen naargelang van hun aard slechts in bepaalde stadia van de gunningsprocedure van opdrachten worden geïntegreerd. Het is bijvoorbeeld vaak gepaster om de sociale aspecten betreffende de arbeidsvoorwaarden op te nemen in de uitvoeringsclausules van een opdracht. De toegankelijkheidskwesties daarentegen behoren over het algemeen tot de technische specificaties. Bovendien bekijkt de Afdeling Aankopen per geval om de sociale aspecten te integreren naargelang van het voorwerp van de opdracht en de beoogde doelstellingen.

De Afdeling Aankopen integreert systematisch in de uitvoeringsclausules van de bestekken de noodzaak voor de inschrijver om de 8 basisconventies van de IAO in bijlage 2 van de omzendbrief van 16 mei 2014 te respecteren.

Vaststellingen bij de cijfergegevens van 2016:

De statistieken over het aantal afgesloten en lopende dossiers geven een beeld van de werkzaamheden van de Afdeling Aankopen tijdens het jaar 2016. Net als in het jaar 2015 is het bijzonder moeilijk om statistieken over de milieuaspecten te geven daar de optie werd genomen om milieueisen in de technische clausules op te nemen (voorbeeld: te gebruiken poetsproducten, energieprestatie ...). Er kan evenwel worden vastgesteld dat er in meer dan 50% van de afgesloten opdrachten in 2016 milieueisen in de technische clausules zijn opgenomen. Hetzelfde geldt voor de statistieken over de kmo's. Bij gebrek aan een definitie van de kmo in de omzendbrief van 16 mei 2014 is het onmogelijk om betrouwbare statistieken daaromtrent aan te leveren. Daarnaast zou de eventuele toepassing van de definitie in het Wetboek van vennootschappen betekenen dat er voor iedere opdrachtnemer een arbeidsintensief onderzoek zou moeten worden

gevoerd zonder echte toegevoegde waarde. De Afdeling Aankopen is evenwel van mening dat een aankoopbeleid dat gericht is op kmo's zich niet mag beperken tot de vaststelling dat een aantal opdrachtnemers aan de omschrijving van een kmo voldoen, maar concrete maatregelen moet treffen die kmo's ertoe aanzetten een offerte in te dienen. Hoewel de verdeling in percelen een gunstige maatregel kan zijn, verkiest de Afdeling Aankopen in dat opzicht met kwalitatieve selectiecriteria te werken zodat wordt vermeden dat een onredelijk omzetcijfer voor een kmo wordt opgelegd of dat er referenties worden voorgeschreven die alleen bedrijven kunnen voorleggen die al actief zijn.

C.7. Welzijn van het personeel

De FOD Financiën neemt de nodige acties om de bedrijfscultuur te doen evolueren zodat het welzijn van de medewerkers wordt bevorderd en het evenwicht tussen werk en privéleven wordt gerespecteerd, om de medewerkers meer autonomie te geven en te responsabiliseren en een mensgericht leiderschap te integreren, zowel voor het top als middelmanagement (artikel 63).

De FOD Financiën heeft zoals de voorbije jaren heel wat initiatieven genomen die een goed evenwicht tussen professioneel en privéleven helpen mogelijk maken: flexibele arbeidsuren, telewerk, satellietwerk, kinderopvang tijdens schoolvakanties, sportactiviteiten onder de middag, enz.

De Stafdienst P&O werkt continu verder aan haar actieplan voor duurzame tewerkstelling van personeelsleden, rond drie pijlers: de fysieke en psychische gezondheid ("kunnen"), de valorisatie en ontwikkeling van competenties ("kennen") en de motivatie op het werk ("willen"):

- Continue verbeteren van het welzijn en de fysiek van de medewerkers: In 2016 werd het vijfjarenplan "Welzijn 2017 - 2021" afgewerkt en onderhandeld met de syndicaten. Verschillende acties werden ingeleid.
- Stress beheren (actieplan) en aanbieden van activiteiten van mentale ontspanning en ontwikkelen van anti-stressactiviteiten
- Analyse van psychosociale risico's
- Sensibiliseren van de medewerkers over gezonde voeding (*)
- "Werknemers in goede conditie" door van sporten een levensstijl te maken (Move Week)
- Project "Invoeren van teambuilding in de organisatiecultuur"
- Tevredenheidsenquête 2016
- Continu verzekeren van technische en generieke opleiding (GOP 2016)
- Loopbaanbegeleiding door gecertificeerde loopbaanbegeleiders
- Lancering van een online tool om zelfinschatting te maken van competenties en ontwikkelingspiste
- Telewerk aanmoedigen (continue follow-up en actieplannen)

(*) Gezonde voeding aanbieden in de bedrijfsrestaurants: De FOD besteedt zijn restaurants uit aan Fedorest. In onze grote gebouwen biedt Fedorest dagelijks een vegetarische schotel aan.

Een grote uitdaging in 2016 om het integriteitsbeleid structureel te verankeren, met integratie van de deontologische code en het waardenkader voor de FOD Financiën, werd gerealiseerd :

- Structurele verankering met zowel centrale aansturing (integriteitsnetwerk) als decentrale aansturing (integriteitsactoren)
- Sensibilisering via opleiding deontologie & integriteit aan nieuwe medewerkers en leidinggevendenden.

C.8. Sociaal verantwoorde initiatieven

De FOD Financiën wil een spiegel van de maatschappij zijn en gaan voor een inclusieve maatschappij. Dat wil hij vertalen in de samensetting van het personeel door een inclusief HR-beleid te voeren dat een gelijke toegang tot het openbaar ambt voor elke burger mogelijk maakt (artikel 62 Bevordering van gelijke kansen).

SDP&O heeft in 2016 gewerkt rond volgende doelstellingen:

- Verhogen van de werkgelegenheid van personen met een handicap (streven naar 3%): door gerichte acties rond de vrijwillige herkenningsgraad van personen met een handicap binnen de FOD steeg het % van 1,29% naar 1,50%. Het stijgingspercentage werd beperkt door een hoge uitstroom wegens pensioen.
- Bevorderen van de gelijkheid van mannen-vrouwen in de eerste en tweede graad van de administratie: Er werd een studie gerealiseerd.
- Rekening houden met de dimensie leeftijd en levenscyclus in het personeelsbeleid : Er werd een gericht actieplan gerealiseerd.
- Weerspiegelen van de culturele diversiteit van onze samenleving: Verschillende methoden van monitoring werden bestudeerd. Het

opmaken van een cijfermatige stand van zaken is verschoven naar 2017.

Er werd deel genomen aan de Federale week Diversiteit 2016.

De FOD heeft in 2016 heel wat in het werk gesteld voor gehandicapte personeelsleden: arbeidspostaanpassingen, een nieuwe inbelprocedure voor doven en slechthorenden bij ziekte en een aangepaste smartphone, de mogelijkheid voor medewerkers met een handicap om een eersteklasabonnement openbaar vervoer te bekomen. In 2017 volgt de mogelijkheid om een iPhone met VoiceOver te krijgen voor blinden en slechtzienden.

De FOD draagt ook bij aan de LTV rond sociale cohesie en kansarmoedebestrijding en aan SDG1 “Beëindig armoede in al haar vormen”. Omdat de FOD Financiën door zijn maatschappelijke functie een grote impact heeft op de financiën van burgers en gezinnen, werken er sinds najaar 2016 drie ervaringsdeskundigen “armoede” in de Algemene Administratie van de Inning en de Invordering (artikel 66 transversale doelstelling “dienst overschrijdende samenwerking”, federaal coördinatie-mechanisme armoedebestrijding).

C.9. GRI-duurzaamheidsverslag (Global Reporting Initiative)

In 2015 heeft de FOD Financiën voor de vierde keer een GRI-verslag opgenomen in zijn gewoon jaarverslag over 2014. In 2017 wordt een nieuw GRI-rapport gemaakt over 2016.

6.8. FOD Mobiliteit en Vervoer

(Mevrouw Cindy Dequesne)

In 2005 werd de cel Duurzame Ontwikkeling opgericht in de FOD MT en sinds januari 2014 behoort deze cel tot de ondersteuningsdiensten van de Voorzitter.

De CDO is als volgt samengesteld:

- een coördinatrice aangesteld door het directiecomité: Dequesne Cindy;
- een secretaris;
- een begrotingsverantwoordelijke;
- verschillende vertegenwoordigers inzake milieubeheer - EMAS;
- een verantwoordelijke duurzame aankopen;
- een verantwoordelijke diversiteit;
- een verantwoordelijke 'contact handicap';
- een verantwoordelijke Gender Mainstreaming
- een verantwoordelijke "armoede".

De leden vergaderen meermaals per jaar om de voortgang van de lopende projecten door te nemen.

A. De activiteiten van de Cel DO in 2016

De opdrachten van de cel draaien rond de mobiliteit en de 3 pijlers van duurzame ontwikkeling :

- de sociale pijler ;
- de milieupijler ;
- de economische pijler.

A.1. De sociale pijler

De materies die in dit onderdeel aan bod komen, zijn gendermainstreaming, handicap, diversiteit en armoede.

Gendermainstreaming

In het kader van Gendermainstreaming heeft de FOD Mobiliteit en Vervoer in 2016 de onderstaande acties ter zake ondernomen:

- Deelname aan de vergaderingen georganiseerd door de interdepartementale coördinatiegroep van het Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen bepaald door artikel 6 van de wet van 12 januari 2007 en conform artikel 2 van het koninklijk besluit van 26 januari 2010.
- Deelname aan de vergaderingen georganiseerd door de cel Duurzame Ontwikkeling van de FOD Mobiliteit en Vervoer.
- Steun aan de uitvoering van de gender budgeting voor het jaar 2016.
- Wat betreft de uitsplitsing naar sekse van de statistieken die worden gemaakt, ingewonnen of besteld:
 - o voorstel tot opname van de dimensie gender bij de onderhandeling van de beheerscontracten tussen de Staat, de NMBS en Infrabel.

o enquête woon-werkverkeer: de FOD stelt de sociale partners voor om het gegeven sekse verplicht te maken bij de volgende enquête over het woon-werkverkeer.

- Wat de overheidsopdrachten betreft, heeft de coördinatrice Gendermainstreaming de cel “Overheidsopdrachten” ervan op de hoogte gebracht dat de wet van 12 januari 2007 bepaalt dat elke minister: “waakt, in het kader van de procedures voor de toekenning van overheidsopdrachten en de toekenning van subsidies, over het in aanmerking nemen van de gelijkheid van vrouwen en mannen en de integratie van de genderdimensie.”

Handicap

Op 17 maart 2016, voorstelling van de brochure “De rechten van passagiers met een verminderde mobiliteit” aan een publiek van personen die van ver of nabij te maken hebben met de mobiliteitsproblemen van personen met een handicap. http://mobilit.belgium.be/sites/default/files/downloads/Folder-NL_.pdf

Op 6 oktober 2016 heeft de verantwoordelijke Contact Handicap, begeleid en rondgeleid door een personeelslid van het directoraat Luchtvaart, een uitgebreid bezoek aan de luchthaven Brussel-Nationaal gebracht. Het doel van dit bezoek was om ter plaatse te controleren wat er allemaal is ingevoerd om het onthaal van personen met een handicap op de luchthaven, van bij hun aankomst tot hun aan boord gaan, te vergemakkelijken.

In 2017 zal men contact opnemen met de verantwoordelijken van de luchthaven om verslag uit te brengen over de eventuele vaststellingen en om eventuele wijzigingen en/of verbeteringen te overwegen.

Op 30 november 2016 heeft de verantwoordelijke Contact Handicap

deelgenomen aan de enige vergadering van de UNCRPD die in 2016 werd georganiseerd.

Gedurende het hele jaar 2016, heeft de verantwoordelijke Contact Handicap de “request collector” beheerd die de burger toelaat om vragen te stellen over de rechten van passagiers met een verminderde mobiliteit. Hij nam ook deel aan vergaderingen zowel binnen- als buitenshuis, over de federale diversiteit op het vlak van handicap.

Diversiteit

Het diversiteitsbeleid is een onderdeel van de duurzame ontwikkeling, maar de personeelsgerelateerde aangelegenheden worden uitsluitend door onze dienst P&O beheerd.

Op federaal niveau en sedert eind 2014 werden er rond de onderstaande thema's talrijke werkgroepen opgericht: handicap, geslacht, LGBT (nieuwe naam SOGIE: sexual orientation, gender identity and expression), migratie, enz. De resultaten van de door deze werkgroepen opgestarte projecten stellen elke diversiteitsverantwoordelijke in staat om nieuwe vernieuwende acties op te zetten.

In deze context zet de FOD Mobiliteit en Vervoer zich actief in door deel te nemen aan de verschillende werkgroepen en nam de FOD het vicevoorzitterschap van het federale diversiteitsnetwerk, maar ook het voorzitterschap van de groep GENDER tot eind 2016 op zich.

Gelijklopend hiermee zet de FOD Mobiliteit en Vervoer de verwezenlijking van het in juni 2015 goedgekeurde actieplan voort. Dit plan omvat de recurrente acties voor de periode 2015-2018 en de jaarlijkse gerichte acties. Hierdoor worden er elk jaar bijkomende acties voorgesteld onder de vorm van een bijlage bij het plan, met een beoordeling van de voorgaande acties.

De in 2016 in het departement verwezenlijkte acties draaiden voor-

namelijk rond de recurrente acties (met betrekking tot de reglementering) en rond de communicatie over diversiteit:

- Een gedetailleerde procedure beschrijven voor de aanvragen tot inrichting van werkplekken;
- “Gender en onderlinge afstemming van het beroeps- en het privéleven”: Federale brochure;
- Bewustmaking van de reglementaire aspecten van “diversiteit” ;
- Generatieoverschrijdende thematiek: “Project voorbereiding op het pensioen” en “coach seniors”- opgeschort aangezien de pensioenwetgeving nog niet uitgeklaard is - maar verband met het thema van de federale week van de diversiteit 2016;
- Discriminatiecriteria: sensibilisering (19 criteria);
- Thema van de federale week van de Diversiteit 2016: “Motivatie werkt voor elke leeftijd”;
- Kinderopvang juli - augustus 2016;
- Postercampagne (federale week van de diversiteit en opnieuw actualiseren van intranet);
- Sensibilisering officiële themadagen;
- Dossier subsidieaanvraag FOD P&O 2016: Aanpassing van werkplekken;
- Project DUO DAY (maart 2016).

Armoede

De persoon die verantwoordelijk is voor de opvolging van de projecten in verband met armoede heeft deelgenomen aan de vergaderingen van het federale netwerk armoedebestrijding. Het hoofddoel was de uitvoering van het derde federale plan armoedebestrijding.

Hij nam ook deel aan vergaderingen over diversiteit op het vlak van armoede.

Hij maakt deel uit van de werkgroep armoedebestrijding van het federale netwerk diversiteit, die door Selor wordt georganiseerd. De werkzaamheden van deze verantwoordelijke betroffen een uitgebreid onderzoek naar de federale sociale diensten. De resultaten van dit onderzoek werden op 22 november 2016 in het raam van de federale week van de diversiteit openbaar voorgesteld.

A.2. De milieupijler

Wij zijn EMAS-geregistreerd sinds 2007. Dit onderdeel in zijn geheel wordt uitvoerig uiteengezet in de milieuverklaring. Kortom: de FOD ziet er via de CDO op toe om de impact van zijn activiteiten (gebouw en opdrachten) op het milieu te beperken.

Verschillende verbruiks- en uitstootparameters worden gemonitord en bij opmeting van abnormale waarden wordt er actie ondernomen.

Het hele jaar lang vonden er acties plaats in verband met duurzame aankopen voor de digitalisering van documenten of processen, voor afvalsortering.

Het programma van de DO-dagen was redelijk goedgevuld: klein duurzaam ontbijt, biomarkt, vertoning van de film “De ronde van een klimaatneutraal België”, bezoek aan de sociale passiefwoningen Musin van Beliris, donderdag “veggiedag” in de cafetaria, de workshop “leer hoe je zelf ecologische schoonmaakmiddelen maakt” en twee namiddagen in het raam van de werelddag van de oceaan: de onderwaterwereld als inspiratiebron.

A.3. De economische pijler

Deze pijler betreft vooral de duurzame aankopen. Voor dit jaar worden drie acties naar voren geschoven :

- De aankoop van voertuigen met hoge milieuprestaties: CNG, hybride;
- Tussenkoms t op een seminarie “aankoop van duurzame voertuigen”;
- Organisatie van een opleiding “duurzame aankopen” voor het personeel, in samenwerking met het FIDO en de dienst openbare aanbestedingen.

A.4. Mobiliteit

De verantwoordelijke van de CDO is tevens Mobility manager. Er werden bewustmakingsacties voor het gebruik van de actieve modi opgestart, meer bepaald tijdens de week van de mobiliteit: fietscoaching, workshop fietsherstelling, ...

De mobility manager zorgt ook voor de communicatie in verband met de pollutie- en de ozonpieken.

B. De maatregelen en acties die bijdragen aan een DO

Duurzame ontwikkeling maakt integraal deel uit van het managementplan 2013-2019 van de voorzitter van het directiecomité. De beleids- en operationele doelstellingen zijn nauw verbonden met de DO en dit komt tot uiting in de bestuursovereenkomst.

Enkele voorbeelden:

- *Voor het DG Wegvervoer en Verkeersveiligheid: bevordering van alternatieve brandstoffen in samenwerking met de sector, de beroepsverenigingen, de andere betrokken FOD's en de gewesten;*

- *Voor het DG Maritiem Vervoer: verbetering van de aantrekkelijkheid van het goederenvervoer over de waterwegen door vermindering van de administratieve rompslomp en de invoering van een modern juridisch kader;*
- *Voor het DG Luchtvaart: vermindering van de milieu-impact van het luchtvervoer door stabilisering van de routes en de vluchtprocedures;*
- *Voor het DG Duurzame Mobiliteit en Spoorbeleid: vermindering van de milieu-impact van de verschillende vervoersmodi door vermindering van de uitstoot en van de verontreinigende lozingen, alsook van de geluidshinder (bevorderen van de aanpassing (retrofitting) van het rollend materieel).*

C. Krachtlijnen van het duurzaam beheer in de interne werking van de FOD

In het aankoopbeleid dat de FOD M&V heeft ontwikkeld, werd de omzendbrief duurzame aankoop van 2014 integraal opgenomen. De initiatieven op het vlak van aankopen werden besproken in het bovenstaande punt met betrekking tot de economische pijler van DO.

Zoals hierboven is uiteengezet, is de FOD M&V EMAS-/ ISO 14001-geregistreerd. De coördinatrice DO heeft trouwens de coördinatie van het netwerk en van de federale EMAS-WG overgenomen.

6.9. FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg

(mevrouw Els Borgers, lid van de ICDO, en de heer Stany Chigoho Kalimo, plaatsvervanger)

De Cel Duurzame Ontwikkeling–EMAS (= Cel Green) bestaat uit de vertegenwoordigers van alle directies die door de directie verantwoordelijken worden aangewezen. Zij wordt gestuurd door de coördinatrice duurzame ontwikkeling en EMAS. De coördinatrice werkt onder de verantwoordelijkheid van de voorzitter van de FOD.

De Cel beschikt niet over een eigen budget.

A. De activiteiten van de Cel DO in 2016

De Cel Green kwam driemaal samen daarnaast waren er ook verschillende informele overlegmomenten met diverse vertegenwoordigers van de verschillende directies en administraties.

De vertegenwoordiger van de FOD WASO heeft deelgenomen aan de vergaderingen van de ICDO. De coördinatrice Duurzame Ontwikkeling woonde ook de volgende studiedagen en seminars bij:

- Lunchdebat
- Tweedaagse opleiding “GRI-rapportering” (juni 2016)
- Workshop opmaak jaarverslag (december 2016)

A.1. Follow-up Emas

Sinds einde 2009 (uitreiking label : begin 2010) is de FOD WASO EMAS-gecertificeerd. Een registratiecyclus duurt drie jaar. Tijdens de eerste cyclus werden 7 doelstellingen weerhouden. Deze doelstellingen hadden vooral betrekking op het terugdringen van ons energieverbruik (optimalisering ICT, water, gas, elektriciteit) en het verminderen van ons papierverbruik. Begin 2013 werd de tweede registratiecyclus gestart. Het accent lag op het verder zetten van de goede praktijken en het verder opvolgen van de doelstellingen uit de eerste registratiecyclus, en sensibilisatie.

In 2016 vond er slechts een (externe) audit plaats. Deze audit werd uitgevoerd door een externe firma (AIB Vinçotte) in het kader van herregistratie en opstart van onze derde EMAS-cyclus. Door problemen met de agenda's en timing werd er geen gekruiste audit uitgevoerd.

A.2. Follow-up mobiliteitsplan

In 2014 werd er een nieuw mobiliteitsplan opgesteld. Er werd eveneens een nieuwe mobiliteitsenquête afgenomen onder de personeelsleden en de bezoekers van de FOD WASO.

De fietsparking voor onze medewerkers en de bezoekers werd in orde gebracht.

Op intranet werd een luik “duurzame verplaatsingen” gecreëerd.

De mobiliteitscoördinator heeft regelmatig overleg gepleegd met de mobiliteitscoördinatoren van de FOD Volksgezondheid, RSZ en RVP over de creatie van een platform “Carpoolplaza”.

In 2017 zal er een nieuwe mobiliteitsenquête afgenomen dienen te worden onder onze personeelsleden.

De mobiliteitscoördinator heeft de opleiding “mobility manager” gevolgd (februari – juni 2016)

Le coordinateur a suivi la formation « mobility manager » (février – juin 2016).

A.3. Sensibilisering Duurzame Ontwikkeling

In 2016 werd er door de FOD WASO niet deelgenomen aan de dag van de duurzame ontwikkeling.

Op 15 september 2016 organiseerde de FOD WASO het feest van de FOD. Tijdens dit “feest” werd er ook aandacht besteed aan duurzame ontwikkeling door o.a. een workshop.

Nieuwe personeelsleden krijgen een uitgebreide infosessie over EMAS en duurzame ontwikkeling.

In samenwerking met de Communicatiedienst werd er op regelmatige tijdstippen geïnformeerd over EMAS en duurzame ontwikkeling door berichtjes op intranet, affiches aan de liften.

Thema's die onder meer aan bod gekomen zijn:

- Duurzame toerisme
- Duurzame feesten (eindjaar feesten 2016)
- Earth Hour
- Dagen zonder vlees

Naar aanleiding van de opstart van de derde registratiecyclus werd er een online enquête afgenomen onder de personeelsleden om EMAS en duurzame ontwikkeling onder de aandacht te brengen en te polsen naar nieuwe ideeën en mogelijke doelstellingen en acties.

De milieuverklaring en milieubeleid werden op intranet en de website gepubliceerd.

B. De maatregelen en acties die bijdragen aan een DO

De FOD heeft bijgedragen (en draagt bij tot) tot de opmaak en realisatie van 3 gezamenlijke acties die zich situeren op de realisatie van de doelstellingen 5, 8 en 10.

- De terugdringing van de loonsongelijkheid tussen vrouwen en mannen;
- De evaluatie van de impact van de nieuwe manieren van werken;
- De kwaliteit van het werk, de preventie van beroepsrisico's en sociale inclusie.

In 2016 werden de volgende acties ondernomen:

B.1. Acties in het kader van Afdeling van de Internationale Zaken:

In 2016 ondernam de afdeling Internationale Zaken verschillende initiatieven om bij te dragen aan de realisatie van doelstelling 8 van het Programma 2030 (“Decent Work”).

De FOD ondersteunde het initiatief “Global Deal: Enhanced social dialogue for decent work and inclusive growth”, gelanceerd door Zweden, in samenwerking met de IAO en de OCDE (?) van de Verenigde Naties (september 2016). Deze “Global Deal” heeft tot doel het promoten van de sociale dialoog, cruciaal element om te komen tot fatsoenlijk werk en de inclusieve economische ontwikkeling, en heeft tot doel het verzekeren van een meer rechtvaardigere verdeling van de voordelen van de globalisering. Het gaat om een multipartite partnerschap bestaande uit regeringen, ondernemingen, werkgevers- en werknemersorganisaties en andere organisaties zoals IAO, OCDE. De Global Deal levert een concrete bijdrage tot doelstelling 8 wat betreft “decent work en economische groei” maar ook aan doelstelling 10 (vermindering van de ongelijkheid). België is gevraagd deel uit te maken van de kerngroep om dit initiatief te ondersteunen. De deelnemers engageren zich om actieplannen op te stellen. Deze vormen de basis voor een uitwisseling van goede praktijken.

De FOD Werkgelegenheid heeft altijd al op actieve wijze de sociale dialoog, basiselement van de democratie en een van de pijlers van fatsoenlijk werk, gesteund. In 2016 hebben we verschillende internationale samenwerkingsprojecten gefinancierd. Deze projecten werden geleid door de Belgische sociale partners en hadden vooral betrekking op het ondersteunen van de sociale dialoog in de Arabische landen, Oost-Europa en de Balkan.

a) Project van de drie Belgische syndicale organisaties waarvan het belangrijkste doel was het versterken van de rechten van de arbeiders, behorende tot de kwetsbare groepen, in de Arabische wereld met betrekking tot de sociale dialoog. Meer specifiek, gaat het om het versterken van de capaciteiten van de syndicale kaders, het faciliteren van de dialoog tussen de Arabische vakbonden en de werkgevers en lokale overheden enerzijds en met het IMF, de Wereldbank en de IAO anderzijds. Tenslotte, beoogt het project ook de Arabische werknemers te sensibiliseren en informeren om fatsoenlijk werk en sociale bescherming te integreren in hun beleid en ontwikkelingsprogramma's.

b) Project geleid door het ABVV rond fatsoenlijk werk en het beleid van de Europese Investeringsbank (EIB) in de zuidelijke buurlanden van de EU en lid van de Arabische Liga. Dit project beoogt het verzekeren van een betere naleving van de internationale conventies van de IAO in het beleid van de EIB, ervoor te zorgen dat de sociale politiek van de Commissie voortgezet wordt in de EIB, het promoten van de sociale dialoog ; ook wat betreft de vragen rond de vreemdelingenpolitiek van de EU, in het bijzonder het luik betreffende toekenning van leningen en investeringsgaranties.

c) Een ander project geleid door het ACV concentreert zich op Roemenië waar de sociale dialoog de laatste jaren uitgehold werd (onderhandelingen en collectieve overeenkomsten als resultaat van

sociaal overleg). Het ACLVB werkt op haar beurt in Servië rond de voorbereiding van de Servische syndicale organisaties op de Europese sociale dialoog (uitwisseling van expertise).

d) Tenslotte, heeft de FOD Werkgelegenheid, samen met de sociale partners bijgedragen tot het project van de BIT voor de promotie van de sociale dialoog in de Maghreb landen (Algerije, Marokko, Tunesië) als hefboom voor fatsoenlijk werk en de democratische transitie. Het project focuste zich zowel op de versterking van de capaciteiten van de sociale partners voor de sociale dialoog als haar institutionalisering in Tunesië ; en heeft geleid tot de ondertekening van het eerste sociaal contract in de sociale geschiedenis van Tunesië.

Deze acties hebben vooral betrekking op « fatsoenlijk werk » en de « promotie van de sociale dialoog als essentieel element om dit te bereiken. Het spreekt voor zich dat deze acties ook een impact hebben op doelstelling 10 (verminderen van de ongelijkheid). Inderdaad, fatsoenlijk werk vertaalt zich voornamelijk in toegang tot behoorlijk betaalde arbeid, sociale bescherming voor de gezinnen, kansen tot persoonlijke ontwikkeling en sociale insluiting, gelijkheid van kansen en gelijke behandeling voor iedereen.

B.2. Acties in het kader van Algemene Directie Collectieve Arbeidsbetrekkingen

- De verschillende elementen van het beleid van de FOD WASO tegen de loonkloof M/V;
- De strijd tegen discriminerende bepalingen in sectorale CAO's (leeftijd, gender, enz);
- Het beleid van ons samen met de (vooral sectorale) sociale partners om zoveel mogelijk basis arbeidsvoorwaarden in CAO's algemeen verbindend te verklaren, hetgeen volgens alle

recente onderzoeken fundamenteel bijdraagt tot een grotere maatschappelijke gelijkheid.

Meerdere recente studies hebben aangetoond dat er drie efficiënte « wapens » zijn om te strijden tegen ongelijkheid :

- Een verhoogde syndicalisatiegraad onder de werknemers ;
- Collectieve onderhandelingen op sectorieel en intersectorieel vlak;
- een grotere verplichte dekking van ondernemingen en werknemers door CAO's.

B.3. Acties in kader van de uitvoering van het Federaal Actieplan Gendermainstreaming

- Aanstelling binnen de administratie van een coördinatrice gender mainstreaming en een back-up coördinator;
- Deelname Interdepartementale coördinatiegroep (ICG) ;
- intern netwerk gender mainstreaming binnen de FOD WASO (sinds 2013), met vertegenwoordigers van de Algemene Directies, Stafdiensten en medewerkers die werken rond de gekozen beleidslijnen in het federaal plan gender mainstreaming of een specifieke rol hebben bij de uitvoering van de wet gender mainstreaming;
- Jaarlijkse opmaak van intern actieplan gender mainstreaming binnen de administratie in het kader van de uitvoering van de bepalingen van de 'wet gender mainstreaming' van 12 januari 2007. Het jaarlijks actieplan en de evaluatienota worden ter goedkeuring voorgelegd aan het Directiecomité.

B.4. Handistreaming

- Aanstelling administratief contactpunt handicap binnen de organisatie en back-up administratief contactpunt;
- Deelname federale netwerkvergaderingen UNCRPD en opvolging van de werkzaamheden die eruit volgen.

B.5. Diversiteit

- Aanstelling binnen de administratie van diversiteitsverantwoordelijke en back-up ;
- Lid Federaal netwerk diversiteit;
- Deelname federale diversiteitswerkgroepen ;
- Jaarlijkse deelname federale week van de diversiteit;
- Jaarlijks actieplan diversiteit en evaluatienota, beide documenten worden ter goedkeuring voorgelegd aan het Directiecomité.

C. Krachtlijnen van het duurzaam beheer in de interne werking van de FOD

Meer algemeen voorziet artikel 73 van de Bestuursovereenkomst :

«Duurzame ontwikkeling gaat over de manier waarop zowel economische, sociale en ecologische aspecten in overweging worden genomen in de werking en het beleid van een organisatie en houdt zowel een kort, een middellang als een lang termijnperspectief voor ogen. Op het vlak van duurzame ontwikkeling, engageert de FOD zich om in overleg met zijn stakeholders zijn materiële en immateriële impact te monitoren en te ontwikkelen.»

C.1. Doorzame Overheidsopdrachten – Omzendbrief 16 mei 2014

Conform aan de Omzendbrief, heeft het Directiecomité een procedure goedgekeurd die tot doel heeft de verplichtingen van deze Omzendbrief zo goed mogelijk toe te passen. Voor elke aanbesteding trachten de verantwoordelijken duurzaamheidsclausules te integreren in het lastenboek.

Aanbestedingen waarvan de schatting minder is dan € 8.500 exclusief BTW:

Voor deze aanbestedingen beschikken de verschillende directies/diensten over een zekere autonomie (uitnodigen van de firma's, onderhandelen en aanduiden van de opdrachtnemer). Aan het einde van elke trimester vraagt de Aankoopcel de diensten een tabel aan te vullen met een overzicht van deze aanbestedingen. In deze tabel worden de volgende gegevens opgenomen: doel, bedrag, de maatschappij, het al dan niet bestaan van duurzaamheidsclausules en of sociale clausules. Deze tabel laat met name toe om de verschillende diensten en directies hun aankoopbeleid te verbeteren wat betreft het duurzaam karakter van hun aankopen en aanbestedingen.

Aanbestedingen waarvan de schatting hoger is dan € 8.500 € exclusief BTW :

Voor deze aanbestedingen komt de Aankoopcel tussen in de opmaak van de lastenboeken. Alvorens elk lastenboek goed gekeurd wordt door de inspecteur van financiën, vult de Cel de tabel (bijlage 1) van de Omzendbrief van 16 mei 2014 in. Deze tabel, evenals het ontwerp van lastenboek worden voorgelegd aan de Cel Duurzame Ontwikkeling voor advies. Dit gebeurt per mail. Er is overleg tussen de beide verantwoordelijken van de respectievelijke cellen om het lastenboek waar mogelijk aan te vullen met duurzaamheidscriteria.

Aanbestedingen, overeengekomen in uitvoering van het bestaande raamakkoord (FOR CMS, SMALS, etc.)

Duurzame of niet-duurzame producten besteld in kader van FORCMS worden opgenomen in een tabel door een medewerker van de Directie Aankoop en Logistiek. Deze tabel met de lijst van bestelde (duurzame) producten wordt overgemaakt aan de Cel Duurzame Ontwikkeling (= coördinatrice Duurzame Ontwikkeling).

De rol van de Cel Duurzame Ontwikkeling is eerder consultatief. De coördinatrice Duurzame Ontwikkeling kijkt de lastenboeken na op basis van de Omzendbrief. Er worden geen vergaderingen gehouden met de Cel Green of een andere werkgroep over dit onderwerp.

De coördinatrice Duurzame ontwikkeling rapporteert aan het Directiecomité over de uitgebrachte adviezen.

Het merendeel van de aanbestedingen gedaan door de FOD WASO zijn aanbestedingen voor studies en vormingen waarbij het zeer moeilijk is om concrete clausules met een zekere impact te integreren. Daarnaast dient de FOD eveneens meer belangrijke aanbestedingen te lanceren zoals voor tuinonderhoud, tolken, levering van werkkledij, juridische abonnementen. Maar het voorbije jaar werden er geen enkel van deze aanbestedingen gestart.

6.10. FOD Sociale Zekerheid

6.11. FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu

(mevrouw Marielle Smeets, lid van de ICDO, en de heer Pol Gerits, plaatsvervanger)éant

De cellen voor duurzame ontwikkeling van de departementen spelen een belangrijke faciliterende en dynamiserende rol in die strategische integratie. Ze moeten zowel het orgaan vormen voor de integratie van duurzame ontwikkeling in alle strategieën en beleidslijnen van een departement, als het overleg- en coördinatieorgaan van het federale beleid inzake duurzame ontwikkeling waaraan het departement deelneemt. Het regelgevend kader en in het bijzonder de wijzigingen die werden aangebracht aan het KB van 2004 (het KB van 27 mei 2015 tot wijziging van het KB van 22/09/2014) houdende oprichting van cellen duurzame ontwikkeling versterken de implementatie van duurzame ontwikkeling in de departementen aangezien ze beogen:

- de strategische en operationele integratie ervan in de beheers- en managementtools beter te structureren,
- en daarbij de samenwerking/transversaliteit te maximaliseren binnen een departement en tussen departementen, om zo te komen tot meer coherentie, interactiviteit en zichtbaarheid.

In 2007 werd bij de FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu een cel duurzame ontwikkeling opgericht. Die cel ontwikkelt via een actief netwerk van contactpersonen in de

verschillende DG's en diensten tal van interne en/of externe eigen initiatieven of initiatieven naar aanleiding van de activiteiten van de ICDO, en komt op die manier zijn verplichtingen ter zake na⁵.

A. De activiteiten van de Cel DO in 2016

In 2015 waren de werkzaamheden van die cel/dat netwerk van FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu vooral gericht op de strategische en operationele integratie van duurzame ontwikkeling in de bestuursovereenkomst (2016-2018) van de FOD zelf, in 2016, heeft het netwerk zich vooral gericht op de volgende zaken :

- de duurzame ontwikkeling integreren in de belangrijkste tool voor de opvolging van de implementatie van de bestuursovereenkomst, met name het beheersplan,
- de verplichtingen nakomen in het kader van de ICDO (in 2016 werd de vertegenwoordigster van FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu herverkozen in het bureau van de ICDO) en van haar verschillende werkgroepen.
- beginnen met de implementatie van bepaalde maatregelen/projecten voor duurzame ontwikkeling van de bestuursovereenkomst 2016-2018.

In 2016 werd deze cel/dit netwerk van experts van de FOD, waarvan de transversaliteit nu erkend is binnen de FOD zelf, ook aangesproken en ingeschakeld om transversale initiatieven van de FOD zelf te coördineren (integraal managementseminarie 2016 gewijd aan « One world/One health »).

Er dient ook te worden opgemerkt dat, gezien de werkzaamheden van het traject « Operationele excellentie in het domein Gezond-

⁵ jaarrapport, bijdrage aan de werking van de ICDO via onze actieve betrokkenheid bij de plenaire zittingen en de verschillende werkgroepen (EMAS, maatschappelijk verantwoord ondernemen, duurzame voeding, duurzame mobiliteit, langetermijnvisie...).

heid » van het project ter optimalisering van de federale organisaties (redesign) en gezien de beperkte budgetten en menselijke middelen die veelvuldig werden aangesproken in deze periode, we in 2016 vrijwillig weinig hebben geïnvesteerd in een aantal maatregelen/projecten inzake duurzame ontwikkeling uit onze bestuursovereenkomst 2016-2018. Dat is met name het geval van de invoering van een operationeel beheerssysteem dat is uitgebouwd volgens de richtlijnen van de internationale norm met betrekking tot de maatschappelijke verantwoordelijkheid (ISO 26000)⁶⁷ die weinig zin zou hebben in dit stadium gezien de lopende discussies en de onzekerheden aangaande de toekomstige en definitieve structuur van onze instelling.

Al die activiteiten hebben de FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu in 2016 wel in staat gesteld om de verankering en de integratie van duurzame ontwikkeling te consolideren, zowel in zijn strategieën en beleidslijnen als in zijn dagelijkse werking.

B. De maatregelen en acties die bijdragen aan een DO

B.1. Integratie van duurzame ontwikkeling in de bestuursovereenkomst 2016-2018 en de opvolging ervan wat betreft het beheersplan

Om op een zo doeltreffend mogelijke manier te kunnen beantwoorden aan die talrijke verplichtingen, volgde het directiecomité van de FOD de strategische lijn om in 2015 duurzame ontwikkeling van bij het begin strategisch en operationeel te integreren in de bestuursovereenkomst (2016-2018) van de FOD. Deze integratie werd trouwens ruim gedetailleerd in ons rapport aan de ICDO van 2015.

Aangezien de FOD zijn verplichtingen inzake duurzame ontwikkeling heeft opgenomen in zijn bestuursovereenkomst 2016-2018 zoals

het KB van 2004 voorziet (het KB van 27 mei 2015 tot wijziging van het KB van 22/09/2014) houdende oprichting van cellen duurzame ontwikkeling, is hij niet gebonden om een jaarlijks actieplan DO op te stellen. Onze acties en projecten inzake duurzame ontwikkeling zijn dus rechtstreeks opgenomen in ons beheersplan, dat jaarlijks is.

Ons beheersplan 2016 heeft de vorm van een groot excel-bestand met daarin alle acties (recurrent of niet) /maatregelen/projecten die gerealiseerd zouden moeten worden door de verschillende DG's en diensten doorheen het jaar.

In deze tabel werden kolommen toegevoegd die het, waar relevant, mogelijk maken om elk(e) actie/maatregel/project van dit beheersplan te koppelen aan:

1. een van de doelstellingen van LTV 2050;
2. een van de 17 Sustainable Development Goals van het Programma «Horizon 2030» van de Verenigde Naties;
3. het FPDO dat wordt opgesteld of elk ander transversaal plan (interfederaal en/of met de deelgebieden).

De trimestriële interne evaluatie van het beheersplan maakt het mogelijk om dat plan regelmatig te updaten en om snel te reageren wanneer bepaalde acties niet evolueren zoals voorzien. Bij de periodieke evaluatie worden de acties ingedeeld volgens een kleurcode:

- Groen: alles is ok. De actie wordt uitgevoerd/beëindigd, of ligt op schema om afgerond te worden volgens de aangekondigde planning
- Oranje: er is sprake van vertraging maar de uiteindelijke uitvoering is nog niet in gevaar
- Rood: de actie is geblokkeerd of er zijn grote problemen die de uitvoering binnen de voorziene termijnen onmogelijk maken.

⁶ <http://fido.belgium.be/nl/inhoud/pilootproject-iso-26000>

⁷ <https://www.iso.org/iso-26000-social-responsibility.html>

Bij de acties die een oranje of rode kleur kregen, wordt vermeld wat de redenen zijn voor de vastgestelde vertraging/blokkering, en deze acties komen aan bod in een strategische bespreking binnen het Directiecomité van de FOD.

Ons beheersplan is een exhaustief intern beheersinstrument: het bevat alle maatregelen en acties van de FOD (een aantal duizenden, meer dan 600 alleen al in DG Leefmilieu bij voorbeeld). Ook al zijn niet al die acties specifiek gelinkt aan de doelstellingen inzake duurzame ontwikkeling, toch hebben we recent geëvalueerd dat onze activiteiten van dichtbij of van veraf gelinkt konden worden aan 15 van de 17 SDG'S van de Verenigde Naties.

Het databasesysteem van de ICDO dat recent werd ontwikkeld voor de reporting inzake het duurzame ontwikkelingsbeleid maakt het momenteel enkel mogelijk om actie per actie op te laden. Aangezien er geen systeem bestaat dat ons in staat stelt om ons beheersplan in excel op te laden in dat systeem, hebben we, in afwachting van een aangepaste technische oplossing, het gedeelte aangaande de database niet volledig kunnen invullen.

Net zoals de vorige jaren werden wel een aantal van onze acties die door onze FOD werden uitgevoerd in 2016 en die verband houden met de doelstellingen van LTV 2050 en/of de SDG's, geïllustreerd in ons activiteitenrapport 2016 aan de ICDO. Diezelfde acties zijn bij wijze van voorbeeld ook opgenomen in de ICDO-database (zie punt B.2. hieronder).

B.2. Andere activiteiten en beleidslijnen die bijdragen tot duurzame ontwikkeling

De voorbeelden van activiteiten (niet-exhaustief) die de FOD in 2016 heeft gerealiseerd en die rechtstreeks bijdragen tot de uitvoering van de doelstellingen inzake duurzame ontwikkeling:

- van de federale LTV en/of
 - van het Programma 'HORIZON 2030' van de Verenigde Naties
- worden hieronder geïllustreerd.

B.2.1. Federal Truck 2016 - Sensibiliseringscampagnes aangaande orgaandonatie gericht op jongeren « Al over nagedacht ? » en Noordzee

De Kanselarij van de Eerste minister heeft in de loop van de maand september 2015 een nieuwe communicatietool gefinancierd en opgestart. Het betreft een federale vrachtwagen die zich richt op scholen, bedrijven en burgers. Aan boord is er een interactief spel en een video-/fotoautomaat die kunnen worden aangepast in functie van het thema van de campagne in kwestie. De Kanselarij prefinanciert de aanpassingen van het interactief spel aan de FOD's die de vrachtwagen wensen te gebruiken.

Gezien deze geboden opportuniteit, heeft FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu in 2016 het gebruik van de federale vrachtwagen gereserveerd tijdens een aantal periodes, en wenste hij de communicatietools aan te passen voor twee van zijn eigen sensibiliseringscampagne, met name :

- de sensibiliseringscampagne « Al over nagedacht ? » aangaande orgaandonatie bij jongeren
- de campagne « Noordzee » om vakantiegangers aan de kust te sensibiliseren aangaande de bescherming van de mariene biodiversiteit

B.2.1.1. Sensibiliseringscampagnes aangaande orgaandonatie gericht op jongeren « Al over nagedacht ? »

DOEL 4. De volksgezondheid is verbeterd en zal op een hoog niveau gehandhaafd worden. De levensverwachting in goede gezondheid zal gestegen zijn ten opzichte van 2010. Het verschil tussen de levensverwachting in goede gezondheid naargelang van het opleidingsniveau en naargelang het geslacht zal met gemiddeld 50 % verlaagd worden.

DOEL 5. Kwaliteitsvolle gezondheidszorg zal toegankelijk zijn voor iedereen en in het bijzonder voor kwetsbare groepen (mensen met een handicap, kansarmen, vruchtbare en zwangere vrouwen en kinderen, enz.).

In het begin van de jaren 2000 daalde het aantal orgaandonoren in België en stegen de wachtlijsten. Daardoor overleden er ook meer patiënten die op de wachtlijsten stonden. In juni 2005 besloot de minister van Volksgezondheid een grootschalige sensibiliseringscampagne te lanceren over orgaandonatie: BELDONOR. Sederdien ondernam de FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu heel wat acties ter ondersteuning van de transplantatiecoördinatoren, lokale donorcoördinatoren, de verenigingen van donorfamilies en transplantatiepatiënten...

De belangrijkste doelstellingen van deze BELDONOR-campagne zijn de sensibilisering voor orgaandonatie bij de verschillende doelgroepen promoten, de burger uitnodigen om over orgaandonatie te praten in familiekring, onder vrienden, collega's... Praten over de dood – je eigen dood – blijft immers nog steeds een taboe. Voor de start van deze campagne werden verschillende doelgroepen geïdentificeerd die elk op een aangepaste manier benaderd werden. In totaal werden 5 doelgroepen bepaald: de burgers, de gemeentehuizen, de artsen en verpleegkundigen van de afdelingen Intensieve Zorgen en Spoedgevallen, de scholen, en de magistratuur.

Eind 2015, begin 2016 lanceerde de federale overheid een origineel en vernieuwend initiatief om de leerlingen uit het basisonderwijs en het middelbaar onderwijs te informeren en te sensibiliseren over diverse thema's waaronder de sensibilisering voor orgaandonatie via de BELDONOR-campagne.

Sinds eind 2015 en doorheen 2016 rijdt een volledig ingerichte vrachtwagen - de « Federal Truck » - door België om in contact te komen met leerlingen, leerkrachten en al wie dat wenst.

Die vrachtwagen bestaat uit een moderne en gezellige ruimte met bankjes, een interactief en ludiek spel om spelenderwijs te leren, tablets die feitelijke informatie bieden, maar ook een video- / fotoautomaat om indrukken van jongeren te verzamelen en hen ertoe aan te zetten om zich te uiten. Het is de bedoeling dat zij :

- uitgenodigd worden om vragen te stellen en gebracht worden tot persoonlijke reflectie ;
- een standpunt innemen ten aanzien van de thematiek ;
- de boodschap doorgeven binnen hun familiale sfeer zodat erover

De kinderen worden dus de ambassadeurs van orgaandonatie bij hun ouders, familie, vrienden, ... Eind december 2016 hadden vele klassen en leerlingen deelgenomen aan de « Beldonor »-activiteiten

van de Federal Truck^{8,9}. Deze campagne ging van start eind 2015 en zal, gezien haar succes bij scholen, voortgezet worden in 2017 en 2018.

B.2.1.2. Campagne Noordzee

DOEL 39. De Belgische mariene zones zullen beschermd, hersteld en gevaloriseerd zijn, met name via het creëren van beschermde gebieden, het verzekeren van de connectiviteit van natuurlijke habitats en herstel van beschadigde ecosystemen. Voor het gehele Belgische deel van de Noordzee zullen de doelstellingen voor het bekomen van de goede milieu-toestand zoals bepaald binnen de mariene strategie bereikt zijn. Binnen de Natura 2000 gebieden zullen de instandhoudingsdoelstellingen behaald zijn.

In juli en augustus 2016 heeft de dienst Marien Milieu van de FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu de Federal Truck gebruikt voor een zomercampagne rond de bescherming van onze Noordzee. De Federal Truck is een initiatief van de FOD Kanselarij: een mooi ingerichte vrachtwagen waarmee de federale overheid de burger op een ludieke manier wil ontmoeten.

We konden niet alleen rekenen op de medewerking van de kanselarij, maar ook op die van FOD Mobiliteit en Vervoer die met ons aanwezig waren in de truck, in het kader van een campagne over wa-

tersporten, en van andere federale en Vlaamse overheidsdiensten en organisaties die werken rond de bescherming van de Noordzee en rond afvalbeheer, om gevarieerde en kwaliteitsvolle informatie te kunnen bieden (OD Natuur, KBIN, VLIZ, ILVO, Provincie West-Vlaanderen – ‘Gebiedswerking Kust’, OVAM, IVVO, Ecoduikers vzw, Eneco Clean Beach Cup).

In de truck zijn brochures, posters en filmpjes beschikbaar en kunnen de bezoekers:

- afval uit de zee halen via een interactief spel op een groot scherm;
- ontdekken wat er in enkele voel dozen zit;
- deelnemen aan een quiz en kans maken op een railpass van de NMBS of een toegangsticket voor het Zwin, het domein Raversyde of SEA LIFE;
- in de fotocabine een gepersonaliseerde postkaart maken om als aandenken mee te nemen.

De tournee in juli en augustus 2016 was een groot succes: 11 stranden (van de 14) werden bezocht, sommige zelfs twee keer, en bijna 3000 personen hebben een bezoekje gebracht aan de federale truck, bijna 700 mensen vulden de quiz in, 1400 foto's werden genomen in de cabine, 1500 zwemzakken werden uitgedeeld aan de kinderen. De foto's die de bezoekers als souvenir gratis konden laten maken en meenemen zijn te vinden op de Facebook-pagina van de Federal Truck¹⁰.

We konden de campagne evalueren op basis van het aantal bezoekers, dat zeer bevredigend was. De reacties die we kregen van de bezoekers waren unaniem positief. De kwaliteit van onze campagne werd benadrukt door de Kanselarij, die ons trouwens heeft uitgenodigd om onze ervaring te komen toelichten tijdens een interview met andere FOD's die interesse hebben om de truck in de toekomst te gebruiken en door het kabinet van de Staatssecretaris voor

⁸ www.alovernagedacht.be/nl/

⁹ https://www.facebook.com/pg/FederalTruck.be/photos/?tab=album&album_id=1331497590245987

¹⁰ https://www.facebook.com/FederalTruck.be/photos/?tab=album&album_id=1137675886294826 (link is external)

Noordzee.

B.2.2. Overgang van België naar een koolstofarme maatschappij: interactieve webtool "my2050.be"

DOEL 31. De Belgische emissies van broeikasgassen zullen in 2050 in eigen land met minstens 80 tot 95 % gedaald zijn ten opzichte van hun niveau in 1990.

In het kader van de internationale onderhandelingen onder auspiciën van de Verenigde Naties heeft België zich ertoe verbonden een strategie voor een koolstofarme ontwikkeling uit te stippelen en uit te voeren. Een dergelijke strategie moet passen in de context van de Europese belofte om de broeikasgassen met 80 tot 95 % te verminderen tegen 2050, in vergelijking met 1990, om zo de stijging van de gemiddelde mondiale temperatuur te beperken tot maximaal 2°C boven de pre-industriële niveaus.

De federale regering wil dan ook een echte overschakeling naar duurzame productie- en consumptiemodellen realiseren. In haar langetermijnvisie inzake duurzame ontwikkeling hoopt de federale regering de uitstoot van broeikasgassen op het Belgische grondgebied met minstens 80 tot 95 % te verlagen tegen 2050, in vergelijking met 1990.

Teneinde het terrein voor te bereiden heeft de Dienst Klimaatverandering van de FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen

en Leefmilieu vanaf 2012 een project gelanceerd onder de naam « **Een koolstofarm België tegen het jaar 2050¹¹** ». Dit project heeft een **dubbele doelstelling**:

- rechtstreeks bijdragen aan een koolstofarme strategie voor België die volledig binnen een duurzame ontwikkeling past ;
- een debat en initiatieven op dit vlak stimuleren en voeden teneinde zoveel mogelijk actoren bij de uitwisselingen te betrekken.

In navolging van het Akkoord van Parijs heeft de federale Dienst Klimaatverandering van FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu een **drietalige (NL/FR/EN)¹²** educatieve webtool ontwikkeld waarmee iedereen scenario's kan uitwerken over hoe België zijn bijdrage kan leveren aan de doelstelling van Parijs om naar een klimaatneutrale wereld te evolueren.

De gebruikers van de tool kunnen gedrags- of technologische veranderingen kiezen in het transport, de gebouwen, de industrie, de energieproductie en de landbouw en zo zelf bepalen hoe deze bijdrage er zou kunnen uitzien. My2050 toont deze keuzes in een interactief virtueel landschap en berekent simultaan of de uitstootvermindering van ons land in 2050 volstaat. De webtool toont verder ook de uitstootvermindering per sector, de energievraag en de netto in- en uitvoer van elektriciteit en berekent de investeringen die nodig zijn om het scenario mogelijk te maken.

De My2050-gebruikers krijgen via 7 animatiefilms (o.m. over de uitdagingen en oplossingen in de verschillende sectoren), 13 infoches én een lerarenhandleiding voor een optimaal gebruik in de klas (3de graad secundair) een grondig inzicht in de problematiek, zodat ze met kennis van zaken aan het werk kunnen. Ze kunnen hun scenario's opslaan, vergelijken en delen via mail en via sociale media.

¹¹ <http://www.klimaat.be/2050/nl-be/home/>

¹² <http://www.my2050.be/>

“My2050.be” is gebaseerd op een Brits concept¹³ en is een vereenvoudigde versie van een uitgebreid rekenmodel voor de ontwikkeling van een koolstofarm scenario voor België¹⁴. De tool werd ontwikkeld i.s.m. Climact, Climate Media Factory, Cronos/Legioen en WWF.

Omdat bewustmaking en betrokkenheid van alle burgers cruciaal is voor de transitie naar een koolstofarme samenleving, zullen vanaf januari 2017 ook een aantal ‘klimaatcoaches’ ter beschikking gesteld worden om sensibilisering-initiatieven over klimaatverandering te organiseren. Die coaches zullen deze educatieve webtool ook promoten, onder andere in scholen.

C. Krachtlijnen van het duurzaam beheer in de interne werking van de FOD

C.1. EMAS-opvolging/Mobiliteit/Overheidsaankopen

C.1.1. Vernieuwing van de EMAS-registratie

De hoofdzetel van FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu (Eurostation – Victor Hortaplein – 1060 Brussel), die in 2010 het EMAS-label kreeg, heeft in 2016 een vernieuwing van zijn EMAS-registratie gekregen. De laatste versie van de milieuverklaring, die betrekking heeft op 2015, en de resultaten tot 2015¹⁵ zijn beschikbaar op de site van de FOD.

Voor 2016 kunnen de volgende maatregelen worden vermeld :

- Voortzetting en opvolging van de EMAS-doelstellingen 2015-2017;
- Voortzetting van de EMAS-communicatie- en sensibiliseringscampagnes, onder andere met 4 EMAScottes :

Energie – Mobiliteit – Papier – Afval, om de milieu-impact op die domeinen te verminderen;

- Opvolging van het reglementair toezicht overeenkomstig de milieueisen;
- Het personeel stimuleren om de schakelaar van de stekkerdoos uit te schakelen om ons elektriciteitsverbruik te doen dalen, en 3 keer per jaar monitoren of de stekkerdozen werden uitgeschakeld, met name aan de vooravond van verlengde week-ends;
- Openstellen van de tweede traphal tussen de verdiepingen. Voorheen was het enkel mogelijk om de trap te nemen naar het gelijkvloers;
- Maandelijks monitoring van het aantal prints gemaakt door de medewerkers; er werd een aanzienlijke daling van het papierverbruik vastgesteld;
- Voortzetting van de projecten inzake digitalisering van de processen. Bij voorbeeld, sinds 1 januari 2016 worden de gegevens van de medewerkers van onze FOD digitaal geregistreerd, wat het mogelijk maakt om de pensioendossiers efficiënter te laten verwerken door de PDOS;
- Sensibilisering en opfrissing van de aankoopprocedure om duurzaamheidsvoorwaarden op te nemen in de overheidsopdrachten;
- Er wordt één keer per maand lokaal biologisch seizoensfruit aangeboden in de FOD en in de externe lokalen;
- Sensibilisering omtrent het sorteren van afval, met name tijdens de Europese week van de afvalvermindering en in de loop van het jaar;

¹³ <http://my2050.decc.gov.uk>

¹⁴ <http://www.klimaat.be/2050/nl-be/home/>

¹⁵ Milieuverklaring 2015 : <http://www.health.belgium.be/nl/emas>

- Koolstofcompensatie voor de CO2-uitstoot van verplaatsingen voor opdrachten in het buitenland met het vliegtuig, de trein of de wagen;
- Vragenlijst en vraag om advies aan de medewerkers aangaande het milieuzorgsysteem
- Deelname aan de circulaire economie:
 - o Schenken van paletten voor hergebruik via het 'Collectif baya' ;
 - o Inzamelen en schenken van overbodige klasseurs via de medewerkers en via het platform Beface;
- Op 27 januari 2016: causerie COP21 voor de medewerkers over de klimaatconferentie van Parijs van december 2015 ;
- Op 14 oktober heeft het directiecomité het « Charter voor een gezonde en duurzame keuken » goedgekeurd. Het charter bevat 11 principes die aangeven welke richting we willen uitgaan inzake voeding binnen onze FOD. Twee van de belangrijke aspecten zijn :
 - o Duurzaamheid : Dit is één van de waarden van onze FOD die we ook willen integreren in onze werking. We willen aandacht besteden zowel aan de milieu-impact (daling van deze impact wat betreft vervuiling, erosie, broeikasgassen, daling van de biodiversiteit) als aan de maatschappelijke impact.
 - o Gezondheid : het maakt deel uit van onze opdracht, van onze voorbeeldfunctie en van de beheersovereenkomst van onze FOD om de gezondheid van onze medewerkers te bevorderen. Door goed na te denken over het aanbod, zowel in het bedrijfsrestaurant als tijdens evenementen, kunnen we ook een belangrijke rol spelen. Het is onze ambitie om een kwaliteitsvolle maaltijd met een hoge voedingswaarde aan te bieden. Op die manier kunnen we gezondheidsrisico's zoals obesitas, diabetes, bepaalde types kanker, hart- en vaatziekten ... zoveel mogelijk vermijden.

We vermelden hier enkele van die 11 principes :

- We geven de voorkeur aan een gezonde en evenwichtige voeding.
- We geven de voorkeur aan lokale en seizoensproducten.
- We verminderen de dierlijke eiwitten en geven de voorkeur aan vlees van niet-intensieve veeteelt; we zorgen voor evenwichtige menu's aan de hand van plantaardige eiwitten.
- We geven de voorkeur aan producten uit de biologische landbouw.
- We beperken de verspilling van voedsel.
- ...

De volgende stap zal erin bestaan ze concreet te maken aan de hand van realistische en ambitieuze maatregelen. Op die manier kunnen we de verschillende initiatieven van het restaurant nog verder uitbouwen, bij voorbeeld het aanbod aan 'duurzame' sandwiches tijdens evenementen, biologisch fruit, en het samenwerkingsinitiatief met EVA om betere vegetarische maaltijden te bereiden.

C.1.2. Gekruiste interne audits en conformiteitsaudit

Op de hoofdzetel van de FOD (Eurostation) vond een externe audit plaats van de technische conformiteit van alle verwarmings- en air-conditioningsinstallaties en transformatoren om de reglementaire conformiteit te garanderen en het rendement te verbeteren. Op basis van de resultaten van deze audit heeft het EMAS-team een actieplan opgesteld voor de Regie der Gebouwen (beheerder van het EUROSTATION-gebouw).

C.1.3. Opname in het bedrijfsvervoerplan (BVP) van maatregelen die in geval van vervuilingsspieken genomen moeten worden – De zachte mobiliteit promoten

In 2016 hebben we onze acties ter promotie van de zachte mobiliteit verdergezet.

We stellen acht fietsen ter beschikking aan het onthaal van de hoofdzetel (Eurostation) van de FOD. De medewerkers van de FOD en de andere gebruikers van het gebouw (Federaal Agentschap voor Geneesmiddelen, Pensioenen Overheidsdiensten) mogen die fietsen gebruiken voor werkopdrachten of -vergaderingen in Brussel. Het aanvragen van een fiets gebeurt rechtstreeks via het onthaal om de procedure te vergemakkelijken, en we stellen vast dat de fietsen sinds de invoering in 2011 jaar na jaar vaker gebruikt worden. De medewerkers van de FOD kunnen er ook voor kiezen om occasioneel met de fiets naar het station of naar het werk te gaan. Ze krijgen daarvoor een vergoeding van 20 eurocent per kilometer. Als werknemer van de FOD kunnen ze zich bovendien inschrijven op <http://www.biketowork.be/> en zo talrijke voordelen genieten.

C.2. Gemeenschappelijke initiatieven

C.2.1. De dag van het personeel

Dit jaar werd er op 6 oktober 2016 een dag voor het personeel georganiseerd rond duurzame ontwikkeling. Er stonden drie activiteiten op het programma:

- een duurzaam ontbijt,
- vervolgens kon men deelnemen aan een aantal activiteiten rond de thema's « gezondheid », « samen » en « duurzaamheid », kernideeën van deze FOD-dag. Die bestonden onder andere uit talrijke thematische en culturele wandelingen, bedrijfs- en museumbezoeken, knutselateliers, fotoparcours, fietstochten, mindfulness, enz.
- en tot slot, de mogelijkheid om in de namiddag te gaan kijken naar de film « DEMAÏN » en die vervolgens te bespreken met de collega's.

Deze editie 2016 werd georganiseerd en gecoördineerd door de dienst

P&O met de hulp van interne vrijwilligers die de activiteiten coördineerden of begeleidden. Meer dan 760 personen hebben zich ingeschreven voor het « duurzaam ontbijt » en voor de activiteiten later op de dag.

70% van de deelnemers aan de evaluatiepeiling over de dag gaven aan dat bepaalde aspecten van duurzame ontwikkeling hen duidelijk(er) zijn geworden dankzij deze Dag van de duurzame ontwikkeling.

C.2.2. Een team van FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu neemt deel aan « Levensloop » 2016

- mensen die kanker overleefden of er nog tegen vechten, te vieren en in de bloemetjes te zetten;
- mensen te herinneren die aan kanker overleden zijn en zij die nog tegen de ziekte vechten te ondersteunen ;
- samen te strijden tegen kanker.

Gesponsorde teams lossen elkaar 24 uur lang af. Er staat telkens minstens 1 persoon van het team op de piste. De 24 uur symboliseren het voortdurend gevecht van patiënten en hun naasten tegen de ziekte. Levensloop is dus geen competitie ! Het is de gelegenheid om het verenigingsleven van een stad of gemeente samen te brengen en te mobiliseren.

De doelstelling van Levensloop is om geld in te zamelen voor de strijd tegen kanker. Het geld wordt integraal gestort aan de Stichting tegen Kanker, die tot doel heeft om het wetenschappelijk onderzoek financieel te ondersteunen, een gezonde levensstijl en preventieboodschappen te promoten, sociale begeleiding te bieden aan de mensen die getroffen zijn door kanker en hun naasten, en alle beschikbare middelen en diensten te mobiliseren ten voordele van de strijd tegen kanker.

In 2016 kon het team van FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu zo niet minder dan 2.700 euro inzamelen voor de strijd tegen kanker¹⁶.

¹⁶ <https://www.facebook.com/santebelgique/posts/1120983844624055>

C.2.3. Onze « geëngageerde » kersmarkt 2016

Talenten die hun passie ten dienste willen stellen van een goede zaak, enthousiaste en creatieve collega's... Zo ontstond het originele idee van een aantal collega's van de FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu om een Kerstmarkt te organiseren. De vijfde editie vond plaats op 1 en 2 december 2016.

Dit jaar werd de opbrengst van de tweedaagse kerstmarkt (2.090 euro) integraal gestort aan 2 verenigingen die door het personeel werden voorgedragen:

- La petite école¹⁷,
- Le Ricochet.

La Petite école werd in februari 2016 opgericht als een poging om kinderen van migranten op te vangen die, om een aantal redenen, nog niet naar school gaan bij ons, en voorheen ook nauwelijks of niet naar school gingen.

Dit initiatief bouwde voort op een eerste initiatief dat in de zomer van 2015 plaatsvond in het Dauwpark in Anderlecht, en waarbij er gedurende een beperkte periode een schooltje werd opgezet om de Syrische kinderen die het bezochten (en die dat trouwens nog steeds doen) en die nog geen school hadden, dagelijkse 'workshops' aan te bieden om hen te laten kennismaken met de Franse taal. In september 2015, nadat het tijdelijke schooltje werd opgedoekt, en we, met de hulp van Infor-Jeunes, de kinderen hadden ingeschreven in scholen, konden we de tijd nemen om na te denken over alles wat we hadden meegemaakt met de kinderen in het park.

Na een winter vol lezen, mensen ontmoeten en nadenken, hebben we la Petite école opgericht. Vanaf de opening tot juni 2016 kon het zijn activiteiten enkel uitoefenen dankzij particuliere giften en onbezoldigde vrijwilligers. Sinds november/december 2016 is La Petite école gevestigd in een eigen locatie.

¹⁷ <http://redlabopedagogique.tumblr.com/>

Le Ricochet¹⁸ is een begeleidingsdienst gebaseerd op peterschap door burgers met als bijkomende missie begeleid wonen. Als we verder kijken dan die officiële definitie, is Le Ricochet een dienst die personen met een verstandelijke beperking begeleidt in hun wens om zo zelfstandig mogelijk te leven. Daartoe zijn de werkzaamheden van Le Ricochet toegespitst op twee pijlers :

Peterschap door burgers : Peterschap door burgers heeft tot doel om een vrijwilliger en een volwassene met een verstandelijke beperking samen te brengen. Peterschap door burgers is in de eerste plaats een vrijetijdsactiviteit door twee personen, waarbij elk lid van het duo ernaar uitkijkt de ander te ontmoeten en samen leuke momenten wil beleven. Dankzij regelmatige ontmoetingen (1 keer per maand) wordt ernaar gestreefd een vriendschapsrelatie tot stand te brengen, waarbij de twee personen elkaar leren kennen. Het initiatief streeft naar inclusie en maatschappelijke participatie van de persoon met een handicap. Het wil die persoon in staat stellen om een zelfstandiger leven te leiden dat meer voldoening biedt. Het moedigt de persoon met een handicap aan om zijn plaats als burger in te nemen in de maatschappij.

Begeleid wonen: Wat betreft de levenskwaliteit van personen met een handicap, was het voor het team van Le Ricochet snel duidelijk dat huisvesting essentieel is. Er zijn namelijk erg weinig structuren die personen met een verstandelijke beperking in staat stellen om zelfstandig te leven, en die vermijden dat ze vereenzamen, en ervoor zorgen dat ze begeleiding krijgen in functie van hun behoeften. Zo kon Le Ricochet vanaf 1999, met de hulp van Silex, zeven personen die een 'peter' hebben onderbrengen in twee huizen die zich bevinden in de Stokkelse Steenweg, waarbij iedereen woont in een afzonderlijk appartement. Die formule voor gegroepeerd wonen sluit aan bij de wens van personen om zelfstandig te leven zonder zich alleen te voelen.

¹⁸ <http://www.ricochetasbl.be/>

6.12. FOD Justitie

(mevrouw Cindy Renard, lid van de ICDO, en de heer Paul Logghe, plaatsvervanger)

A. De activiteiten van de Cel DO in 2016

De cel Duurzame Ontwikkeling draagt bij tot het uitstippelen van het beleid van de FOD in het licht van duurzame ontwikkelingsdoelstellingen. Zij werkt mee aan de uitvoering van het federale beleid inzake duurzame ontwikkeling door de implementatie van het federaal plan inzake duurzame ontwikkeling te coördineren. Zij stelt ook algemene doelstellingen en concrete acties voor aangaande duurzame ontwikkeling binnen het departement.

De beleidscel Duurzame Ontwikkeling vergadert naargelang van de te behandelen dossiers. Daarnaast worden de correspondenten van de cel Duurzame Ontwikkeling regelmatig op de hoogte gebracht van de activiteiten en de projecten inzake duurzame ontwikkeling die zowel door de dienst Duurzame Ontwikkeling van de FOD Justitie als door andere entiteiten van de FOD Justitie of de ICDO worden opgestart.

Er wordt hun gevraagd om advies te verlenen of informatie te geven naar aanleiding van vragen om informatie:

- parlementaire vragen;
- follow-up van de federale plannen inzake duurzame ontwikkeling;
- follow-up van het federaal plan Armoedebestrijding;
- deelname aan de werkgroepen van de ICDO;
- voorbereiding en ondersteuning bij de sensibiliseringsacties;
- enz.

Bepaalde correspondenten werken binnen hun entiteit actief mee aan de implementatie van acties inzake duurzame ontwikkeling. Dat geldt inzonderheid voor het Directoraat-generaal Penitentiaire Inrichtingen, dat erop toeziet dat de milieuvergunningen van alle penitentiaire inrichtingen conform de wetgeving zijn. De stafdienst ICT onderzoekt op zijn beurt of het haalbaar is om een beveiligd wi-finetwerk te installeren in de gebouwen van de FOD. Op grond van budgettaire en technische criteria werd een lijst van prioritaire gebouwen opgesteld en in juni 2016 ter goedkeuring voorgelegd aan het directiecomité. De stafdienst ICT heeft ook meegewerkt aan de uitrol van de toepassing e-Deposit (neerlegging van conclusies en dossiers) in de gerechtshoeven. Tot slot zijn projecten uitgewerkt ter bevordering van een 'paperless office'-beleid (digitalisering van de formulieren, gebruik van elektronische hulpmiddelen en methoden bij het beheer van individuele dossiers wanneer de technische middelen voorhanden zijn, vervanging van papieren zendingen door elektronische zendingen, enz.).

De dienst Duurzame Ontwikkeling ondersteunt de cel Duurzame Ontwikkeling bij de uitvoering van haar opdrachten en activiteiten. Binnen de diensten van de Voorzitter bestaat de opdracht van de dienst Duurzame Ontwikkeling erin de initiatieven gericht op de drie pijlers van de duurzame ontwikkeling binnen de FOD op operationeel niveau te promoten en te begeleiden (milieubeheer, duurzame aankopen en overheidsopdrachten, sensibilisatie van het personeel, kantines, mobiliteit, enz.). In de praktijk zorgt de dienst voor de voorbereiding, de coördinatie en de uitvoering van de activiteiten van de cel.

In 2016 hebben de correspondenten van de cel Duurzame Ontwikkeling en andere medewerkers van de FOD bijgedragen tot de verwezenlijking van de volgende dossiers:

- duurzame mobiliteit in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest;
- milieubeheer van de centrale zetel van de FOD;
- regelgevingsimpactanalyse;
- CO2-voetafdruk;
- dagen van de duurzame ontwikkeling;
- sensibilisatie.

A.1. Duurzame mobiliteit

- Als overheidsinstelling met meer dan 100 werknemers op eenzelfde site in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is de FOD Justitie verplicht bedrijfsvervoerplannen op te stellen. De bedrijfsvervoerplannen hebben betrekking op zeven sites van een of meer gebouwen:
- site centrale administratie;
- site Belgisch Staatsblad;
- site Veiligheid van de Staat;
- site NICC;
- site Poelaert;
- site Sint-Gillis, Vorst – Berkendaal – centrale garage;
- site Waterside;

Overeenkomstig de maatregelen van de bedrijfsvervoersplannen werd een mobiliteitscoördinator aangewezen. Daarnaast werden tijdens de mobiliteitsdagen in mei 2016 sensibiliseringsacties inzake duurzame vervoerswijzen georganiseerd voor de medewerkers van de betrokken sites:

- ontbijt voor fietsers;
- themafietstocht 'duurzame stad';

- themawandeling 'duurzame wijk';
- infostand en verspreiding van brochures en materiaal.

Voor de centrale administratie van de FOD Justitie werd een specifiek actieplan in geval van pollutiepieken opgesteld. Dat noodplan voorziet in maatregelen om op dagen met een pollutiepiek de verplaatsingen van de werknemers te beperken en hen aan te moedigen om zich op een andere wijze te verplaatsen dan met de wagen. Het plan omvat eveneens een deel communicatie waarvoor verschillende dragers werden ontwikkeld. De invoering van deze acties en de ter zake doende communicatie gebeuren respectievelijk door de leden van de cel Duurzame Ontwikkeling en door de dienst Communicatie.

De multimodale bereikbaarheidsplannen zijn zowel intern als op de website van de FOD beschikbaar. De centrale administratie biedt de personeelsleden ook de mogelijkheid om dienstfietsen te gebruiken die op regelmatige tijdstippen onderhouden worden. De niet-gebruikte vouwfietsen zijn aangeboden aan het Opleidingscentrum voor Penitentiair Personeel (OCP) te Merksplas.

A.2. Milieubeheer van de centrale zetel

De hoofdzetel van de FOD Justitie heeft in juli 2015 het ISO 14001-certificaat en de EMAS-registratie gekregen voor zijn milieumanagementsysteem. Die erkenning is geldig voor de periode 2015-2018 en gaat gepaard met een jaarlijkse audit. Aan de leden van de cel Duurzame Ontwikkeling is daarom gevraagd om acties voor te stellen en uit te werken met het oog op het verkleinen van onze milieu-impact. Ook andere diensten zijn ingeschakeld en helpen actief mee aan het behalen van onze doelstellingen.

AIB Vinçotte voerde in juni 2016 een eerste controle- en verificatieaudit uit. De positieve conclusies van die audit hebben geleid tot het behoud van ons ISO 14001-label en onze EMAS-registratie.

Op 11 oktober 2016 kreeg de FOD ook het label 'Ecodynamische onderneming' (3 sterren) van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, voor de kwaliteit van de handelwijzen inzake milieubeheer van zijn centrale zetel.

De FOD Justitie is resoluut van plan om dit milieu-engagement voor te zetten en in de toekomst uit te breiden naar andere gebouwen van de centrale administratie. Zo werd een milieu enquête uitgewerkt die van september tot oktober 2016 op elektronische wijze aan de personeelsleden van die gebouwen werd voorgelegd.

A.3. Regelgevingsimpactanalyse (RIA)

De RIA beoogt de kwaliteit van het openbaar beleid te verbeteren door van tevoren de potentiële gevolgen van het project op een brede waaier van domeinen te analyseren, zowel economisch als maatschappelijk en ecologisch. Enkel regelgevingsontwerpen die onderworpen zijn aan de goedkeuring door de Ministerraad dienen verplicht de RIA-procedure te volgen.

Binnen de FOD Justitie zijn de personeelsleden van het directoraat-generaal Wetgeving en Fundamentele Rechten en Vrijheden rechtstreeks betrokken bij die RIA-procedure die nadrukkelijk voorzien is in hun normatieve proces. Zij vullen de RIA-vragenlijst in, rekening houdend met de beschikbare tijd en de haalbaarheid van de analyse.

Ons departement stelt evenwel vast dat deze test bepaalde beperkingen vertoont:

- De vragenlijst is niet echt aangepast aan het wetgevend werk en tal van vragen zijn niet relevant ten opzichte van de aan te nemen normen;
- Voor de potpourriwetten die verschillende maatregelen bevatten (zoals de potpourriwetten) is de RIA niet aangepast daar zij

ontworpen is voor monothematische wetsontwerpen en niet voor de talrijke maatregelen die worden genomen in het kader van de potpourriwetten;

- Rekening houdend met het huidige ritme van het normatieve werk en de kortstondige termijn tussen de stabilisering van de tekst en de aanneming ervan door de regering kan de analyse van de reglementaire impact dus enkel oppervlakkig zijn.

A.4. CO2-voetafdruk van de centrale zetel

Op grond van de gegevens van 2015 werd eind 2016 een analyse van de CO2-voetafdruk gemaakt voor de activiteiten van de zetel van de FOD (Bordet A), Waterloolaan 115. Uit die analyse blijkt dat die site het equivalent van 1 171 ton CO2 of 2,21 ton CO2 per vte heeft geproduceerd. Die uitstoot kan worden uitgesplitst als volgt:

- 502 ton equivalent CO2 is afkomstig van het woon-werkverkeer van de personeelsleden (43 % van de totale uitstoot);
- 438 ton equivalent CO2 is het gevolg van het gasverbruik voor de verwarming van het gebouw (37 % van de totale uitstoot);
- 147 ton equivalent CO2 is afkomstig van de professionele verplaatsingen van de personeelsleden (13 % van de totale uitstoot);
- 70 ton equivalent CO2 is het gevolg van de verplaatsingen van de bezoekers naar en van de centrale zetel;
- 8 ton equivalent CO2 is afkomstig van ons papierverbruik;
- 6 ton equivalent CO2 stemt overeen met onze jaarlijkse afvalproductie.

De mobiliteit van de personeelsleden en de bezoekers is ontegensprekelijk de activiteit die de meeste CO2-uitstoot veroorzaakt. Ook de verwarming zorgt voor veel CO2-uitstoot, als gevolg van de enke-

le beglazing in de vensters van de centrale zetel.

A.5. Dagen van de duurzame ontwikkeling

Een beter leefmilieu begint bij onszelf! Steunend op die overtuiging, bood de FOD Justitie gedurende de hele maand oktober een reeks activiteiten aan die op een gemakkelijke en duurzame wijze het milieu vooruithelpen.

Op onze DO-markt kregen de medewerkers de gelegenheid om bio-producten, producten van eerlijke handel, seizoensgebonden producten en producten die in de penitentiaire inrichtingen vervaardigd worden te proeven en te kopen. Ook de voorzitter van het directiecomité en de minister van Justitie waren van de partij en brachten een bezoekje aan de verschillende stands.

In de optimistische documentaire 'Tomorrow' werden oplossingen voorgesteld voor een nieuwe aanpak op het vlak van voeding, energie, economie, democratie en onderwijs. De deelnemers aan onze workshop over energiebesparing kregen tips om zowel op het werk als thuis energie te besparen. Tot slot kregen de personeelsleden van het departement de kans om zelf concreet actie te ondernemen en een motor voor verandering te worden, door de voorkeur te geven aan het hergebruik van kantoorbenodigdheden in goede staat tijdens een ruilbeurs. In 2015 lanceerde de dienst Duurzame Ontwikkeling een grootschalige campagne tegen verspilling en verzamelde in dat kader een grote hoeveelheid kantoorbenodigdheden in goede staat. Na de inventarisering ervan werden die benodigdheden terug ter beschikking gesteld van de personeelsleden van de centrale diensten, de rechterlijke orde en de penitentiaire inrichtingen.

De editie 2016 was succesvol, inzonderheid omdat werd ingezet op transversale en voor iedereen zichtbare acties, zoals de markt en de

ruilbeurs voor kantoorbenodigdheden. De commentaren zijn positief en enthousiast. De activiteiten worden jaarlijks geëvalueerd om bepaalde verbeterpunten in kaart te brengen (optimaliseren van de communicatiekanalen, keuze en periodiciteit van de activiteiten).

A.6. Communicatie en sensibilisatie

Een doeltreffende sensibilisatie voor de uitdagingen op het vlak van duurzame ontwikkeling berust inzonderheid op de interne en externe communicatie. Al onze communicatieacties worden gepland en besproken met de dienst Communicatie en Informatie aan de burger. Zij bieden de mogelijkheid onze FOD-medewerkers en onze partners te informeren over al onze maatregelen op het vlak van duurzame ontwikkeling.

In dat kader organiseert de dienst Duurzame Ontwikkeling regelmatig interne communicatieacties rond diverse thema's met betrekking tot duurzame ontwikkeling. Daarbij wordt gebruik gemaakt van verschillende media, waaronder het intranet van de FOD. Dat omvat een rubriek die volledig gewijd is aan duurzame ontwikkeling. In die rubriek komen verschillende thema's aan bod, waaronder:

- de agenda;
- het beleid inzake duurzame ontwikkeling;
- de cel Duurzame Ontwikkeling;
- de dienst Duurzame Ontwikkeling;
- milieubeheer;
- duurzame mobiliteit;
- armoede;
- het netwerk van contactpersonen inzake duurzame ontwikkeling;
- activiteiten;

- duurzame voeding.

De dienst Duurzame Ontwikkeling vult deze rubriek regelmatig aan, om hem actueel en dynamisch te maken. In 2016 heeft de dienst Duurzame Ontwikkeling grondig werk gemaakt van de lay-out, de illustratie en het actualiseren van de subrubrieken.

Aangezien sensibilisatie ook de betrokkenheid van de medewerkers vereist, werd het netwerk van contactpersonen inzake duurzame ontwikkeling nieuw leven ingeblazen in 2016. Dat netwerk omvat personeelsleden van de buitendiensten van de rechterlijke orde en de penitentiaire inrichtingen. Zij hechten allen belang aan het nastreven van duurzaamheid in hun gebouwen en leggen daarbij de klemtoon op milieubehoud en de ontwikkeling van sociale acties. In 2016 namen vijf penitentiaire inrichtingen (Merksplas, Brugge, Ruiselede, Hasselt en het Opleidingscentrum voor Penitentiaal Personeel te Merksplas) deel aan de actie 'Veggieweek', georganiseerd door de vzw EVA. Tijdens die week boden zij zowel aan hun personeelsleden als aan de gedetineerden vegetarische menu's aan.

B. De maatregelen en acties die bijdragen aan een DO

Artikel 21 van de bestuursovereenkomst bevat de doelstellingen inzake duurzame ontwikkeling die het departement nastreeft. Dat artikel verbindt de ondertekenaars van de bestuursovereenkomst, te weten de voorzitter van het directiecomité en de minister van Justitie, tot het bevorderen van de sensibilisatie voor de inzet op het vlak van duurzame ontwikkeling binnen de FOD. Zij onderstrepen dat het vaststellen van globale doelstellingen en het verwezenlijken van concrete acties in dat verband berusten op de noodzakelijke mobilisering van alle personeelsleden en op de vaste medewerking van alle directoraten-generaal en stafdiensten.

De transversale doelstelling inzake duurzame ontwikkeling heeft meer bepaald betrekking op:

- de bijdrage van de FOD aan de uitvoering van het federale beleid inzake duurzame ontwikkeling;
- de terbeschikkingstelling van expertise betreffende de opdrachten van de FOD;
- de voorbeeldfunctie van de FOD in het kader van zijn dagelijkse werking op het vlak van intern milieubeheer, overheidsopdrachten, duurzame mobiliteit, sensibilisering
- van het personeel en rapportering

De klemtoon ligt op het behalen van realistische doelstellingen die voortvloeien uit de wettelijke verplichtingen die de FOD moet nakomen op het stuk van duurzame ontwikkeling. Die doelstellingen worden vertaald in acties en voor elke doelstelling zijn een termijn en indicatoren vastgesteld.

C. Krachtlijnen van het duurzaam beheer in de interne werking van de FOD

De FOD Justitie is zich bewust van zijn voorbeeldrol als overheidsadministratie en wil dan ook zijn verantwoordelijkheid opnemen op het vlak van milieu en duurzaamheid. De voorbije jaren heeft ons departement tal van acties opgezet om de componenten van duurzame ontwikkeling te integreren in zijn werking.

C.1. Duurzaam aankoopbeleid

De FOD verbindt zich tot de toepassing van de federale richtlijnen en aanbevelingen inzake duurzame overheidsopdrachten, rekening houdend met de bestaande budgettaire beperkingen en met inachtneming van de wetgeving inzake overheidsopdrachten.

Alle directoraten en aankoopdiensten van de FOD passen de fede-

rale doelstellingen toe die voortvloeien uit de circulaire van 16 mei 2014 inzake integratie van duurzame ontwikkeling, met inbegrip van sociale clausules en maatregelen ten voordele van kleine en middelgrote ondernemingen, in het kader van overheidsopdrachten gegund door federale aanbestedende instanties.

Om de aankopers van onze diensten vertrouwd te maken met de vereisten en verplichtingen die in deze circulaire worden opgelegd, werd in oktober 2014 een toelichtende dienstorder ter attentie van de medewerkers van de FOD opgesteld en verspreid. In november 2014 werd in het auditorium van de FOD Justitie een informatiesessie georganiseerd voor de aankopers van het departement en de leden van het overlegnetwerk van de federale aankopers. In 2015 en 2016 kregen de aankopers van de FOD ook opleidingen rond duurzame overheidsopdrachten. Thans werd nog geen enkele overheidsopdracht geweigerd wegens het ontbreken van duurzaamheidsclausules.

Overeenkomstig de circulaire van 16 mei 2014 werd binnen de FOD een monitoringprocedure opgezet voor de evaluatie van de duurzame overheidsopdrachten (soort van clausules, bedrag van de opdracht, aard van de opdracht, enz.). In 2016 werd een eerste verslag betreffende de in 2015 toegewezen overheidsopdrachten afgewerkt overeenkomstig de vereisten van bijlage 3 van de circulaire en versuurd naar de Interdepartementale Commissie voor Duurzame Ontwikkeling, die de publicatie ervan verzekert.

Over het algemeen maakt de FOD Justitie gebruik van de FOR/CMS-contracten voor courante leveringen en diensten. De FOR/CMS-contracten voorzien in duurzame artikelen, waarvan zij het percentage vaststellen. De aankoopcentrale voorziet in haar bestekken in de desbetreffende pertinente clausules, bijvoorbeeld voor onderhoudsproducten, toiletartikelen, papier, toiletpapier, multifunctio-

nele printers, informaticamateriaal, enz.

Voor bepaalde, meer specifieke opdrachten daarentegen, die niet vervat zijn in de FOR/CMS, stellen de bevoegde diensten van de FOD Justitie een opdracht op. Daarbij worden programma's of eerder technische capaciteiten of clausules die inherent zijn aan de uitvoering gevraagd binnen sectoren die zich daartoe beter lenen.

C.2. Milieubeheer bij de centrale diensten

Zoals hierboven vermeld, is de FOD Justitie sinds 2015 EMAS-geregistreerd en in het bezit van het ISO 14001-certificaat voor het milieubeheersysteem voor de activiteiten van zijn centrale zetel. In oktober 2016 werd aan de centrale zetel ook het label 'Ecodynamische onderneming' (3 sterren) van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest toegekend voor de kwaliteit van zijn handelwijzen inzake milieu. Met toepassing van ons milieubeleid worden de diensten en directies die niet in dat gebouw zijn ondergebracht, gevraagd maatregelen en goede handelwijzen inzake milieu te implementeren.

In dat kader monitort de dienst Duurzame Ontwikkeling de milieuprestaties van de vier gebouwen van de centrale administratie. Die monitoring heeft betrekking op het energieverbruik (gas en elektriciteit), het waterverbruik, het aantal kopieën en afdrukken (ook recto verso), de afvalproductie en de mobiliteit van de personeelsleden.

De dienst Duurzame Ontwikkeling heeft ook een nieuw afvalinzamelingsbeleid uitgewerkt, in samenwerking met de technische dienst en de schoonmaakdienst. In dat kader zijn de individuele vuilnisbakken weggehaald en werden zij vervangen door eilandjes voor selectieve afvalinzameling. Ondanks enige terughoudendheid kon dankzij dat systeem de gescheiden inzameling van restafval en pmd worden verbeterd.

In de gebouwen van de centrale diensten gelegen te Brussel worden

de wettelijke vereisten inzake selectieve afvalinzameling en gevaarlijke afvalstoffen nageleefd. Alle afvaltypes (huishoudelijk en gevaarlijk afval) worden ingezameld en zo optimaal mogelijk verwijderd.

Al het huishoudelijk afval wordt opgehaald door een gespecialiseerde firma, met het oog op het recycleren of valoriseren (voorbehandeling secundaire brandstoffen voor levering aan warmtekrachtcentrales) ervan, naargelang de aard ervan. Sinds maart 2015 beschikken de centrale diensten over gegevens voor alle huishoudelijke afvalfracties (restafval, papier en karton, pmd en glas).

De gevaarlijke afvalstoffen worden opgeslagen in specifieke kasten en verwijderd via de geëigende kanalen. Om de productie van die afvalstoffen en het verbruik van gevaarlijke producten die aan de basis ervan liggen te beperken, beveelt de FOD Justitie zo veel mogelijk aan om te kiezen voor alternatieve producten die niet schadelijk zijn voor het milieu.

C.3. Initiatieven in het kader van de maatschappelijke verantwoordelijkheid

In oktober 2015 heeft de FOD Justitie contact opgenomen met de FOD P&O om informatie in te winnen over het Zelfevaluatiekader Maatschappelijke Verantwoordelijkheid (ZEMV), dat specifiek werd ontwikkeld voor de organisaties van de openbare sector. De FOD Justitie onderzoekt of het opportuun is om dat instrument te implementeren.

6.13. FOD Economie, KMO, Middenstand en Energie

mevrouw Françoise Devleeschouwer, lid van de ICDO, en de heer Christian Ferdinand, plaastvervanger

De Cel Duurzame Ontwikkeling van de FOD Economie, K.M.O., Middenstand en Energie is het overleg- en coördinatieorgaan voor het beleid inzake duurzame ontwikkeling van de FOD. Elke algemene directie en elke stafdienst is erin vertegenwoordigd. De Cel vergadert maandelijks.

De Cel DO heeft talrijke taken. Krachtens het koninklijk besluit van 9.10.2004 houdende wijziging van het koninklijk besluit van 22 september 2004 hebben de cellen duurzame ontwikkeling, die voortaan verplicht zijn bij elke FOD en POD alsook bij het ministerie van Landsverdediging, de volgende taken:

1. Het voorbereiden en coördineren van de bijdrage van de dienst aan het federale beleid inzake duurzame ontwikkeling, met name door: het opstellen van een ontwerp-actieplan voor de dienst; het verlenen van ondersteuning (voor materies in verband met duurzame ontwikkeling) bij: de uitvoering van de regelgevingsimpactanalyse (RIA), de verwezenlijking van de doelstellingen van de Langetermijnvisie 2050 en de uitvoering van de maatregelen van het Federaal Plan die haar worden toevertrouwd.
2. Het beschikbaar stellen van de expertise inzake de taken van de dienst (bijvoorbeeld, de vertegenwoordiging van de dienst bij de ICDO en haar werkgroepen).
3. Het opvolgen van de politieke uitvoering inzake de voorbeeldrol van de dienst op het gebied van duurzame ontwikkeling, waaronder intern milieubeheer, duurzame overheidsopdrachten, sensibilise-

ring van het personeel voor duurzame ontwikkeling, alsook duurzaamheidsverslagen.

A. De activiteiten van de Cel DO in 2016

Ten eerste diende de Cel in mei 2016 een eerste actieplan inzake duurzame ontwikkeling (APDO) in. Sinds de wijziging in 2014 van het koninklijk besluit van 22 september 2004 wordt er een jaarlijks APDO gevraagd, met daarin de federale beloften en ambities, aangepast aan de respectieve bevoegdheden van de FOD. Alle algemene directies en stafdiensten werkten actief mee aan deze taak. De evaluatie werd in januari 2017 positief afgesloten.

Daarna werd volop voortgewerkt aan de tot doel gestelde sensibilisering voor duurzame ontwikkeling. Zo organiseerde de cel de dag van de duurzame ontwikkeling van 2016, met de vertoning van de film « Tomorrow » (van de hand van Cyril Dion), die handelt over de verschillende acties van burgers en regeringen overal ter wereld om deze duurzamer te maken. Dit initiatief gaf aanleiding tot een constructief debat over het thema. Daarnaast werden ook interne informatievergaderingen (« babbel bubble ») georganiseerd rond de volgende thema's:

- « de ronde van klimaatneutraal België » ; deze film kreeg de persprijs duurzame ontwikkeling;
- de 17 doelstellingen voor duurzame ontwikkeling van de Verenigde Naties.

Tot slot zijn de Cel Duurzame Ontwikkeling en de eenheid duurzame economie van de FOD de onbetwiste leaders wat betreft de aanwerving van student-stagiairs. Van de 80 kandidaten voor een studentenstage in 2016 waren er 20 die deze stage wensten te wijden aan duurzame ontwikkeling of duurzame economie. Voor een aantal onder hen is deze droom werkelijkheid geworden. Zo vervult

zich ook de hoop op een nieuwe generatie van ambtenaren die de overgang naar een duurzame economie zullen dragen.

B. De maatregelen en acties die bijdragen aan een DO

Verder zijn er ook heel wat artikelen over thema's die direct verband houden met duurzame economie en waarin over onze huidige en toekomstige bezigheden en bekommernissen inzake duurzame ontwikkeling wordt bericht. Ook werd er in november 2016 op vraag van minister Kris Peeters door de FOD Economie een kenniscentrum duurzame economie in het leven geroepen. Via dit informatiecentrum wil men de aandacht van de medewerkers en burgers vestigen op het thema duurzame economie, een van de vier beleidsassen van de FOD. U vindt de publicaties van dit centrum op de site van de FOD Economie. Belangrijk in 2016 was ook de publicatie van ons Overzicht 2015: Duurzame Economie, dat op veel succes kon rekenen bij het publiek, zoals met veel genoegen meegedeeld werd door de dienst Infoshop van de FOD Economie. Deze dienst meldde ons ook dat het grootste deel van de brochures over duurzame economie gretige afname vinden.

In 2016 kon men zich tevens verheugen over de implementatie van de fameuze SDGs (Sustainable Development Goals), die op 25 september 2015 door de Verenigde Naties werden goedgekeurd. Meer dan 150 internationale leaders staan er nu voor in om tegen 2030 deze 17 doelstellingen inzake duurzame ontwikkeling te halen. Deze SDGs zijn de referentiedoelstellingen geworden voor de meeste van onze activiteiten, waaronder het duurzaamheidsverslag en de strategische matrix, APDO, interne cursussen en campagnes om het publiek te sensibiliseren voor duurzame ontwikkeling en duurzame economie.

C. Krachtlijnen van het duurzaam beheer in de interne werking van de FOD

Het ontwerp voor het tweede duurzaamheidsverslag van de FOD, met de strategische matrix (volgens de richtlijnen van de standaard GRI-4 of « Global Reporting Initiative » versie 4) werd in december 2016 goedgekeurd in het directiecomité (met name dankzij de opleiding en betrokkenheid van twee van onze ambtenaren bij de GRI-methode). Het is de bedoeling dit verslag eind augustus 2017 in te dienen bij het Instituut der Bedrijfsrevisoren (IBR) ter validatie van de tweede deelname aan de Best Belgian Sustainability Reports.

Dit plaats onze FOD direct op kop van de andere overheidsdiensten op het vlak van duurzaam beheer.

Daarnaast werkt men ook verder aan de certificatie voor EMAS (« EU Eco-Management and Audit Scheme », een management tool vergelijkbaar met de ISO 14001-normen):

- vermindering van het waterverbruik en beperking van het aantal kantoorartikelen;
- vermindering van het gas- en elektriciteitsverbruik;
- implementatie van een sensibiliseringscampagne voor afvalsortering.

6.14. Ministerie van Defensie

(de heer Peter Vanderstuyf, lid van de ICDO, en de heer Steve Hamels, plaatsvervanger)

Binnen Defensie wordt het voorzitterschap van de Cel DO waargenomen door de Chief of Defense, maar in werkelijkheid is het de commandant van het stafdepartement Welzijn die deze taak uitvoert. Dit is ergens logisch vermits het stafdepartement Welzijn volgens het artikel 25 van het Koninklijk Besluit van 21 december 2001 tot bepaling van de algemene structuur van het Ministerie van Landsverdediging en tot vastlegging van de bevoegdheden van bepaalde autoriteiten, bevoegd is voor de coördinatie van DO binnen Defensie. Het secretariaat van de Cel DO van Defensie wordt waargenomen door de Coördinator DO.

De Cel DO bestaat uit afgevaardigden van volgende stafdepartementen: Operaties en Training, Strategie, Material Resources, Vorming, Budget en Financiën, Human Resources, Communicatie en de Juridische dienst. Alhoewel conform het KB er alleen maar vertegenwoordigers van de stafdepartementen : Material Resources, Communicatie en Budget en Financiën moet worden voorzien, vinden wij het nuttig om binnen Defensie de Cel DO uit te breiden met vijf vertegenwoordigers van andere stafdepartementen.

Deze uitbreiding volgt niet alleen uit de bekommernis om met kennis van zaken beslissingen te kunnen nemen (zo heeft elke beslissing bijna steeds een impact op het personeel), maar daarenboven creëren we in een organisatie van ongeveer 30.000 personeelsleden een groter draagvlak.

A. De activiteiten van de Cel DO in 2016

Niettegenstaande de vaststelling dat er nog steeds geen nieuw Federaal plan Duurzame Ontwikkeling (DO) werd opgesteld heeft Defensie toch besloten om zelf een jaaractieplan DO Defensie op te stellen. Defensie wenst hiermee aan te tonen dat zij, ondanks de moeilijke budgettaire toestand waarin zij zich bevindt, het toch de moeite acht om de nodige inspanningen in dit domein te verwezenlijken.

Het jaaractieplan DO van Defensie 2014 – loopt dit jaar af en zal worden vervangen door een nieuw actieplan DO 2018 – 2020. Om dit plan te kunnen voorbereiden, werd in 2016 een evaluatie van het bestaand plan DO uitgevoerd. Wij hebben kunnen vaststellen dat meer dan 50 % van de objectieven werden gerealiseerd.

B. De maatregelen en acties die bijdragen aan een DO

- Het uitwerken van een waarschuwings- en coördinatiesysteem om het binnenbrengen van niet-inheemse soorten te vermijden, verankeren van de realisatie van de natuurprojecten DANAH en NATURA2MIL in een POSTLIFE-dossier;
- Het ontwikkelen en uitwerken van een bodembeheersplan Defensie;
- In 2016 hebben we een voorstel uitgewerkt voor het internationale plan van de UNO 'Transforming Our World: the 2030 agenda for Sustainable Development'. De weerhouden objectieven zullen dan ook deel uitmaken van het jaaractieplan.

C. Krachtlijnen van het duurzaam beheer in de interne werking van de FOD

- De aankoop van minimum 50% milieuvriendelijke wagens bij de vernieuwing van het personenwagenpark zoals voorzien in de omzendbrief 307 quinquies;
- Opstellen systeempcedures (volgens ISO 14001) ter ondersteuning van het Bedrijfsintern Milieuzorgsysteem (BIMZS),...

Bij de andere objectieven stellen we een verbetering vast, maar deze objectieven kunnen slechts worden gerealiseerd op lange termijn. Bijgevolg, zullen deze objectieven samen met nieuwe initiatieven deel uitmaken van het nieuwe jaaractieplan DO Defensie in 2017 zal worden uitgewerkt.

We kunnen er nog aan toevoegen dat Defensie de eerste prijs heeft gewonnen voor haar inspanningen op het domein van Eco driving.

6.15. POD Maatschappelijke Integratie, Armoedebestrijding, Sociale Economie en Grootstedenbeleid

(de heer Jean-Marc Dubois, lid van de ICDO, en mevrouw Bérangère Steppe, plaatsvervangster)

A. De activiteiten van de Cel DO in 2016

Sinds 2012 zijn de Cel DO en de groep EMAS van de POD Maatschappelijke Integratie samengesteld uit dezelfde personen. Deze groep vergadert drie tot vier maal per jaar en vervult twee taken: de samenwerking versterken in de uitvoering van het plan EMAS en, voor zover dit mogelijk is, sensibiliseringsacties voeren voor de duurzame ontwikkeling.

In 2016 heeft de Cel zich op het vlak van duurzame ontwikkeling beperkt tot het organiseren van een conferentie over het thema van de inzet van de akkoorden TTIP/CETA, in oktober, die door een vijftiental medewerkers werd bijgewoond.

Tijdens de vergadering van december heeft de cel nagedacht over voorstellen om ervoor te zorgen dat de POD meer bijdraagt aan de duurzame ontwikkeling (Noordwijk). Sommige van deze voorstellen zouden geïntegreerd kunnen worden in het actieplan DO 2017.

B. De maatregelen en acties die bijdragen aan een DO

De POD Maatschappelijke Integratie, Armoedebestrijding, Sociale Economie en Grootstedenbeleid heeft als missie het voorbereiden, uitvoeren en evalueren van een inclusief federaal beleid voor maatschappelijke integratie, zodat de sociale grondrechten aan iedereen op duurzame wijze gegarandeerd worden.

Op deze manier is de POD MI rechtstreeks betrokken bij de invoering van de reglementering. De POD informeert zijn doelpubliek en zijn partners, geeft hen raad over de maatregelen en acties en beheert de financiële stromen van en naar zijn partners.

De belangrijkste partners van de POD zijn de OCMW's, die op het terrein werken om de integratie te bevorderen van de armste personen in onze maatschappij, met behulp van verschillende instrumenten: het leefloon, tewerkstelling en arbeidstrajectbegeleiding, dringende medische hulp, de verwarmingstoelage, schuldbemiddeling en budgetbegeleiding, enz. Andere partners zijn de werkwinkels, de sociale huizen, het sociaal stookoliefonds, enz.

De POD is eveneens actief op het vlak van de preventie en de bestrijding van armoede. Het derde federaal plan armoedebestrijding (2016-2019), dat in juni 2016 werd goedgekeurd door de Minister-raad, wordt momenteel opgesteld en een eerste opvolgingsverslag zal eind 2017 worden voorgesteld. Het tweede nationaal plan kinderrarmoedebestrijding wordt momenteel ook opgesteld en zou in de loop van 2017 moeten worden goedgekeurd.

Via de dienst «ervaringsdeskundigen» wil de POD de federale overheidsdiensten dichterbij de personen in armoede te brengen. Ervaringsdeskundigen zijn personen die armoede en sociale uitsluiting gekend hebben. Zij werken aan de betere toegankelijkheid van de fundamentele sociale rechten in de diensten die worden aangeboden door de federale instellingen: onthaal en informatie aan het publiek, toegankelijkheid van de diensten. Momenteel zijn 33 ervaringsdeskundigen gedetacheerd in 18 partnerorganisaties (FOD's, sociale parastaten, OCMW's, ziekenhuizen).

Via het project FEAD (Fonds voor Europese hulp aan de meest behoeftigen) verdeelt de POD voedselpakketten via de OCMW's en

andere verenigingen. FEAD bestaat sinds 2014. Het maakt deel uit van het cohesiebeleid en van de Europese structuurfondsen. België heeft ervoor gekozen om de middelen van het fonds te gebruiken voor voedselhulp. Het beheer van deze middelen werd toevertrouwd aan de POD Maatschappelijke Integratie. Concreet stelt de POD voedselpakketten samen om te beantwoorden aan de noden van de armen en verdeelt hij ze aan de begunstigten via de OCMW's en de voedselbanken.

Tot slot voert hij het grootstedenbeleid (GSB) uit, dat in 1999 door de federale regering werd gelanceerd om probleemwijken in de stad te steunen. Hoewel het programma GSB sinds 2015 de steden niet meer rechtstreeks subsidieert in het kader van de contract «duurzame stad» financiert het wel nog projecten die gedragen worden door de verenigingen of onderzoeken in verband met het thema stadsarmoede. Het programma ondersteunt eveneens de drie grote OCMW's van het land (Brussel, Luik en Antwerpen) via de toekenning van bijkomende middelen voor de socioprofessionele inschakeling van geregulariseerden. Tussen begin 2015 en eind 2016 heeft de dienst GSB vanwege 200 Belgische burgemeesters de verbintenis ontvangen dat zij de kinderarmoede willen terugdringen in hun stad/gemeente.

Zoals je ziet werkt de POD, via zijn basissmissies, hoofdzakelijk aan het sociale luik van de duurzame ontwikkeling.

Bij deze maatregelen en acties die tot de core business van de POD behoren, komen nog de acties die uitgevoerd worden in het kader van het beheersplan en van het actieplan DO 2016 en die bijdragen tot de doelstellingen van de LTV en van de SDG.

In het beheersplan 2016 benadrukken wij de verbintenis van de POD in het beheer van de opvang van daklozen in het Brussels Gewest.

Deze verbintenis heeft tegelijk betrekking op de organisatie en de coördinatie van de winteropvang en op een structureel beleid om het beheer van de crisis geleidelijk te vervangen door duurzame oplossingen die zich vooral richten op huisvesting, volgens het model Housing First.

In het actieplan DO 2016 willen wij de nadruk leggen op het pilootproject Miriam. Het doel van dit project is de begeleiding van alleenstaande moeders die in armoede leven, om hun armoede te verminderen en hun maatschappelijke en professionele integratie te bevorderen. Het project wordt uitgevoerd samen met de OCMW's van Namen, Charleroi, Molenbeek, Leuven en Gent.

C. Krachtlijnen van het duurzaam beheer in de interne werking van de POD

C.1. Beleid van de POD op het vlak van duurzame overheidsopdrachten

Sinds zijn bestaan besteedt de POD aandacht voor duurzame aankopen: gerecycleerd papier, koelkasten/diepvriezers en vaatwassers A++, multifunctionele apparaten (die de functies van kopieermachine, printer, fax en scanner integreren), platte schermen, ecologische schoonmaakproducten, flessen met statiegeld, enz. Eind 2014 werd een procedure opgesteld om de omzendbrief duurzame overheidsopdrachten van 16/05/2014 toe te passen. Via de uitvoering ervan kon de tenlasteneming van de duurzame ontwikkeling in de overheidsopdrachten, maar ook voor andere aankopen duidelijk verbeterd worden.

C.2. Milieumanagementsysteem

In augustus 2010 heeft de POD het EMAS-certificaat behaald. In 2016 streefde het systeem voor milieubeheer zeven doelstellingen na : de vermindering van het elektriciteits- en papierverbruik, een duurzaam aankoopbeleid, een vermindering van de mobiliteitsbehoeften, de verdeling van voedselpakketten aan de meest behoeftigen (project FEAD), de OCMW-cliënten bewust maken voor energiebesparing (fonds Gas-Elektriciteit) en de CO2-compensatie van zijn activiteiten.

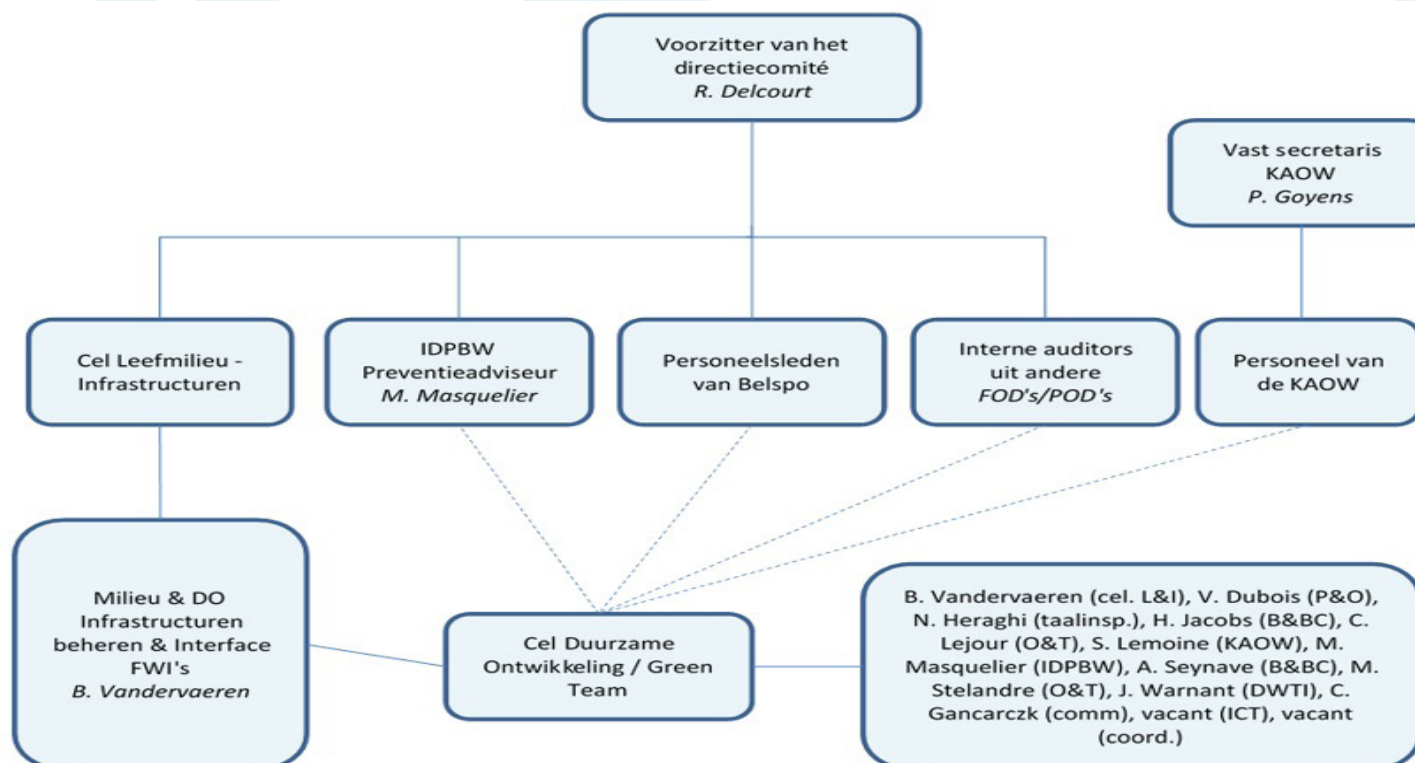
6.16. POD Wetenschapsbeleid

(de heer Benoît Vandervaeren, lid van de ICDO, en mevrouw Anne Fierens, plaatsvervangster)

De cel DO werd opgericht in december 2004 en vergaderde voor het eerst in februari 2005. Sinds 2012 heet de cel DO «Green Team».

Milieubescherming en duurzame ontwikkeling belangen duidelijk iedereen aan. Het onderstaande organigram stelt een aantal actoren voor die in 2016 direct betrokken zijn bij het doen slagen van het milieumanagementsysteem en de sensibilisering voor duurzame ontwikkeling. Green Team organigram:

A. De activiteiten van de Cel DO in 2016

De activiteiten van de cel DO (Green Team) zijn:

- Jaarlijks communicatieplan betreffende DO-communicatie
- Uitvoering van EMAS
- Steun aan de uitvoering van de RIA
- Bewustmakingsacties: dag van de DO, middag van DO, nieuwsbrieven enz.
- Interne coördinatie van de uitvoering van de maatregelen van de federale plannen voor duurzame ontwikkeling
- Follow-up van de duurzaamheid van de overheidsopdrachten
- Follow-up van andere initiatieven met betrekking tot DO: lancering onderzoeksprogramma's en -projecten die rechtstreeks of onrechtstreeks betrekking hebben op duurzame ontwikkeling, initiatieven inzake bewustmaking, informatie-uitwisseling en andere initiatieven om de duurzame ontwikkeling te promoten: conferenties, ontmoetingen, colloquia enz.

In 2016 heeft de cel DO (Green Team) drie keer vergaderd. De volgende bewustmakingsacties werden georganiseerd:

- Voortzetting van de verdeling van fruit en soep;
- Weg te geven: Hergebruiken in plaats van weggooien;
- EMAS-registratie: aanwijzing van een nieuwe milieucoördinator;
- Green Team : - Al in vakantiesfeer : Ophangen in de trappenhuis van de poster over het aardobservatieprogramma om het gebruik van de trappen aan te moedigen;
- Green Team: voorstel voor een affiche boven de printer
- Belspo Green Team: heeft u nodig: oproep tot kandidaten;
- Week van de mobiliteit
- Info: Vervuilingsspiek actieplan

- Europese Week van de Afvalvermindering
- Vervuilingsspiek drempel 0

Voor meer details over de activiteiten van de cel in 2016 verwijzen we graag naar de jaarlijkse milieuverklaring beschikbaar op <http://www.belspo.be/belspo/organisation> : milieuverklaring 2016.

B. De maatregelen en acties die bijdragen aan een DO

Het is een open deur intrappen door te stellen dat ons land voor belangrijke uitdagingen staat. We denken bijvoorbeeld aan het verder werken aan het halen van de Barcelona-doelstelling (3% van het BBP besteden aan onderzoek en ontwikkeling), meewerken aan het creëren van jobs en welzijn door innovatie, optimaliseren van de werking van de Belgische onderzoeksruimte en strijden tegen de klimaatwijzigingen. Het departement van het Federaal Wetenschapsbeleid en zijn 2.800 medewerkers dragen daar ruimschoots toe bij.

Met de door ons departement beheerde onderzoeksprogramma's reiken we de regering betrouwbare en valabele gegevens aan waarmee zij onderbouwde beslissingen kan nemen op het gebied van duurzame ontwikkeling, strijd tegen de klimaatwijzigingen, biodiversiteit, energie, gezondheid, mobiliteit en informatiemaatschappij.

We beheren tevens de Belgische bijdrage aan de Europese ruimtevaartorganisatie. Die deelname van België, als vijfde grootste financier van de ESA, is van strategisch belang voor ons land en van essentieel belang voor onze bedrijven. Wij bieden bedrijven die aan de verschillende AIRBUS-programma's wensen deel te nemen O&O-steun die onmisbaar is om zich te kunnen positioneren, nu er wereldwijd een onverbiddelijke strijd woedt in die sector.

De 10 federale wetenschappelijke instellingen die deel uitmaken van het departement, bieden wetenschappers een uitzonderlijk onde-

zoekkader en –instrumentarium aan en huisvesten, alsook kunst- en historische collecties die jaarlijks door meer dan 1,2 miljoen bezoekers worden bewonderd.

B.1. Bestuursovereenkomst 2016-2018

In de bestuursovereenkomst (BO) worden de verbintenissen gedefinieerd die de programmatorische overheidsdienst (POD) Wetenschapsbeleid, vertegenwoordigd door René Delcourt, voorzitter van het directiecomité, en de federale regering, vertegenwoordigd door Elke Sleurs, voogdijstaatssecretaris van de betrokken overheidsdienst, aangaan in het kader van de uitvoering van de bestuursovereenkomsten voor de periode van 1 januari 2016 tot 31 december 2018.

In de bestuursovereenkomst worden de nodige voorwaarden toegevoegd voor de uitvoering van de dienstverlenende opdrachten die bij de wet of krachtens deze laatste werden toegekend aan het Federaal Wetenschapsbeleid. Het is de bedoeling te beschrijven hoe de aan het Federaal Wetenschapsbeleid toegekende opdrachten worden uitgevoerd, welke verbeteringen er dienen te worden aangebracht in de uitvoering van die opdrachten en welke middelen daartoe vereist zijn.

Die bestuursovereenkomst omvat 12 operationele doelstellingen (art. 28) en de belangrijkste projecten, processen, initiatieven of acties (art. 29) met betrekking tot de efficiënte en kwaliteitsrijke uitvoering van de opdrachten, waaronder :

- Herpositionering van de onderzoeksacties (O&O-programma's, ondersteuning van de onderzoeksinfrastructuren enz.) in het licht van de nieuwe prioriteiten van de federale regering. Het is de bedoeling zo de complementariteit te maximaliseren ten opzichte van de door de andere gezagsniveaus opgezette acties en ter

ondersteuning van een relevante wetenschappelijke expertise, zoveel mogelijk onder leiding van de federale wetenschappelijke instellingen;

- Een optimale coördinatie tussen alle Belgische overheden inzake wetenschap en innovatie ter ondersteuning van het innovatie- en integratiesysteem voor de acteurs ervan op internationaal vlak;
- Een betere dienstverlening en interactie met alle overheden, departementen en (federale) wetenschappelijke instellingen
- En, tot slot, het behoud van de "EMAS-milieumanagementsysteem " (art. 35).

B.2. Bestuursplan 2016

Dat bestuursplan omvat het PROJECT T 4.1. Vernieuwing en behoud van de EMAS-registratie van de POD Wetenschapsbeleid en vele andere projecten die gelinkt zijn aan punt B.3. hierna.

B.3. Beleidslijnen die bijdragen tot duurzame ontwikkeling

Ziehier de bekwaamheden en het gevoerde beleid die tot de doelstellingen inzake duurzame ontwikkeling hebben bijgedragen gedurende de laatste jaren. Ze worden per algemene directie voorgesteld.

1. AD Onderzoek en Toepassingen

Directie Onderzoeksprogramma's

De directie 'Onderzoeksprogramma's' zet meerjarige onderzoeksprogramma's op het getouw met als referentiekader internationale beslissingen en overeenkomsten of regerings- en ministeriële verklaringen.

Die programma's zijn multidisciplinair en bieden onderzoek in

netwerkverband aan. Europese onderzoeksteams krijgen de kans zich bij projecten aan te sluiten wanneer er oproepen voor voorstellen worden gelanceerd, terwijl de POD Wetenschapsbeleid op haar beurt kan aansluiten op het programma ERA-NET van de Europese Commissie.

De POD Wetenschapsbeleid ondersteunt ook meer structurele activiteiten, te weten:

- Thematische platformen ter ondersteuning van de besluitvorming, onder andere op het gebied van de biodiversiteit.
- De Belgische verzamelingen voor micro-organismen, als drager van het universitair en industrieel onderzoek. Zij bieden ook zeer gespecialiseerde diensten aan alle categorieën van particuliere en publieke gebruikers aan.

Verschillende lopende programma's in verschillende onderzoekstadia dragen elk op hun manier bij tot de doelstellingen van duurzame ontwikkeling, te weten:

BRAIN-be: Belgian Research Action through Interdisciplinary Networks (2012-2017)

BRAIN-be beoogt zowel tegemoet te komen aan de wetenschappelijke kennisbehoeften van de federale departementen als het wetenschappelijk potentieel van de federale wetenschappelijke instellingen (FWI's) te ondersteunen.

De strategische doelstellingen van het BRAIN-be programma werden gedefinieerd in het licht van de federale visies en prioriteiten.

BRAIN-be is opgebouwd rond 6 thematische assen:

- Ecosystemen, biodiversiteit, evolutie
- Geosystemen, heelal en klimaat

- Cultureel, historisch en wetenschappelijk erfgoed
- Strategieën van de federale overheid
- Belangrijke maatschappelijke uitdagingen
- Collectiebeheer

Dat programma snijdt in thematische oproepen grote maatschappelijke problemen aan, zoals de klimaatverandering en de aanpassing eraan, de overgang naar een koolstofarme maatschappij die efficiënt omgaat met hulpbronnen, de biodiversiteit, het mariene milieu (in het bijzonder de Noordzee) en het zoetwatermilieu, Antarctica, de Digital Turn, de problematiek van de immigratie, de sociale zekerheid, de aanpassing en de innovatie van het federale systeem, de uitdagingen op het gebied van volksgezondheid, gezondheid van dier en milieu, veroudering, veiligheid...

IUAP: Interuniversitaire attractiepolen

Het doel van het IUAP-programma is steun te verlenen aan in netwerkverband werkende excellerende ploegen inzake fundamenteel onderzoek uit de verschillende Gemeenschappen van ons land, om hun gezamenlijke bijdrage te vergroten aan de algemene vooruitgang van de wetenschap en, in voorkomend geval, aan internationale wetenschappelijke netwerken. De lopende onderzoeksprojecten eindigen in 2017.

SSD: Wetenschap voor een duurzame ontwikkeling

Op 4 maart 2005 heeft de ministerraad het onderzoeksprogramma "Wetenschap voor een duurzame ontwikkeling" (2005-2009, Science for a Sustainable Development -SSD) goedgekeurd. SSD is het vervolg op het eerste en tweede Plan voor wetenschappelijke ondersteuning van een beleid gericht op duurzame ontwikkeling (PODO I (1996-2001) en PODO II (2000-2005)). In vergelijking met het PODO

I en II integreert dat programma nieuwe thema's, met name "Gezondheid en Milieu" en "Normalisatie".

Op 9 juli 2010 keurde de ministerraad de verlenging van het programma goed.

Het programma SSD bestaat uit 8 prioritaire onderzoeksgebieden, te weten energie, transport en mobiliteit, agrovoeding, gezondheid en milieu, klimaat (inclusief Antarctica), biodiversiteit (inclusief Antarctica en de Noordzee), atmosfeer en terrestrische en mariene ecosystemen (inclusief Antarctica en de Noordzee) en transversaal onderzoek. Nog lopende geselecteerde projecten worden afgerond tegen eind 2016.

DR: Drugs

Daar drugmisbruik in de samenleving een ernstig volksgezondheidsprobleem is, wil dit programma een antwoord bieden op de meest prangende problemen rond druggebruik en drugverslaving. Voorkomen is beter dan genezen, er wordt in dit programma dan ook gepleit voor doorgedreven preventie.

BCCM

De Belgian Co-ordinated Collections of Micro-organisms (BCCM™) bestaat uit zeven complementaire dienstverlenende cultuurverzamelingen voor onderzoeksdoeleinden.

De coördinatie van deze verzamelingen berust bij een centraal team van het Belgisch Federaal Wetenschapsbeleid. Het BCCM™-consortium heeft als opdracht het biologisch materiaal van zijn verzamelingen, de bijbehorende informatie en zijn ervaring en technische kennis op het vlak van fundamentele en toegepaste (micro)biologie te delen met zijn partners uit academische en industriële kringen. De BCCM™-verzamelingen slaan zo de brug tussen wetenschappelijke expertise en hoogstaande dienstverlening.

Belgian Biodiversity Platform

Het Belgische biodiversiteitsplatform is het informatie- en communicatieplatform over wetenschappelijk onderzoek naar biodiversiteit in België. Het platform verleent bevoorrechte toegang tot basisgegevens en onderzoeksinformatie over biodiversiteit. Het bevordert de multidisciplinaire samenwerking tussen wetenschappers onderling en tussen wetenschappers en beleidsmakers.

Het Poolsecretariaat

Het Belgische Poolsecretariaat werd in het leven geroepen om het federaal onderzoeksstation 'Prinses Elisabeth' op Antarctica een administratief en financieel kader te geven dat snel kan inspelen op zijn zeer specifieke behoeften. Het is een publiek-privaat orgaan waarin het Federaal Wetenschapsbeleid de departementen Buitenlandse Zaken, Defensie, Duurzame Ontwikkeling en de Internationale Poolstichting, die de bouw ervan verzorgt, bijeengebracht heeft.

Als bestuursorgaan beheert het secretariaat het logistieke onderhoud van de basis, met inbegrip van het afvalbeheer, de bevoorradings- en de herstelling van het materiaal. Het staat ook in voor de coördinatie, de uitvoering en de promotie van de wetenschappelijke activiteiten van het station en de verspreiding van de wetenschappelijke kennis inzake onderzoek op Antarctica en klimaatveranderingen.

Directie Lucht en Ruimtevaarttoepassingen

De directie Lucht- en Ruimtevaarttoepassingen is belast met het dagelijkse beheer van de Belgische ruimtevaartinspanningen op Europees niveau (Europese ruimtevaartorganisatie of Europese Unie) of op bilateraal niveau (Frankrijk, Rusland, Argentinië). Zij is ook verantwoordelijk voor de bijdrage van de Belgische Staat aan de lucht-

vaartprogramma's Airbus.

België is sinds een dertigtal jaar actief op ruimtegebied en stond mee aan de basis van de oprichting van de Europese ruimtevaartorganisatie (ESA). De ruimtevaartactiviteiten zijn goed voor 178 miljoen euro, waarvan 167 miljoen euro is vastgelegd voor de deelname aan ESA-programma's. Met zijn inzet beheert de dienst alle ruimteprogramma's inzake ruimtewetenschappen, aardobservatie, navigatie, telecommunicatie, internationaal ruimtestation, ruimteverkenning, draagraketten en technologische en wetenschappelijke programma's.

In het kader van een nationaal onderzoeksprogramma inzake aardobservatie (STEREO III "Support to Exploitation and Research on Earth Observation" 2014-2020) worden de gegevens afkomstig van die satellieten wetenschappelijk geëxploiteerd, waarbij de nodige knowhow wordt gecreëerd om de gegevens te interpreteren.

2. AD Internationale en Interfederale Coördinatie & Wetenschappelijke Indicatoren

En ook via de DG 'Internationale en Interfederale Coördinatie & Wetenschappelijke Indicatoren' kan Belspo de zorg voor het milieu en duurzame ontwikkeling internationaal aanwakken, vooral door middel van internationale overeenkomsten die Belspo afsluit of die Belspo in naam van het hele land implementeert. De dienst Indicatoren kan die dimensie in bepaalde statistieken opnemen en zo helpen om de externe effecten die door ondernemingen en overheidsdiensten die in de onderzoeksector actief zijn gegenereerd, in cijfers te kwantificeren.

3. AD Federale Wetenschappelijke Instellingen

De 10 federale wetenschappelijke instellingen die deel uitmaken van het departement, bieden wetenschappers een uitzonderlijk onder-

zoekkader en –instrumentarium aan en huisvesten eveneens wetenschappelijke, kunst- en historische collecties die jaarlijks door meer dan 1,2 miljoen bezoekers worden bewonderd.

De vijf laatste AD's zijn in het bijzonder betrokken bij projecten over duurzame ontwikkeling.

- AD Algemeen Rijksarchief en Rijksarchief in de Provinciën
- Directie Studie en documentatiecentrum Oorlog en Hedendaagse Maatschappij (SOMA)
- AD Koninklijke Bibliotheek van België
- AD Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium
- AD Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis
- AD Koninklijke Musea voor Schone Kunsten van België
- AD Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen
- AD Koninklijk Museum voor Midden-Afrika
- AD Belgisch Instituut voor Ruimte-aeronomie
- AD Koninklijke Sterrenwacht van België en Planetarium
- AD Koninklijk Meteorologisch Instituut van België

C. Krachtlijnen van het duurzaam beheer in de interne werking van de POD

Door een milieumanagementsysteem te onderschrijven toont het Federaal Wetenschapsbeleid zijn belangstelling en zijn inzet voor duurzame ontwikkeling, de bescherming van onze leefomgeving en zijn wil om de impact van zijn activiteiten op het milieu te verminderen. De registratie van ons Eco Management en Audit Scheme - EMAS in 2006 is de externe erkenning van ons engagement voor duurzame ontwikkeling en ons respect voor het milieu.

Door een voluntaristische aanpak gericht op continue verbetering, is het Federaal Wetenschapsbeleid van plan een voorbeeldrol te spelen. Daar ons departement via zijn onderzoeksprogramma's het meest heeft geïnvesteerd in duurzame ontwikkeling, was het logisch dat het een stuwende kracht werd voor wat goede milieupraktijken betreft.

Vele van de federale wetenschappelijke instellingen hebben met succes een milieumanagementsysteem ingevoerd conform het EU Eco-Management and Audit Scheme (EMAS). Zo zijn de AD's Koninklijk Instituut voor Natuurwetenschappen en Koninklijk Meteorologisch Instituut van België, alsook de staatsdienst met afzonderlijk beheer BELNET, sinds eind 2015 EMAS-geregistreerd.

Bovenop hun activiteiten die bijdragen tot het begrijpen van ons milieu, zijn zij resoluut op de toekomst gericht met de inpassing van het milieu en, ruimer bekeken, de duurzame ontwikkeling in hun dagelijkse werking.

De milieudoelstellingen van de derde EMAS-cyclus (2016 -2018) zijn:

Milieudoelstellingen van de EMAS-cyclus 2016-2018

MINDER PAPIER: het papierverbruik verminderen.

Doel: Acties opzetten voor het personeel en externe correspondenten om het papierverbruik jaarlijks met 3% te verminderen per VTE, door intensiever de informatie- en communicatietechnologieën te gebruiken en papieren documenten beter te beheren.

Acties:

Opvolgen van het interne papierverbruik.
Diagnose van het papierverbruik voor externe publicaties.
Overleg en dialoog over het papierverbruik tijdens dienstvergaderingen of vergaderingen van het Green Team.
Verder kringlooppapier aankopen.
Inlassing van milieubeschouwingen in externe publicaties.

INVLOED: onze partners meer bewust maken van duurzame ontwikkeling.

Doel: Profijt trekken van de invloed van het Federaal Wetenschapsbeleid om de belangstelling aan te wakkeren en te vergroten voor duurzame ontwikkeling van de actoren waarmee het interageert.

Acties:

Een agendapunt EMAS inpassen in alle stafvergaderingen van de dienst Communicatie.
Een agendapunt DO inpassen in alle vergaderingen van het netwerk van communicatoren POD-FWI.
Een lijst van evenementen opstellen en de mogelijkheid onderzoeken of bij elk soort van evenement aandacht kan worden besteed aan DO.
Eenmaal per jaar een artikel opstellen over het milieumanagementsysteem van Belspo-Louiza en/of van de federale wetenschappelijke instellingen in de e-Science Connection.
Het milieu als besluitvormingscriterium inpassen in het volledige besluitvormingsproces van het Federaal Wetenschapsbeleid door een milieumanagementsysteem in te voeren in elk van de FWI's.

OPDRACHTEN: het positieve potentieel van duurzame ontwikkeling opkrikken in de basisopdrachten van Belspo.

Doel: Profijt trekken van de invloed van het Federaal Wetenschapsbeleid in het kader van zijn opdrachten om onderzoeksacties en toepassingen met een positieve impact op de duurzame ontwikkeling te ontwikkelen en te verhogen.

Acties:

Opvolgen van de DO-criteria bij de projectevaluatie.
De basismissies opwaarderen die positief inwerken op het milieu en/of de DO in de milieuverklaring.
Meewerken aan het federaal plan voor duurzame ontwikkeling 2013-2017.
Deelnemen aan de vergadering van de WG Federale Strategie van de ICDO.

DUURZAME AANKOPEN: een aankoopbeleid voeren dat duurzame ontwikkeling bevordert.

Doel: Nadenken over de ecologische, maatschappelijke en economische dimensie van elk aangekocht product of dienst.

Acties:

Een overzicht maken van de aankopen van het departement Wetenschapsbeleid en de prioritaire acties vastleggen inzake "groene" aankopen.
Bestuderen van mogelijke alternatieven voor typeproducten.
De kopers bewust maken van de verschillende samenstellende delen van een duurzame aankoop.
Intern communiceren over ons aankoopbeleid en de duurzame producten.
Clausules over milieu/duurzame ontwikkeling in de overheidsopdrachten inpassen.
Aandacht hebben voor bewustmaking voor en/of ervaring met duurzame aankopen bij de indienstneming van de medewerkers belast met aankopen.
Deelnemen aan de WG Overheidsopdrachten van de ICDO.
Uitvoering van de omzendbrief "Duurzame overheid" d.d. 16/05/2014

KAOW: de positieve impact op de duurzame ontwikkeling in de werking en de basisopdrachten van de KAOW verhogen.

Doel: Het milieu als besluitvormingscriterium inpassen in het volledige besluitvormingsproces van de KAOW. Profijt trekken van de invloed van de KAOW om de belangstelling voor duurzame ontwikkeling aan te wakkeren en te verhogen van de actoren waarmee zij interageert.

Acties: **Duurzame aankopen:** een lijst opmaken van de aankopen en prioritaire acties vastleggen voor "groene" aankopen; **Papier:** de redenen identificeren waarom er papier wordt gebruikt; inpassen van milieubeschouwingen voor extern gedrukte publicaties; **Interne communicatie:** het nieuwe in dienst genomen personeel een EMAS-opleiding geven; **Externe communicatie:** zorgen voor een hoofdstuk EMAS op de website; **Missies:** de basismissies van de KAOW valoriseren die een potentieel positieve impact hebben op het milieu; **Invloed:** tellen van de georganiseerde evenementen of evenementen waaraan de KAOW elk jaar deelneemt; kijken hoe bij elk soort evenement mensen bewust kunnen worden gemaakt van de duurzame ontwikkeling.

7. Lijst met Afkortingen

AAAA	Addis Abeba Action Agenda	EFQM	European Foundation for Quality Management
AD HUA	Algemene Directie Humanisering van de Arbeid	EMAS	Eco-Management and Audit Scheme
ADO	Agenda voor Duurzame Ontwikkeling	FANC	Federaal Agentschap voor nucleaire controle
BVP	Bedrijfsvervoerplan	FAVV	Federaal Agentschap voor de veiligheid van de voedselketen
BWLKE	Brussels Wetboek van Lucht, Klimaat en Energiebeheersing	FEAD	Fonds voor Europese Hulp aan de meest behoeftigen
CAF	Zelfevaluatiekader voor Overheidsdiensten (Common Assessment Framework)	FIDO	Federaal Instituut voor Duurzame Ontwikkeling
CCIM	Coördinatiecomité Internationaal Milieubeleid	FOD	Federale Overheidsdienst
COORMULTI	Multilaterale Coördinatie-Instrument van FOD Buitenlandse Zaken	FPB	Federaal Planbureau
COSO	Committee Of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission	FPDO	Federaal Plan voor Duurzame Ontwikkeling
CRB	Centrale Raad voor het Bedrijfsleven	FRDO	Federale Raad voor Duurzame Ontwikkeling
DAV	Dienst Administratieve Vereenvoudiging	FWI	Federale Wetenschappelijke Instellingen
DGD	Directie-Generaal Ontwikkelingssamenwerking en Humanitaire Hulp van FOD Buitenlandse Zaken	GPP	Green Public Procurement
DGE	directie-generaal Europese Zaken en Coördinatie van FOD Buitenlandse Zaken	HIA	Health Impact Assessment
DO	Duurzame Ontwikkeling	IAC	Impactanalysecomité
		IAO	Internationale Arbeidsorganisatie
		ICDO	Interdepartementale Commissie voor Duurzame Ontwikkeling

ICLEI	International Council for Local Environmental Initiatives	NAR	Nationale Arbeidsraad
ICRC	International Committee of the Red Cross	NGI	Nationaal Geographisch Instituut
IDPBW	Interne Dienst voor preventie en bescherming op het werk	NMBS	Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen
IGVM	Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen	NVR	National Voluntary Review
ILO	International Labour Office	OCMW	Openbare Centrum voor Maatschappelijk Welzijn
IMCDO	Interministeriële Conferentie voor Duurzame Ontwikkeling	ODA	Official Development Aid
IMF	International Monetary Fund	OESO	Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling
KB	Koninklijk Besluit	OVAM	Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij
KBB	Koninklijke Bibliotheek van België	PBM	Persoon met beperkte mobiliteit
KMI	Koninklijk Meteorologisch Instituut	PDCA	Plan-Do-Check-Act
KMO	Kleine en Middelgrote ondernemingen	POD	Programmatorische Overheidsdienst
LNE	Leefmilieu, Natuur en Energie	RIA	Regelgevingsimpactanalyse
LTV	Langetermijnvisie inzake Duurzame Ontwikkeling	SDG	Sustainable Development Goals
MDG	Millennium Development Goals	SPP Next	Sustainable Public Procurement Next
MOL	Minst Ontwikkelde Landen	SPW	Service Public de Wallonie
MVI	Maatschappelijk Verantwoord Investeren	TFDO	TaskForce Duurzame Ontwikkeling
MVO	Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen	UNCRPD	Verdrag inzake de rechten van de personen met een handicap
NAP	Nationaal Actieplan		

UNGP United Nations Guiding Principles

VVSG Vlaamse Vereniging voor Steden en Gemeenten

WG Werkgroep

WGO Wereldgezondheidsorganisatie

ZEMV Zelfevaluatiekader Maatschappelijke Verantwoordelijkheid

8. Bijlagen

Bijlage 1: ICDO verslag activiteiten 2016 duurzame overheidsopdrachten

1. Interdepartementaal federaal overleg

1.1. Overlegmomenten van de ICDO-CCIM WG duurzame overheidsopdrachten

De ICDO werkgroep duurzame overheidsopdrachten kwam in 2016 op de volgende momenten samen: 14 maart, 30 juni en 21 december

Een bijzonder overleg tussen de leden van de werkgroep en Zweedse / Finse onderzoekers vond plaats op 19 januari 2016 (Brussel) en tussen Belgische en Nederland op 28 september (Antwerpen) (zie verder punt 3.1.).

1.2. Duurzame ontwikkeling binnen het netwerk van federale aankopers

Op de 7 overlegmomenten in 2016 van het netwerkoeverleg van federale aankopers werden de volgende punten met betrekking tot duurzame overheidsopdrachten aan de orde gesteld: mogelijkheden tot het selecteren van duurzame artikelen in E-Catalog, toelichting over functionele en circulaire economie door een vertegenwoordiger van de FRDO, tevredenheidsbevraging rond www.gidsvoorduurzameaankopen.be, overzicht federaal wagenpark en ontwerp omzendbrief 306 sexies voor aankoop van federale wagens, toelichting bij het project maatschappelijke verantwoordelijkheid bij de leveranciers van de federale overheid (zie verder punt 4.3.), en toe-

lichting bij de lijst van goede praktijken rond sociaal verantwoorde overheidsopdrachten (zie verder punt 6).

Eén van de belangrijke aandachtspunten binnen dit overleg van federale aankopers was de hervorming van de federale overheid, de zogenaamde Redesign. Het FIDO heeft een inspiratienota opge maakt met het oog op mogelijkheden om duurzaam aankopen te verankeren in de federale structuur. In het bijzonder de mogelijkheden die de nieuwe ISO 20400 norm rond sustainable procurement (verwacht tegen einde 2016) werden verkent.

2. Beleidsafstemming duurzame overheidsopdrachten federale overheid en gewesten

Met het oog op het voorbereiden en opvolgen van de vergaderingen van de Interministeriële Conferentie Duurzame Ontwikkeling heeft de technische werkgroep duurzame overheidsopdrachten overleg gepleegd op 14 maart, 17 augustus en 7 september 2016.

3. Werkzaamheden met de Europese Commissie en andere lidstaten

3.1. EU beleid milieuvriendelijke overheidsopdrachten

De vertegenwoordigingen voor de internationale en Europese vergaderingen inzake duurzame overheidsopdrachten werden afgestemd binnen de ICDO werkgroep duurzame overheidsopdrachten. Voor het jaar 2016 hebben voor België verschillende vertegenwoordigers vanuit de volgende diensten het overleg opgevolgd: le Service Public de Wallonie, Vlaamse Overheid departement Kanselarij en Bestuur en departement Leefmilieu, Natuur en Energie en het Federaal Insti-

tuut voor Duurzame ontwikkeling. Het overleg van de SPP Next vond plaats op 19 april (Amsterdam) en op 24 oktober (Oslo). Het overleg van de Advisory Group onder voorzitterschap van DG Leefmilieu van de Europese Commissie vond plaats op 20 april (Amsterdam) en op 25 oktober (Oslo).

Op deze overlegmomenten worden instrumenten en beleid rond groene overheidslanden binnen de lidstaten en de Europese commissie besproken. De ontwikkeling en actualisatie van criteria voor milieuvriendelijke producten en diensten neemt nog altijd een belangrijke plaats in, maar wordt steeds meer aangevuld met discussies over GPP-monitoring, levenscycluskost, capaciteitsontwikkeling duurzame overheidsopdrachten voor NGO's, circulaire economie en verbanden met verschillende Europese beleidsontwikkelingen die zich verhouden tot groene overheidsopdrachten.

Op 28 september 2016 vond een overleg plaats tussen Belgische en Nederlandse experts duurzame overheidsopdrachten. Het overleg focuste zich op een uitwisseling over beleid en instrumenten in beide landen. Er werden afspraken gemaakt over mogelijke samenwerkingen en informatie-uitwisseling.

In het Europese beleid worden non gouvernementele organisaties steeds vaker betrokken bij het beleid. De Europese Commissie, DG Leefmilieu voorziet vorming voor NGO's om hun beter op de hoogte te brengen van beleid en instrumentarium, in het bijzonder rond criteriaontwikkeling. Ook verschillende leden van de ICDO werkgroep duurzame overheidsopdrachten werden in 2016 gecontacteerd door WWF met het oog op uitwisselen rond informatie, in het bijzonder m.b.t. palmolieplantages en milieuvriendelijke criteria bij overheidsopdrachten.

3.2. *EU- beleid ethisch verantwoorde overheidsopdrachten*

De ICDO werkgroep heeft de werkzaamheden van de European Working Group on Ethical public procurement (EWGPP) opgevolgd. Deze Europese werkgroep heeft, in samenwerking met British Medical Association (BMA) en de BMA Medical Fair and Ethical Trade Group, in 2015 en 2016 de arbeidsomstandigheden rond de productie van handschoenen in Malaysië, Thailand en Sri-Lanka onderzocht. De productie betreft 5 miljard paar handschoenen per jaar. Het onderzoek is uitgebreid rond bezorgdheden inzake buitensporige werkuren en het behalen van productietargets, onvoldoende uitbetaling van lonen, overdreven aanwervingspremies, illegaal inhouden van identiteitskaarten en verhinderen van vakbondsactiviteiten. De omstandigheden waaronder (vooral migrante) arbeiders in de 3 productielanden worden blootgesteld, worden beschreven als 'dirty, dangerous and difficult'.

Naar aanleiding van verschillende onrustwekkende NGO-rapporten in 2014/2015 hebben verschillende grote aankooporganisaties in Engeland (met een jaarlijkse aankoopcapaciteit van 70 – 80 miljoen pond voor handschoenen), Noorwegen (2.5 miljoen pond) en Zweden (4 miljoen pond) de contractuele vereisten onderzocht met het oog op de verbetering van de arbeidsomstandigheden in de fabrieken. Op basis van gesprekken met het senior-management zijn inmiddels verschillende grote leveranciers van handschoenen gestart met aanpassingen in hun ketens.

Meer info:

<http://www.upphandlingsmyndigheten.se/globalassets/publikationer/kriterierna/in-good-hands-medical-gloves-report-web-23-03-1.pdf>

Met het oog op het de Belgische werkzaamheden rond sociale/ethisch verantwoorde overheidsopdrachten en ILO conventie 94 werd een overleg georganiseerd met verschillende Belgische, Zweedse en Finse experts op 19 januari in Brussel. De neerslag van het overleg, en in het bijzonder de Belgische werkzaamheden, werd opgenomen in de Zweedse Wolters Kluwer publicatie Arbetsklausuler och sociala hänsyn i offentlig upphandling – ILO konvention nr 94 samt en internationell jämförelse.

4. Uitwerking bijzondere thema's rond duurzame overheidsopdrachten

4.1. Circulaire economie in overheidsopdrachten

Op 21 en 22 april 2016 vond in Amsterdam het Circulair economie congres plaats. Hierop waren verschillende vertegenwoordigers vanuit de Belgische gewestelijke en federale departementen aanwezig.

Met betrekking tot de coördinatie van het Belgische standpunt inzake het Europese Circulaire economie pakket vroeg de piloot van de CCIM werkgroep circulaire economie aan de leden van de ICDO WG duurzame overheidsopdrachten om advies. Het Europese dossier stelt namelijk heel wat belang in het groene en innovatieve aankopen als driver voor een circulaire economie. Aanbevelingen vanuit de beide werkgroepen werden in de zomer van 2016 voorbereid en overgemaakt aan de Europese Raad. Gemeenschappelijke aandachtspunten voor circulaire economie en overheidsopdrachten worden geregeld geagendeerd op het overleg van de CCIM werkgroep als op het overleg van de ICDO werkgroep.

In 2016 werd het federale actieplan van Minister Marghem gepubliceerd onder de titel Samen de economie doen draaien dankzij de circulaire economie in ons land. De tekst is terug te vinden op:

<http://gidsvoorduurzameaankopen.be/nl/innovatie/circulair-aankopen>. Het actieplan focust op 2 taken die van belang zijn voor de ICDO-werkgroep duurzame overheidsopdrachten:

a) Maatregel 3 / 4:

“Het daadwerkelijk opnemen van criteria voor gerecycleerde inhoud in de overheidsaankoopprocedures is eveneens een belangrijk punt. [...] Om de impact te vergroten, is het belangrijk om samen te werken met andere overheden. Dit gebeurt door de gezamenlijke werkgroep “Duurzame Overheidsopdrachten” binnen de ICDO, al is het zeker ook interessant om ad hoc rechtstreeks samen te werken met geïnteresseerde overheden.”

In antwoord op deze paragraaf kan reeds verwezen worden naar de voorziene samenwerking tussen FIDO en OVAM in het kader van het onder punt 5 vermeld onderzoek rond zoektermen duurzame ontwikkeling in reeds gepubliceerde overheidsopdrachten.

b) Maatregel 5/6

“In 2017 zal er een studie uitgevoerd worden naar de economische, milieutechnische en sociale kosten-batenimpact van een wijziging van Artikel. 117 betreffende “de vervreemding van roerende en onroerende goederen” van de “wet van 22 mei 2003 houdende organisatie van de begroting en van de comptabiliteit van de federale staat”. De conclusies van deze studie worden besproken in de werkgroep “overheidsopdrachten” van de Interdepartementale Commissie voor Duurzame Ontwikkeling.

Deze werkgroep zal, in overleg met de stakeholders, duidelijke en toegankelijke informatie verspreiden voor de verschillende overheidsaankopers.”

4.2. Maatschappelijke verantwoordelijkheid in overheidsopdrachten

In 2015 werden in België 3 pilootprojecten opgestart rond het in kaart brengen van de arbeidsomstandigheden in de keten van aankopen voor textiel, natuursteen en IT producten. Een eerste project werd uitgebouwd door de stad Gent i.s.m. VVSG, een tweede door de Vlaamse dienst Werk en Sociale Economie en een derde werd uitgevoerd op initiatief van het FIDO.

Met betrekking tot het laatste project werd de dienstverlener Ecovadis aangesteld voor het uitvoeren van ketenonderzoek bij enkele leveranciers van de FOD Financiën, het FAVV, de Federale Politie en de FOD Personeel en Organisatie. Er werden 3 lerende netwerken opgestart op 28 april, 3 oktober en 5 december 2016 met de verschillende diensten. Het project biedt ruimte voor de analyse van een 20-tal leveranciers en onderleveranciers op gebied van het naleven van hun maatschappelijke verantwoordelijkheid. Een eindrapport met aanbevelingen wordt verwacht na de zomer van 2017.

4.3. Sociale aspecten en overheidsopdrachten

De omzendbrief van 16 mei 2014 hecht heel wat belang aan het rekening houden met sociale aspecten in overheidsopdrachten. Het thema kwam geregeld ter sprake in het Netwerkoeverleg van aankopers in 2016. In het kader van dit overleg vond op 18 februari 2016 een ontmoeting plaats tussen de federale aankopers en vertegenwoordigers van de Waalse, Brusselse en Vlaamse sociale economie bedrijven. Op die manier kregen de aankopers de kans om beter in te schatten wat de mogelijkheden zijn om met dit soort bedrijven samen te werken. In antwoord op dit initiatief organiseerde de FOD P&O en het FIDO een workshop voor de sociale economie vertegenwoordigers (maatwerkbedrijven en entreprises de travail adapté) met het oog op het meer toegankelijker maken van het fe-

derale aanbod aan overheidsopdrachten. De sessies vinden plaats in bij de FOD Kanselarij op 6 september (Frans) en 13 september (Nederlands).

Aanvullend heeft het FIDO in 2016 gewerkt aan een inventaris van 50 goede praktijken in het bredere gebied van sociaal en ethisch verantwoorde overheidsopdrachten. De resultaten zullen begin 2017 gepubliceerd worden op www.gidsvoorduurzameaankopen.be.

De Regie der Gebouwen onderzocht in 2016 op welke manier zij invulling kan geven aan hoofdstuk 3 van de federale omzendbrief van 16 mei 2014 m.b.t. sociale clausules in overheidsopdrachten. Zij werkte daartoe aan een interne nota die aangeeft wanneer en hoe de overheidsopdrachten van de Regie rekening zullen houden met sociale clausules. De tekst werd besproken met vertegenwoordigers van het FIDO, FOREM, Actiris en VDAB. De laatste drie organisaties engageren zich om de Regie te ondersteunen inzake opleiding of integratie van kansengroepen (langdurig werklozen, mensen met beperkingen, ...) voor de drie gewesten. De tekst dient nog besproken te worden in het directiecomité.

4.4. Stand van zaken federaal wagenpark en aankoopbeleid

Het FIDO heeft haar 2-jaarlijks rapport over de stand van zaken van het federale wagenpark afgewerkt en toegelicht op het Netwerkoeverleg van federale aankopers op 20 oktober 2016. Op basis van de cijfers uit het onderzoek werden nog een aantal aanpassingen voorgesteld met het oog op de herziening van de federale omzendbrief voor wagens, 307 sexes.

5. Répertoire les marchés publics durables

Afgelopen jaren werden verschillende pogingen gedaan om de implementatie van duurzame (vooral milieuvriendelijke) aankopen te

meten, zowel op federaal en gewestelijk niveau als bij heel wat (Europese) lidstaten en de Europese Commissie. In de meeste gevallen gebeurt / gebeurde dit via het uitsturen van vragenlijsten, in enkele gevallen ook via beheerssystemen. De oefeningen geven tot nu toe een gefragmenteerd cijfermatig beeld over de implementatie van het beleid door de Belgische aankopers. Gezien de cijfers op dit moment weinig toegevoegde waarde hebben voor verdere beleidsontwikkeling, wenst het FIDO deze piste vooral verder te onderzoeken met het oog op het detecteren en verspreiden van goede praktijken en het verder ontwikkelen van haar beleid en instrumentarium.

Onder mandaat van de Interministeriële Conferentie duurzame ontwikkeling en haar technische werkgroep duurzame overheidsopdrachten onderzoeken verschillende federale en gewestelijke experts wat de mogelijkheden zijn inzake het in kaart brengen van duurzame aankopen. Het instrument E-Notification waarop Belgische aankondigingen gepubliceerd worden, is hier een interessante gegevensbank. De werkgroep bestaat uit 14 experts van verschillende departementen en vergaderde op 2 februari, 9 maart, 26 april, 24 mei, 22 juni en 14 september, en 22 november 2016 en 17 januari 2017. De leden onderzochten welke zoekvelden rond duurzame aankopen, in het kader van de nieuwe mogelijkheden van de recente Belgische wet inzake overheidsopdrachten (2017), in een nationale consensus vastgelegd kunnen worden. Ze bekeek op welke manier en onder welke budgettaire en administratieve voorwaarden de zoekvelden via een beperkte vragenlijst ingebouwd zouden kunnen worden in het E-Notification platform. Haar werkzaamheden staan beschreven in het (ontwerp van) Eindverslag over de werkzaamheden nationale monitoring duurzame overheidsopdrachten via E-Procurement.

Aanvullend wil het FIDO, in samenwerking met een klankbordgroep

van 12 experts uit federale en gewestelijke departementen, onderzoeken in welke mate aankopers de laatste 5 jaar effectief rekening gehouden hebben met het beleid rond duurzame overheidsopdrachten in E-Notification. Voor het onderzoek werd de Radboud Universiteit van Nijmegen aangesteld die aanwijzingen op gebied van milieuvriendelijk, sociaal, ethische en innovatief aankopen zal onderzoeken in concrete overheidsopdrachten. Op dit moment bestaat nog geen methodologie om duurzame overheidsopdrachten systematisch te detecteren binnen deze E-Notification databank. Het uitwerken van zulk een methodologie zou de captatie/selectie en verdere verspreiding van (goede) praktijken mogelijk moeten maken en op die manier een inspiratie vormen naar een meer duurzame (overheids)consumptie. Het eigenlijke onderzoek zal uitgevoerd worden in 2017.

Beleidsexperts van OVAM zullen, in het kader van een parallel onderzoek van recycleerbare kunststoffen in overheidsopdrachten, actief meewerken aan het laatst vernoemde FIDO onderzoek. De eigen accenten van de 2 onderzoeksdomeinen zullen bewaakt worden door de respectievelijke opdrachtgevers.

Ook in Nederland werd gestart met een gelijkaardig onderzoek in Tender-Ned. Tijdens de Oslo meeting en het Belgische-Nederlandse overleg (zie punt 3.1.) werden opportuniteiten voor samenwerking geïnventariseerd, eventueel in samenwerking met de Noorse overheid en de Europese Commissie. Deze eventuele samenwerkingen werden nog niet geconcretiseerd in 2016. Voor België wordt gewacht op de opstart en eerste resultaten van het hoger vermeld project.

Tenslotte heeft de FOD Kanselarij van de Eerste Minister in 2016 een nieuwe werkgroep gouvernance opgericht in het kader van de toe-

komstige rapporteringsverplichtingen van de Richtlijn 2014/24/EC (overheidsopdrachten). De Europese Commissie (DG Growth) heeft in dit verband een Draft Procurement Monitoring Report Template opgesteld met het oog op het bevragen van de lidstaten over hun toekomstige rapporteringsverplichtingen. Een belangrijk hoofdstuk gaat over strategische (= groene, sociale, ethische en innovatieve aankopen). In de loop van 2016 werden commentaren over dit hoofdstuk vanuit de ICDO WG duurzame overheidsopdrachten overgemaakt aan de nieuwe gouvernance werkgroep.

6. Praktisch instrumentarium: www.gidsvoorduurzameaankopen.be

In 2005 werd de website www.gidsvoorduurzameaankopen.be in het leven geroepen. Het instrument vertaalt de beleids- en strategische keuzes in kant en klare werkinstrumenten voor de aankopers. Het belang van de site voor de Belgische aankopers kan afgeleid worden uit onderstaande statistieken (cijfers uitgefilterd voor Belgische bezoeken):

Periode	Aantal sessies vanuit België	Aantal nieuwe sessies vanuit België	Aantal nieuwe gebruikers vanuit België	Gemid. verblijfsduur per sessie
1/12/2011 - 1/12/2012	4392	61%	2716	3:49
1/12/2012 - 1/12/2013	3118	70,0%	2228	2:59
1/12/2013 - 1/12/2014	5812	64,2%	3736	4:27
1/12/2014 - 1/12/2015	6884	66.5%	4576	4:38
1/12/2015 – 1/12/2016	6206	66.74%	4142	3:55

Het gebruik van het instrument lijkt voor 2016 licht gedaald te zijn in vergelijking met het jaar ervoor. Dit kan te maken hebben met het feit dat het FIDO de afgelopen jaren geen actieve communicaties heeft opgezet. Nochtans lijken de relatief lage bounce percentages (28.84%), een redelijke verblijfsduur en vooral een consultatie tijdens de werkdagen er op te wijzen dat het doelpubliek nog steeds van het instrument gebruik maakt. Met de actualisatie van de verschillende verouderde fiches in 2016 (zie verder) en de verwachte communicatie daarrond in 2017 wordt gehoopt om meer gebruikers aan te spreken.

In de lente van 2016 hebben 95 Franstalige en 78 Nederlandstalige gebruikers (vooral Belgische aankopers) meegewerkt aan een tevredenheidsbevraging van www.gidsvoorduurzameaankopen.be. Algemeen gesteld blijkt dat de respondenten nood hebben aan zulk een instrument en dat zij vooral praktische ondersteuning en goede voorbeelden rond concrete overheidsopdrachten op prijs stellen.

In 2016 werd vanuit het FIDO intensief gewerkt aan het actualiseren van 63 productfiches voor duurzaam aankopen van deze gids. Verder werd de verwijzing naar actuele regelgeving en het informeren over nieuwe inzichten in de markt voor verschillende productgroepen, in het bijzonder met betrekking tot circulaire mogelijkheden, bevraagd bij de sectoren en verwerkt in de fiches. De nieuwe fiches zullen begin 2017 beschikbaar zijn op de website.

Tevens heeft het FIDO opdracht gegeven om 50 goede praktijken rond sociaal / ethische verantwoord aankopen in kaart te brengen. De werkzaamheden werden eind 2016 afgerond en werden voorgesteld op het netwerkoeverleg van federale aankopers van 22 december 2016. De goede praktijken zullen vertaald worden en gepubliceerd op www.gidsvoorduurzameaankopen.be

7. Federale vorming en ondersteuning duurzame overheidsopdrachten

In 2016 werd geen vorming meer georganiseerd rond duurzame aankopen in het kader van het OFO aanbod. De Koninklijke Militaire School bood aan om federale aankopers mee te vormen in hun aanbod overheidsopdrachten, maar heeft dit nog niet gekoppeld met duurzame aankopen. In 2017 zou daar werk van gemaakt worden.

Het FIDO heeft, samen met vertegenwoordigers van de FOD Mobiliteit, vorming gegeven over het instrumentarium duurzame overheidsopdrachten aan de dienst op 18 oktober (Nederlands) en op 20 oktober (Frans). Een gelijkaardige vorming werd voorbereid voor 2017 voor de FOD Volksgezondheid, FAVV en Leefmilieu.

Samen met de FOD P&O werden vormingen rond sociale economie en overheidsopdrachten georganiseerd op 6 september (Frans) en 13 september (Nederlands).

Verder heeft het FIDO in 2016 ondersteuning geboden aan het Internationaal Perscentrum met het oog op het intern operationeel maken van hun strategie duurzame aankopen. Ook aan de POD Maatschappelijke Integratie heeft het FIDO verder ondersteuning geboden rond het integreren van duurzame componenten in de overheidsopdracht voedselbanken van het Fonds voor Europese hulp aan de meest behoeftigen (FEAD).

8.2. Bijlage 2 : Beknopte beschrijving van de belangrijke fasen die de ontwikkeling van het project “Bedrijven en Mensenrechten” hebben gekenmerkt

RAADPLEGING 2

- Raadpleging van de betrokken partijen 2_oktober 2015-januari 2016
- raadpleging op basis van de tekst van het voorontwerp NAP 2
- Raadpleging in 3 fasen:
 - Fase A: schriftelijke raadpleging, 51 representatieve organisaties van het maatschappelijk middenveld werden geraadpleegd_oktober-november 2015
 - Fase B: dialloog met de BP_november-december 2015
 - Fase C: raadpleging van de Adviesraad_november 2015-januari 2016
- Alle informatie op: <http://www.rs.belgium.be/fr/instruments/consultation-des-parties-prenantes-sur-avant-projet-de-plan-daction-national-entreprises>

DRAFT 3

- Voorontwerp NAP 3_april 2016
- Analyse en verwerking van de input van raadpleging 2
- Eindvalidering door de WB MV van de ICDO_mei-juni 2016

NATIONAAL ACTIEPLAN O&MR

- Ontwerp Nationaal Actieplan "Ondernemingen en Mensenrechten" _juni 2016
- ICDO maakt het ontwerp NAP "O&MR" over aan de regering via de ministers die betrokken zijn bij de projecten: Marie Christine Marghem, minister van Energie, Leefmilieu en Duurzame ontwikkeling en Didier Reynders, vice-eersteminister en minister van Buitenlandse & Europese zaken.

Federaal Instituut Duurzame Ontwikkeling

Hertogstraat 4, 1000 Brussel
Tel: 02/501.04.62
Website: www.fido.belgium.be

Verantwoordelijke uitgever : Dieter Vander Beke, directeur a.i.,
Federaal Instituut Duurzame Ontwikkeling
Hertogstraat 4 | 1000 Brussel | Tel: 02/501.04.62

Nummer wettelijk depot: D/2017/